84

વિમલ

ચૌદ

•

એપ્રિલ, ઓગણીસો ચોર્યાંસી

•

સમ્પાદકો
શ્રી જયેન્દ્ર ચીખલીવાળા
શ્રી ગજાનન પટેલ
શ્રી શંકરભાઈ પટેલ
શ્રી દિનેશ રાઠોડ

•

વિદ્યાર્થી પ્રતિનિધિ
મોહનભાઈ પટેલ

•

પ્રકાશક
આર્ટ્સ એન્ડ કોમર્સ કોલેજ,
ચીખલી.

•

મુદ્રક
પાર્વતી પ્રિન્ટરી
સી/૬, ઉદ્યોગનગર,
નવસારી.

વિમલ

ક્રમનિર્દેશ

સમ્પાદકીયમ
સમ્પાદકો

કવિતાની કલા
ઉશનસ્

Youth and National Integratin
Shri R. K. Mandalia

ફિનિક્સ ગાંધી આશ્રમ
ડૉ. અબ્બાસઅલી તાઈ

આપણાં ફળફળાદિની ભીતરમાં
પ્રા. રમેશ ગાંધી

આજનાં પ્રેમ લગ્નો
ખંડુભાઈ આર. પટેલ

વિશ્વકપ : ક્રિકેટ
ભારતનો ઝળહળતો વિજય
પંકજ રાઠોડ

અહેવાલ
વિવિધ સમિતિઓ દ્વારા

[] વિહંગાવલોકન
[] ડૉ ગુણવંતરાય દેસાઈ

[] ક્ષિતિજને પેલે પાર
[] મીના પટેલ

[] જે શોધે તે પામેજી
[] પ્રા. શ્રી દિનેશ રાઠોડ

[] ખુલ્લા પુસ્તક જેવું જીવન
[] મોહનભાઈ પટેલ

[] સૂર્યોદય (જિંદગીનો સૂર્યાસ્ત
[] પંકજ પટેલ

[] નર્મદ : આધુનિક યુગના સંદર્ભમાં
[] હિના દેસાઈ

[] સમયનો પગરવ
[] ફોટો ગ્રાફિક અહેવાલ

સમ્પાદકીયમ્ / સમ્પાદક

રાકેશ શર્મા અવકાશ આંબે છે
ત્યારે
આપણી ચોપસ અદૃશ્ય અંધકાર ઘટ્ટ થતો જાય છે
આતંક, કુદરતી પ્રકોપો, કમળો–
અંધકાર ઘટ્ટ થતો જાય છે.
*
કેળવણી ચહેરા વિહોણી થતી જાય છે,
કેળવ્યાનો દંભ ફૂલે–ફાલે છે
દિશાઓ લોપાતી જાય છે–
અંધકાર ઘટ્ટ થતો જાય છે.
*
નિદ્રિત હે! જાગો....જાગો–
ભયથી પડાઈ ગયેલી ચીસ છે આ–જાગો...
–અંધકાર ઘટ્ટ થતો જાય છે.
*
–સાથે સાથે
આ વર્ષે કૉલેજમાંથી વિદાય લેતા પ્રાધ્યાપકોને
અહીં સંભારું છું તેમનાં નિષ્ઠા અને પ્રેમ બદલ
તથા
નવા આગંતૂકોને આવકારું છું.
વળી
આ અંક પ્રગટ કરવામાં
સતત હૂંફ, પ્રેરણા અને માર્ગદર્શન પૂરું પાડવા બદલ
આચાર્યશ્રી ડૉ. ગુણવંતરાય દેસાઈનો અંતઃકરણપૂર્વક ઋણ સ્વીકાર કરું છું.
ઉપાચાર્યશ્રી રમેશભાઈ ગાંધી, શ્રી અમ્રિતભાઈ દેસાઈ–
જેમણે મારું કામેય તેમનું ગણી સાથ આપ્યો છે,
તેમનું ઋણેય કબૂલું છું.
અધ્યાપક મિત્રો અને સહકાર્યકરોનો આભાર
માનું? ન માનું?–માનું જ, વેળાસરના સહકાર બદલ.
આશ્ચર્ય પમાડે તેટલી હદે છાપકામમાં જીવંત રસ દાખવી
હૃદયપૂર્વક છાપકામ કરી આપવા બદલ
પાર્વતી પ્રિન્ટરીના માલિક શ્રી દિલીપભાઈ દેસાઈનો
અત્યંત ઋણી છું.
આપણી આવતી કાલ નિર્મલ હો, વિમલ હો....

વિદ્યાર્થી મંડળની વરણી :

૧૯૮૩–'૮૪ના શૈક્ષણિક વર્ગમાં યુનિવર્સિટીના નિયમાનુસાર વિદ્યાર્થીમંડળની ચૂંટ[ણી] કરવામાં આવી; તેમાં નીચે પ્રમાણે વર્ગ પ્રતિનિધિઓ ચૂંટાયા :

એફ. વાય. બી. એ. – ૧ : રમેશભાઈ બી. પટેલ, ગંગાબેન એન પટેલ
એફ. વાય. બી. એ. – ૨ : સુમનભાઈ યુ પટેલ, કુસુમબેન એમ. પટેલ
એફ. વાય. બી. એ. – ૩ : ઉપેન્દ્ર ડી. પટેલ. રાકેશ વ્યાસ
એફ. વાય બી. એ. – ૪ : મહેન્દ્ર વી. પટેલ, લીલાબેન ડી. પટેલ
એસ. વાય. બી. એ. – ૧ : દીપકકુમાર એન. પટેલ
એસ. વાય બી. એ. – ૨ : સુમનભાઈ જી. પટેલ, હેમાક્ષીબેન દેસાઈ
એસ. વાય. બી એ. – ૩ : દિવ્યેશકુમાર સી પટેલ, ઉત્તમભાઈ એન પટેલ
ટી. વાય બી એ. – ૧ : નગીનભાઈ વી. ચૌહાણ, રમીલાબેન પટેલ
ટી વાય. બી. એ. – ૨ : રમેશચંદ્ર સી પટેલ, હિતેન્દ્રભાઈ પી પટેલ
એફ. વાય. બી. કોમ – : હર્ષદકુમાર સી. પટેલ, રવજીભાઈ બી. પટેલ
એસ. વાય. બી. કોમ. – ૧ : અરવિંદ પટેલ. બાબુભાઈ એલ. પટેલ
એસ વાય. બી કોમ – ૨ : પંકજકુમાર એમ. પટેલ, મોહનભાઈ પટેલ
ટી વાય બી. કોમ. – ૧ : ભીખુભાઈ સી. લાડ, દિલીપભાઈ ચૌધરી
ટી. વાય. બી. કોમ – ૨ : દોલતભાઈ સી. પટેલ, કિરણકુમાર પટેલ

બધા વિદ્યાર્થીઓમાંથી શ્રી અશોકકુમાર એચ. શાહ (ટી. વાય. બી કોમ.) જનરલ સેક્રેટરી ત[રીકે] ચૂંટાયા હતા.

વિદ્યાર્થી પ્રતિનિધિઓમાંથી નીચે પ્રમાણે વિભાગીય સમિતિઓની રચના કરવામાં આવી.

પ્રમુખ : આચાર્ય શ્રી. ડૉ. ગુણવંતરાય જે. દેસાઇ

ઉપપ્રમુખ : ઉપાચાર્ય શ્રી. આર. એસ. ગાંધી

નાણાં સમિતિ : પ્રા. આર. એસ. ગાંધી (અધ્યક્ષ)
સુમનભાઈ યુ. પટેલ (મંત્રી)

જીમખાના સમિતિ : શ્રી. ડી. ડી. પટેલ (અધ્યક્ષ)
દોલતભાઇ સી. પટેલ (મંત્રી)

આયોજન મંડળ : પ્રા. એમ. જે. કાપડિયા (અધ્યક્ષ)
ઉત્તમભાઇ એમ. પટેલ (મંત્રી)

સાંસ્કૃતિક સમિતિ : પ્રા. એમ. એસ. પ્રજાપતિ (અધ્યક્ષ)
અરવિંદભાઈ બી. પટેલ (મંત્રી)

ચર્ચા સમિતિ : પ્રા. શ્રીમતિ ભારતીબેન નાયક (અધ્યક્ષ)
હર્ષદભાઈ સી. પટેલ (મંત્રી)

પ્રવાસ સમિતિ : પ્રા. જે. વી. પટેલ (અધ્યક્ષ)
હિતેન્દ્રભાઇ પી. પટેલ (મંત્રી)

મેગેઝિન સમિતિ : પ્રા. જે. એમ. પટેલ (અધ્યક્ષ)
મોહનભાઈ આર. પટેલ (મંત્રી)

વિહંગાવલોકન

આચાર્યશ્રી ડૉ. ગુણવંતરાય જે. દેસા

વલસાડ જિલ્લાના ઉગમણા આદિવાસી વિસ્તારમાં સમાજના નબળા વર્ગના અભ્યુત્થા માટે ઈ. સ. ૧૯૬૯માં સ્થપાયેલી અને અનેક લીલાસૂકીમાંથી પસાર થયેલી આપણી અ ઉચ્ચ કેળવણીની સંસ્થા તેના ૧૪માં વર્ષની પૌગંડાવસ્થામાં પ્રવેશેલી છે, તે આપણે માટે ખૂબ જ આનંદ પ્રેરનારી ઘટના છે.

કોલેજમાં છેલ્લા ૧૩ વર્ષ દરમ્યાન અભ્યાસ કરી ગયેલા વિદ્યાર્થીઓનું સંખ્યાત્મક પરિણામ કેટલાક વિશિષ્ટ સૂચિતાર્થો દર્શાવે છે.

—: વિદ્યાર્થી સંખ્યાનું પૃથક્કરણ :—

વર્ષ	વિદ્યાર્થી સંખ્યા	વિદ્યાર્થી ભાઈઓ	વિદ્યાર્થીનિ બહેનો	એસ. સી.	એસ. ટી.	કુલ સંખ્યા એસ.સી એસ.ટી
૧૯૬૯–૭૦	૨૧૩	૧૭૮	૩૫	૩	૩૯	૪૫
૧૯૮૦–૮૧	૭૫૧	૪૭૨	૨૭૯	૧૬	૪૩૧	૪૪૭
૧૯૮૩–૮૪	૧૨૪૫	૭૬૦	૪૮૫	૩૮	૭૬૩	૮૦૧

(૧) ઈ. સ. ૧૯૬૯ના જુન માસમાં પ્રથમ વર્ષે પ્રિ. યુનિ. ના વર્ગ સહિત જે વિદ્યાર્થી સંખ્યા હતી, તેમાં ૧૯૮૩–૮૪ના વર્ષમાં આશરે ૧૧૦૦ વિદ્યાર્થીઓનો વધારો નોંધાયો હતો.

(૨) ઈ. સ. ૧૯૬૯–૭૦ના પ્રથમ વર્ષે આ કોલેજમાં વર્ગીકૃત જાતિ અને વર્ગીકૃત જનજાતિના ૪૫ વિદ્યાર્થીઓ હતા આ પ્રકારમાં ૧૯૮૩–૮૪ના વર્ષમાં ૮૦૧ ની સંખ્યા છે. જેથી આશરે ૭૫૦ વિદ્યાર્થીઓ જેટલો વધારો નોંધાયો છે.

આમ કોલેજની સ્થાપના વેળાએ વિમલ ઉચ્ચતર કેળવણી ટ્રસ્ટે ઉચ્ચ શિક્ષણમાં રહેલી પ્રાદેશિક અને સામાજિક અસમતુલા નિવારવાનો ઉદ્દેશ રાખેલો તે રાષ્ટ્રસેવાનું એક મહત્વનું કાર્ય સફળ થયું છે. મને જણાવતા આનંદ થાય છે કે, આ કોલેજમાંથી સ્નાતક થઈ સમાજમાં પ્રવેશેલાં આદિવાસી ભાઈ–બહેનો સરકારી, અર્ધસરકારી અને સંસ્થાકીય એવા જુદા જુદા સ્થાનો પર જવાબદારી સંભાળતા થયા છે, અને હોંશે હોંશે સમાજમાં તેમણે માનભર્યું સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું છે.

(૩) કોલેજના પ્રથમ વર્ષે ૧૯૬૯–૭૦માં વિદ્યાર્થીનિ બહેનોની ૩૫ની સંખ્યા હતી, તે ૧૯૮૩–૮૪ના વર્ષમાં હરણફાળ ભરી ૪૮૫ પર પહોંચી ગઈ છે આમાં નોંધપાત્ર બીના એ છે કે પછાત અને આદિવાસી બહેનોની સંખ્યા ૨૮૦ જેટલી છે. આમ ઉચ્ચ શિક્ષણના શક્તિશાળી માધ્યમને છેક ઝૂંપડાંના અંતેવાસમાં મૂકીને આ સંસ્થાએ સામાજિક ક્રાંતિનું મહત્વનું પરિબળ ઉભું કર્યું છે.

જેમ સંખ્યાત્મક તેમ ગુણાત્મક રીતે વિવિધ પરીક્ષાઓમાં સારા પરિણામો મેળવવા અમે ભાગ્યશાળી થયા છીએ. ૧૯૮૨–૮૩ના વર્ષમાં લેવાયેલી વિવિધ પરીક્ષાઓનાં પરિણામો નીચે અનુસાર ચિત્ર ઉપસાવે છે.

વર્ષ	પરીક્ષામાં બેઠા	ઉપરના વર્ગમાં ગયા	પરિણામ ટકા વાર
એફ. વાય. બી. એ	૨૭૬	૨૫૯	૯૩.૮૪
એસ. વાય. બી. એ.	૧૯૬	૧૮૫	૯૪.૩૮
ટી. વાય. બી એ.	૧૩૯	૧૦૮	૭૭.૬૯
એફ. વાય. બી. કોમ.	૧૬૫	૧૪૮	૮૯.૬૯
એસ. વાય. બી. કોમ.	૧૪૬	૭૧	૪૮.૬૩
ટી. વાય. બી. કોમ.	૧૦૯	૫૭	૫૨.૨૯
એમ. એ.	૧૭	૧૪	૮૨.૩૫

શહેરી વિસ્તારની કૉલેજોમાં સાધનસંપન્ન વિદ્યાર્થીઓને કોચીંગ કલાસોની સગવડો પ્રાપ્ત થાય છે. તે દૃષ્ટિએ અહીં સ્પર્ધાત્મક રીતે નબળા વર્ગના વિદ્યાર્થી સારા પરિણામો પ્રાપ્ત કરી શકયા છે. તે બદલ અમારા અધ્યાપક વર્ગ અને કર્મચારી વર્ગની સંનિષ્ઠ કામગીરીને બિરદાવતાં હું આનંદ અનુભવું છું.

ગયા વર્ષે નીચે અનુસારના વિદ્યાર્થીઓએ તેમની યુનિવર્સિટી પરીક્ષાઓમાં પ્રથમ વર્ગ પ્રાપ્ત કરી કોલેજને ગૌરવ આપ્યું છે.

[૧]	એફ. વાય. બી. એ. ના વર્ગમાં	૩
[૨]	એસ. વાય. બી. એ. ના વર્ગમાં	૧
[૩]	ટી. વાય. બી. એ. ના વર્ગમાં	૩
[૪]	એફ વાય બી. કોમ ના વર્ગમાં	૧
[૫]	એસ વાય. બી. કોમ. ના વર્ગમાં	૧
[૬]	એમ એ. ના વર્ગમાં (પાર્ટ–૨)	૨

ઉત્સાહપ્રેરક બાબત એ રહી છે કે ૧૯૮૨–૮૩ ના વર્ષમાં આપણે એમ. એ. ડિગ્રી (ઈતિહાસ) માટેનો પ્રથમ બેચ પરીક્ષા માટે મોકલ્યો, તેમાં ૧૭ વિદ્યાર્થીઓ પરીક્ષામાં બેઠા અને ૧૪ ઉત્તીર્ણ થઈ પહેલે જ વર્ષે ૮૨.૩૫ ટકા પરીણામ પ્રાપ્ત કર્યું છે આ પરીક્ષામાં બે વિદ્યાર્થીનિઓ કુ પ્રીતીબેન દેસાઈ અને કુ. હર્ષાવતી પટેલે પ્રથમ વર્ગમાં પાસ થઈ કોલેજનું ગૌરવ વધાર્યું છે કુ. પ્રતિબેન. દેસાઈ યુનિવર્સિટીનો આચાર્ય નાનુભાઈ કુંવરજી એવોર્ડ મેળવવા ભાગ્યશાળી બન્યાં છે.

કોલેજમાં ચાલતી વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ

રમતગમત :

આ વર્ષે કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ–વિદ્યાર્થીનિઓએ રાજપીપળા મુકામે ખેલકૂદ મહોત્સવમાં ભાગ લઈ નીચે અનુસાર ગૌરવભર્યું સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું છે.

[૧] કુ. લોહાર ગુરૂવિંદ એસ. ૨૦૦ મીટર દોડમાં દ્વિતીય સ્થાન

[૨] ૪×૧૦૦ અને ૪×૪૦૦ રીલે રેસમાં ભાઈઓએ બીજુ સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું હતું.

ખેલાડી ભાઇઓ :

[૧] શ્રી એમ. એસ. માહલા

[૨] ,, એસ. બી. ચૌધરી

[૩] ,, આર. ટી. પટેલ

[૪] ,, ટી. એમ. મહાકાળ

આ સિદ્ધિઓ માટે રમતવીરો તથા શારીરિક શિક્ષણના વ્યાખ્યાતા શ્રી દિનકરભાઈ પટેલને હું હાર્દિક મુબારકબાદી આપું છું.

સાંસ્કૃતિક ક્ષેત્રે :

સાંસ્કૃતિક ક્ષેત્રે દર વર્ષની જેમ આ વર્ષે પણ યુનિ. યુવક મહોત્સવમાં આપણા કલાકારોએ ભાગ લીધો, અને તેમાં હળવા કંઠય સંગીતમાં કુ હિનાબેન એન. દેસાઈ પ્રથમ ક્રમે રહ્યાં તથા કોલેજના ઉત્સાહી કવિ અધ્યાપકશ્રી જયેન્દ્ર પટેલે આ વર્ષે પણ જામનગર મુકામે રાજ્યકક્ષાનું પારિતોષિક જીતી આવ્યા તે બદલ હાર્દિક અભિનંદન. તેઓ રાજ્ય પારિતોષિક સતત ૩ વર્ષથી મેળવે છે સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓને દીપાવનાર સમિતિના ચેરમેન પ્રા. પ્રજાપતિ, અધ્યાપકો અને વિદ્યાર્થી કલાકારોને હું મુબારકબાદી આપું છું.

આ વર્ષે રાષ્ટ્રીય સેવા યોજનાનો દસ દિવસનો શિબિર સાદડવેલ ગામે યોજાયો અને તેમાં ૫૫ જેટલાં વિદ્યાર્થીઓએ ઉત્સાહભેર ભાગ લઈ શિબિર સફળ બનાવ્યો. આ શિબિરમાં કોલેજના મેનેજિંગ ટ્રસ્ટીશ્રી અને ગામના સ્થાનિક કાર્યકરોએ ઉત્સાહ દાખવી ગ્રામનવનિર્માણના કાર્યમાં મહત્વનું દિશાસૂચન કર્યું.

કોલેજની સમૃદ્ધ લાયબ્રેરી :–

કોલેજની લાયબ્રેરી યુનિવર્સીટી ગ્રાંટ્સ કમિશનના અનુદાનથી સમૃદ્ધ બનતી જાય છે. હાલમાં આપણી લાયબ્રેરીમાં અંદાજે રૂ.૧,૫૦,૪૪૫ના ૮૮૨૫ મૂલ્યવાન ગ્રંથો વસાવાયા છે. વળી યોજનાની રૂા. ૪૦,૦૦૦ ગ્રાંટનો પ્રથમ રૂા. ૨૦,૦૦૦નો હપ્તો મળી ચૂકયો છે, અને બીજો હપ્તો આવતા વર્ષે મળશે. ઉપરાંત યુ. જી. સી. એ રૂા. ૮૦,૦૦૦ની બીજી લાયબ્રેરી ગ્રાંટ મંજુર

કરી છે. તેની સામે ૨૦,૦૦૦ જેટલી રકમ આપણે ઉભી કરવી પડશે. લાયબ્રેરીમાં નવા આવતાં પુસ્તકોને ગોઠવવા માટે અને વધતા જતા વિદ્યાર્થી સમુદાયને વાંચનાલયમાં અભ્યાસની સગવડો માટે ફર્નિચરની તાતી જરૂર ઉભી થઈ છે.

મને જણાવતાં આનંદ થાય છે કે, યુનિવર્સીટી ગ્રાંટ્સ કમિશને નીચે અનુસારની રકમો કૉલેજની વિવિધ જરૂરિયાતો માટે મંજુર કરી છે.

	મંજુર થયેલી રકમ	યુ. જી. સીનો ફાળો
[૧] ડોર્માટરી હોસ્ટેલ	૨,૩૫,૦૦૦-૦૦	૧,૧૭,૫૦૦-૦૦
[૨] ઇક્વીપમેન્ટ	૫૮,૦૦૦-૦૦	૪૩,૫૦૦-૦૦
[૩] લાયબ્રેરી	૮૦,૦૦૦-૦૦	૬૦,૦૦૦-૦૦

આ રકમોની સામે સંસ્થાને પણ પોતાનો કેટલોક ફાળો ઉભો કરવાનો છે. યુ. જી. સી.નો ફાળો વધારવા માટે યુનિવર્સીટીની ભલામણ સહિત આપણે પત્રવ્યવહાર કરી રહ્યા છીએ.

લાયબ્રેરી ઉપરાંત છેલ્લા કેટલાંક વર્ષથી ગરીબ વિદ્યાર્થીઓ માટે વિદ્યાર્થી સહાયક પુસ્તકાલય ચાલે છે આ પુસ્તકાલયમાં રૂા. ૨૩,૧૦૫-૦૦ કિંમતના આશરે ૧૭૧૫ પુસ્તકો છે. અને તેને પણ સમૃદ્ધ બનાવવાનું આવશ્યક છે. છેલ્લા ચારેક વર્ષથી આપણી કોલેજના કેમ્પસ પર સરુ, યુકીલીપ્ટસ, નારિયેળીનાં સેંકડો વૃક્ષ ઉગાડી સામાજિક વનીકરણની દિશામાં એક ભગીરથ પ્રસ્થાન થયું છે. સુંદર બગીચો તૈયાર થાય છે. તેમાં કૉલેજના ઓફિસના વડાશ્રી અમૃતભાઇ દેસાઈ અને ઓફિસ કર્મચારીઓ જહેમત પડેલી છે, તેની નોંધ લેતા આનંદ અનુભવું છું.

અંતમાં, આ કૉલેજમાં પોતાનું સર્વસ્વ અર્પણ કરનાર શ્રી મોહનલાલ દેસાઈ ઉપરાંત ટ્રસ્ટી મહાનુભાવો શ્રી ભગવાનજીભાઈ દેસાઈ, શ્રી સલીમભાઈ પટેલ. શ્રી લલ્લુભાઈ દેસાઈ, શ્રી દિનકરભાઈ દેસાઈ, શ્રી અમૃતભાઈ દેસાઈ તથા શ્રી હાજી હસનભાઈ કરોલીયા આ બધા મહાનુભાવોના સાથ અને સહકારનો લાભ અમને વખતો વખત મળતો રહે છે, તે બદલ તેઓના અમે ઋણી છીએ.

આ સંસ્થાના માનદમંત્રી તરીકે આચાર્ય શ્રી ડાહ્યુભાઈ દેસાઈ મૂલ્યવાન સેવા અને માર્ગદર્શન આપી રહ્યા છે, તે બદલ તેમના ઋણી છીએ. નબળા વર્ગના લોકોને શહેરી સમાજના સાધનસંપન્ન ભદ્રસમાજની હરોળમાં લાવવાનું કપરૂ યજ્ઞકાર્ય અમારો અધ્યાપકગણ અને બિનશૈક્ષણિક કર્મચારી વર્ગ નિષ્ઠાપૂર્વક કરી રહ્યો છે. સંસ્થાના ચાલક એવા ઉપરોક્ત તમામ અંગોને હૃદયપૂર્વક બધા શ્રેયનું ગૌરવ અર્પી વિરમું છું.

કવિત

ઉશનસ

હું ઈચ્છું છું કે કવિતાકલા જીવન સમસ્તનો સ્વીકાર કરીને ચાલે. શુદ્ધ કે શાબ્દી થવા તે જીવનને જ ખોઈ બેસે એવો ભય છે. કલાકૃતિ એક 'સાહિત્ય' છે એટલે કે સર્વતોભદ્ર સહિત એક ટોટાલિટી છે એમાંથી કશાયની બાદબાકી કે 'સાહિત્ય' ઊણપ જ ઉપજાવે ને તેને પામવા આત્મતંત્રની સમગ્રતા જ પ્રયોજવી પડે. આ એક ઉત્તમ સર્વ કાળનો આદર્શ છે.

સાહિત્ય નામને યોગ્ય કવિતામાં-કાવ્યકૃતિમાં શબ્દ અને અર્થનું, લયનું અદ્વૈત જેવું સ હોય. સર્જક-ભાવકનું સાહિત્ય હોય, સામાન્ય અને વિશેષનું સાહિત્ય હોય, વિષય ને વિષયા સાહિત્ય હોય. ઇન્દ્રિય અને ઈન્દ્રિયાતીતનું સાહિત્ય હોય. અને આ બધાનો સજીવ organic બંધાયો હોય, રસાયણ થયું હોય ને તે આખી કૃતિ જ અપૃથક્કરણીય રીતે સ્વાયત્ત સમસ્ત હોય જેનો કેવળ અર્થ કાઢવા જઈએ તો આખા ભાષાતંત્રના તંતુ ખેંચાતા આવે, એક બ ગૂંથાયેલાં લટિયાં ખેંચાતાં આવે. કશીક સંકુલ અપૃથક્કરણીય ને નામ પાડી ના શકય એવી રસાનુભ વિસારી શકાય, ઓગળી શકાય. હર કૃતિના સૌંદર્યબોધથી હતા તેથી વધુ દીક્ષિત-શિક્ષિત કશો અર્થ પામ્યા એમ નહીં, પણ કશીક ચેતોવિસ્તાર પામ્યાનો વિસ્તરવાનો...જીવનની ઊંડી ને પહોળી સમજમાં વિસ્તરવાનો અનુભવ આનંદ થાય તે કાવ્ય પામ્યાની ઈષ્ટ પરિસ્થિ આ સર્વતોભદ્ર 'સહિતત્વ' સાહિત્ય તૂટવાથી જે 'રક્તિત્વ' સાહિત્ય ઊપજ્યું છે તેથી જ પ્રશ્નો રસઅગવડો ઊભી થઈ છે

(ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના ૩૨ મા અધિવેશન વખતે આપેલા વ્યાખ્યાનમાંથી.)

O એક ગીત

તારાં ! ઝાકળનું ફૂલ હવે ઊગશે.

આકાશની નિંદરમાં પોઢયું છે તરણાંનું ઝાડ
મને લાગે છે ચંદણીની ઝાંય
ભીતરના શમણાંમાં પડછાયો થઈ
હવે ઉભી છે છાયાની છાંય

દરિયો બનીને, તારે જીવવું પડશે.

એકલી અટુલી કોઈ યાદ હવે આવે ને
વિરહનો સાદ મૂરઝાય,
નિર્જન વગડામાં સુગંધ આવે છે મને
વાદળની ભરતી લહેરાય.

તારી આંખોની જ્યોતિ પ્રગટશે.

ડુંગરની ટેકરીઓ ઊતરતાં ઊતરતાં
ભીનો પવન બની જાય,
સાંજના કિરણો આથમતાં આથમતાં
ધરતી મહીં ઉભરાય.

તારું ! ઝાકળનું ફૂલ હવે ઊગશે.

O મધુબેન એમ. પટેલ
તૃતિય વર્ષ વિનયન

ક્ષિતિજની સમાંતરે
એ ભાગમાં
નજરે દોડતું આભ
મારા ઘરને
ઘેરી વળ્યું છે.
આછાં અજવાળે
સમાંતરે રહીને
નિલગિરીની ટોચ પરથી
તારા તરફ
હું પ્રયાણ કરું છું
પણ
ઝગમગતા તારાઓ,
ચંદ્રની ચાંદની
રસ્તાપરની ટ્યુબ લાઈટો,
ઘરના ૪૦-૬૦ વોલ્ટના લેમ્પો,
મને ભેદી નાંખે છે અંધારામાં.
અને
હું ઓગળી જાઉં છું અદ્રશ્યતામાં.

O નરેન્દ્ર સિધૂરિયા
ટી. વાય. બી. એ.

O લાગણી

ઘરના બાગમાં
સ્નેહથી
ઉગાડેલા ગુલાબના છોડને
કરમાતાં જોતાં
વિચાર આવ્યો...
કે માણસની જેમ તેને
લોહી આપી શકાતું
હોત તો...
હું
તેને મારું જ લોહી
આપી દેત !

O હર્ષદ સી. પટેલ
એફ. વાય. બી. કોમ.

પળપળેપળ શ્વાસ છે ને હું નથી,
એક નવું આકાશ છે ને હું નથી.

આંખ ખુદ સપનું બનીને રહી ગઈ,
ચોતરફ આભાસ છે ને હું નથી.

શ્વાસ ખૂશ્બૂના સુકાઈને ખર્યાં,
તું વિવશ મધુમાસ છે ને હું નથી.

સૂર્ય વેરાયો છે જે અંધકારમાં,
મારો એ અજવાસ છે ને હું નથી.

તરબતર આંખોને લૂંછી નાંખ ના,
એ સમજ એ પ્યાસ છે, ને હું નથી

દ્વારમાં ઊભી પ્રતિક્ષા ઓગળે,
આવાશો-ની આશ છે, ને હું નથી.

(ટૂંક સમયમાં પ્રસિદ્ધ થનાર
કાવ્યસંગ્રહ 'ભિન્ન ષડજ' માંથી)
O રજની મહેતા

O પરિમલનો પર્યાય

બાગમાં
એક ખૂણે પરિમલ છવાઈ ગયો;
ઉડાઉડ કરતાં પતંગિયાં
રંગોમાં ખોવાઈ ગયાં,
નશામાં ચકચૂર થઈ ગયાં,
મદમસ્ત બનીને
અવકાશમાં ફેલાઈ ગયાં
ત્યારે
પરિમલ પવન બનીને
ચોતરફ ઓગળી ગયો
અર્થાત
આખું આકાશ એટલે સુવાસ
અને સુવાસથી તરબતર થઈ ઊડે આકાશ
અરે !
આકાશ બની ગયું પરિમલનો પર્યાય

O પરિમલ ટી. દેસાઈ
તૃતીય વર્ષ વાણિજ્ય

કવિતા

ક ફેલાયું આકાશ
ી તરબતર થઈ ગયું

ીડમાં શૂન્યવત્
પારેવાં
ા કરે છે;
કરે છે

તાં પર્ણો નિરાકારમાં
જવાની તૈયારી કરે છે
ૃક્ષ નીચે
બ્રહ્માસ્મિ નો
વ કરીને

રમાં ઓગળી ગયો
યવત્ બની ગયો.

ગજાનન પટેલ

O મહાભિનિષ્ક્રમણ

અકસ્માત રૂપે મારું જનમવું,
તે જ બને છે મુઠ્ઠી બંધ હથેળીનો અદ્દભૂત આકાર,
હથેળીની રેખાઓ અને આકારો
છિન્ન ભિન્ન થતા જાય છે,
એક...,બે....,ત્રણ...,
હુંય એક આકાર એમાંનો
જેમાંથી ટપકીને આકારાતી જાય છે તું-
દુઃખાનંદની અનંત રેખાઓમાં...
વળખાઈ વિહરતા અસીમ આકારનું સીમા ચિહ્ન
અકસ્માત જ મને ભેળવી દે છે,
બંધ મુઠ્ઠીના હોવા માત્રમાં
અને
પ્રારંભાય છે મારું મહાભિનિષ્ક્રમણ...

O શ્રી શંકરભાઈ પટેલ
(ગુજરાતી વિભાગ)

વર્ષો પછીનું આપણું મિલન,
પ્રતીતિ કરાવી ગયું કે
આપણા અંતરનો પ્રેમ હજુય જીવંત છે
ને ધબકે છે
વર્ષો વિતી ગયાં ને વિતી જશે,
કાળદેવ ફરીથી વિખૂટા પાડશે.
તો ય મારા હૃદયમાં
તારી યાદનો જ્વાળામુખી
હંમેશ ભભૂકતો રહેશે
તારી યાદોનો એ લાવારસ
ધીમે ધીમે ઠરી શાંત થશે.
ત્યારે તારી યાદથી સભર
એવું મારું અસ્તીત્વ
કબરમાં આકારહીન થઈ જશે.

O પ્રા. આઇ. એ મુલતાની
(ઈતિહાસ વિભાગ)

O તારો અવાજ

સરુવનમાં ફરફરતાં તારા અવાજો
કેટલીય વાર
સંભળાયા કરે છે
મારા સ્વપ્નમાં પડઘા થઈને
ત્યારે
તને શોધું છું
વેંધૂર વનમાં.
ભેખડોની બખોલમાં,
પર્વતોની ખીણમાં,
છૂપાયેલો
તારો ચહેરો જ પડઘાયા કરે છે
મારી સ્વપ્નિલ દુનિયામાં.
નદીઓ અને ઝરણાં
ઉભરી આવે છે
તારો પડછાયો બની ને
છતાં
હું
તને શોધી શકતો નથી.,
સંભળાય છે. ફકત તારા પડઘા.

O નરેન્દ્ર સિધ્ધૂરિયા

O ક
ચોતરફ
ટહુકાથી
છતાં
પણ ન
બેઠેલાં
ધબકય
મુંઝ્યા
અને
કલબ
ભળી
ત્યારે
अहम
અનુ
હું
મૌન
એક
હું
O

O અલવિદા

વિદાય કયારે ય વસમી નથી હોતી
વસમા હોય છે આપણા
એક બીજામાં ગૂમ્ફાઈ ગયેલા સમ્બન્ધો.
કોઈ પણ જીવંત અંગ ઉપર
ઘા થતાં કપાઈ જાય છે અસંખ્ય નસો,
નસ નસને ઘેરી વળે છે
ધ્રુજારી, કંપારી અને વેદનાનાં વાદળ
આપણું ય એવું જ...
વિદાયની ઘડીએ ઘા પડે
ને
ધ્રુજી જવાય, કંપી જવાય
પણ
વિદાય કયારે ય વસમી નથી હોતી
એ કારણે
કે
આપણ ને ભ્રમ થાય છે છૂટા પડવાનો....
ખરેખર તો
આપણે ભળી જઈએ છીએ એકબીજામાં
સદાને માટે...

O જયેન્દ્ર શેખડીવાળા

O 'એક કવિતા'

કોને વ્યકત કરું હું
મારી અવ્યકત દુઃખની સીમાઓ !
કયાં છે વ્યકત કરવાનું સુખ ?
કહો
કેમ વ્યકત કરું હું મને ?
મારા અવ્યકત દુઃખની રેખાને
અસહ્ય પંકિત પીડશે
કયાં સુધી આ રીતે,
દરવાજાના ટોડલે પટકાઉં ?
હવે અવ્યકતતા જ – અવ્યકતતા !
અસંખ્ય કીડીઓ તૂટી પડી હોય એમ
હું ડંખાતી
વ્યકત થવાને
ચીસો પાડું છું
મારા હોઠ તરડાય છે,
મારો શ્વાસ,...
મારી નજર...
મારી આંખો...
મારી આ તૂટેલી પાંખો,
કયાં જોડું હું ?

O હિના દેસાઈ
તૃતીય વર્ષ વિનયન

O ગઝલ

દિલ ભર કરે ઉદાસ ઉસે ઈખ્તિયાર હૈ
શીશે હમ લગાતે હૈ જો દર્દેયાર હૈ

પલકેં હૈ બંદ ફિરભી તસવ્વુર બના રહા
એક પલ બને ન દૂર જો નજર આરપાર હૈ

જિસકો ભુલાને કુછ તો ભુલાવે મેં હમ પડે
સમજે તો બાદ સમજે, પિયે બિન ખુમાર હૈ

તકદીરકે દાને ગિનને સે હોગા નહીં હિસાબ
ગિનકે કરેંગે કયા ? ગુનાહ બેશુમાર હૈ

સાહિલોંકે બાદભી કોઇ પૂછેગા તેરા નામ
જોડેંગે કૈસે હમ વો બના તારતાર હૈ.

ચહેરેકો દેખકર ન મુનાસિબ થા પૂછના
નર્જિસને લબને કેહ દિયા જો ઝુકેયાર હૈ.

એક અજનબી ખડા હૈ જમાનેસે મોડપર
ઉસે દેખ કશ્મકશમેં ગિરા રેહગુજાર હૈ

O ડૉ. અબ્બાસઅલી તાઈ
'અજનબી'

O કળિયુગ

પાપ કરે પૈસા મળે, ધરમ કરે ધન જા
પરને પીડે સુખ મળે, દાન કરે દુઃખ થ

જૂઠું બોલે અર્થ સરે, સાચથી શું થાય
નીતિ આચરે નાવ ડૂબે, અનીતિએ બધું થા

ભુસું ખાધું કદી ન ભૂલે, ભજન ભૂલી જવા
સાચો સદા કાચો રહેને લુચ્ચો લાડુ ખા

પુણ્ય કરે પાછો પડે ને પાપે આગળ જવા
સાચો સદા કાચો રહેને, દુર્જન દાદા થા

દોષિત ખૂબ વટ કરે ને નિર્દોષ મૂર્ખ કહેવા
સજ્જન સર્વે મોળા રહેને દુર્જન દાદા થા

અબળા બધી સબળા બને ને, પુરૂષો નબળા થા
પુરૂષો બધા બકરા રહેને, સ્ત્રીઓ સિંહણ થા

પતિ-પત્નીને સંયમ ન રહે, સંતાન ભાર ગણ
કુત્રિમતા અહિંસા લાવી, અત્યંત દુઃખી થા

આ બધું જે 'બાબુ' કહે, તે સમી આંખે દેખા
કળિયુગમાં તો એમ જ બને, ખોટું કંઈ ન ગણા

O બાબુભાઈ મકનભાઈ પટે
ટી. વાય. બી. કો

ક્ષિતિજને પેલેપાર

મીના પટેલ
તૃતીય વર્ષ વિનયન
રોલ નં. ૧૨૧

મંદ મંદ સમીર ફૂંકાતો હતો. બગીચાનાં ફૂલો ધરતીને ચૂમતાં હતાં. આકાશમાં પૂર્વક્ષિતિજે કોમળ કિરણોની ટશર ચારેકોર સોનલવર્ણી તેજરેખા સાથે પ્રગટી હતી...

સોનલ જાણે સ્વપ્નવત્ દુનિયામાંથી જાગી ગઈ. એ પોતાના કોલેજકાળને વાગોળતી હતી. કેટલું આહ્લાદક જીવન ?

જ્યારે સંગીત સંધ્યાનાં યાદગાર દિવસે વીણાવાદન અને ફિલ્મીગીતોની મહેફિલમાં ભાગ લેતાં જે આનંદની લહેરખી મુખારવિંદ પરથી પસાર થતી હતી. દિલમાં ધડકન હતી, પણ પોગ્રામ આપ્યા પછી તાળીઓનો ગડગડાટ, કોલેજના આચાર્યશ્રી, પ્રાધ્યાપક સાહેબો અને વિદ્યાર્થી જગત તરફથી જે પ્રશંસાનાં પુષ્પો વેરાતાં દિલ કેટલું ગૌરવ અનુભવતુ હતુ ?

કોલેજજીવન સ્વપ્નવત્ ક્યાંય મઝામસ્તીમાં પુરું થયું. સંસ્કારી ઘરની સોનલ સુશીલ, સદ્ગુણી મમ્મીનાં સંસ્કારોથી સિંચાયેલી ઘટાદાર વેલીસમાન બની ગઈ હતી. હરહંમેશ મુખપર સ્મિતરેખાની ઝલક જોવા મળતી. એ હસતી ત્યારે... જાણે ધરતી પર પુષ્પકળી ખીલી ઊઠતી... અને હાસ્યની ફોરમ દૂર દૂર ફેલાતી.

સોનલના પિતા બુદ્ધિચાતુર્ય, વાણી, વર્તન થી પોતાની મૌલિક આગવી પ્રતિભાથી સોનલના સંસ્કાર ઘડતરમાં અનેરો રંગ પૂરતા હતા.

સોનલ બી. એ. થઈ. ખૂબજ ધનવાન અને ખાનદાની આમદાનીવાળી જગ્યા મળતાં સોનલના લગ્ન ખૂબજ ધામધૂમથી થયાં. સોનલને સાસરે વિદાય કરતાં સૌના હૈયાં ગદગદિત થઈ ગયાં. આંસુનો ધોધ વહેવા લાગ્યો. કઠણ કાળજાનાં માનવીનાં હૈયાં પણ ઓગળી ગયાં.

આંગણામાં વૃક્ષો સાથે વીંટળાઇને ફૂલોથી લચેલી ઘટાદાર વેલીઓ, વૃક્ષો, પશુ-પક્ષીઓ અને કુદરત જાણે ગમગીન બની ગઈ. પૈંડુ ગોળ ગોળ ફરવા લાગ્યું. જ્યાં સુધી દોડતી મોટર જોઈ શકાય ત્યાં સુધી સહુ અનિમેષનેત્રે દોડતી મોટરને જોઈ રહ્યાં. ગાડી સમીરનાં વૈભવશાળી આંગણામાં આવીને થંભી ગઈ.

સમીરના પપ્પા ગર્ભશ્રીમંત હોય સમીરને અતિશય લાડકોડથી ઉછેરતાં, તે સ્વતંત્રતાનો દુરુપયોગ કરી સ્વછંદી બની ગયો હતો. પિતાએ અમર્યાદિત પ્યાર, લાડકોડથી પુત્રને સ્વછંદતા તરફ ધકેલી દીધો. જાણે-અજાણે એ ગંભીર ભૂલનો ખ્યાલ તેમને તે સમયે ન હતો. કોઈપણ બાબતમાં લક્ષ્મણરેખા બાંધવી જરૂરી હોય છે. ગતિમર્યાદાથી દોડતાં વાહનો માનવસંહાર અટકાવે છે, તેમ મર્યાદાવાળું જીવન પણ સ્વર્ગમય જીવનને નર્કાગારમાં ફંગોળાતું અટકાવે છે. ધન, જોબન, વૈભવ વિલાસ અને અવિવેક હોય ત્યાં ક્યાં અનર્થ ન હોય...?

પરંતુ સમીરનાં મમ્મી પપ્પા નહોતાં ઈચ્છતા કે કોઈ બેકાબૂ છોકરી આ ઘરમાં આવે અને બહેકેલા સમીરને પોતાના ઈશારે નચાવે?!

સમીરના યૌવનના તોફાની નીરને સમજદારીના સરિતાના બે કિનારા વચ્ચે વહેવાની અનુકૂળતા કરી આપે એવી પુત્રવધૂની તેમને પ્રતીક્ષા હતી. સમીર વૈભવશાળી રૂપાળી લલનાની શોધમાં હતો. જ્યારે માતા એવું ઈચ્છતાં કે લગ્ન માટે અમીરીને નહિ પરંતુ સામાન્ય ઘરની પણ સંસ્કારી છોકરીને વરમાળા પહેરાવવી જોઈએ.

જેમ ઊંચા ઊંચા પર્વતનાં બે શિખરો કદી પણ એકબીજાને ભેટવા જઈ શકતાં નથી, તેમ બે પાત્ર વચ્ચે સમજદારીનો સેતુ અનિવાર્ય બને છે. તે સમીરને સમજાવતાં કહેતી : બેટા; સમીર, સોનલ તો સુંદર અને નમણી છે. આપણી તિજોરીમાં એ મૂર્તિને સજાવવા ક્યાં કમી છે? સોનલ આર્થિક રીતે નબળા પણ દિલથી ખાનદાન માબાપની છોકરી છે. થોડી આનાકાની પછી સમીર મમ્મીનાં વિચારોને અનુમોદન આપતો; તે સમયે તે બાની દીર્ઘદૃષ્ટિ પર આફરીન થઈ ગયો. સામાન્ય ઘરની સોનલ સાથે સમીર સંમતિની મહોર મારી અને...

લગ્ન થતાં જ સમીર અને તેના મમ્મી પપ્પાએ સોનલની સ્વતંત્રતા પર કાપ મૂકવાની

શરૂઆત કરી દીધી. ભિન્ન વાતાવરણમાં ઉછરેલ સોનલ માટે પ્રતિકૂળ વાતાવરણને અનુકૂળ બનવું સહેલું ન હતું. જે સમય સંજોગને અનુકૂળ-અનુરૂપ નથી બનતાં તે ફેંકાય જાય છે. તેથી જ સોનલ ઉપેક્ષાને પચાવી જતી; છતાં એ મનોમન અકળામણ અનુભવતી. વધારેમાં વધારે તો સમીરની ઉપેક્ષા એનાથી સહી શકાતી ન હતી. આમને આમ દિવસો ક્યાંય વહ્યે જતા હતા, છતાંય સમીરનો સુસવાટો ઓછો થયો નહીં.

થાકેલો સૂર્ય શીતળ શાંતિ માટે ક્ષિતિજની નજીક પહોંચી ગયો હતો. સોનેરી સૂર્યના સામ્રાજ્ય પર ધીમે ધીમે પણ ચોક્કસ ગતિએ અમાસની કાજળઘેરી રાત્રિએ વિજય મેળવવા માંડયો.

સોનલ સાંજની રસોઈ પતાવી અગાસીમાં બેઠી બેઠી વિચારોના વમળમાં ખોવાઈ ગઈ અને નસીબને દોષ દેવા લાગી. "હાયરે નસીબ," પોતાના પિયરને સંભારતી સોનલ સૂર્યનું પતન નિહાળી રહી હતી, એટલામાં સમીર અચાનક આવી પહોંચ્યો. સમીર અત્યારે ગંભીર હતો, તે બોલ્યો :

"અરે! સોનું તું અંધારું થવા આવ્યું છતાં કેમ એકલી બેસી રહી છે..સોનું હું કહું ત્યાં તું આવશે ખરી ? આવું સ્નેહભર્યું મમતાળુ વાક્ય લગ્ન પછી પહેલીજવાર સાંભળ્યું. પોતાના મમ્મી-પપ્પાનાં કાર્બનકોપીની જેમ વર્તતો સમીર આજે પરિવર્તનના કિનારે આવી કેમ ઊભો રહ્યો ?

સોનલ નમ્ર હતી; ઉપરાંત પોતાના વિ… સાથે તે વારંવાર બાંધછોડ કરી લેતી હતી, તે… સમીર અને તેનાં ઘરનાં સહુની આપખુદી … ટક્કર ઝીલી શકતી હતી. વધુ પડતી આપખુદી … સોનલનું દિમાગ બંડ પોકારી ઊઠતું. વિચાર, વા… લુલી પરનો કાબુ બેકાબુ બની જતો, છતાં મર્યાદા… રહી તે સમીરને કહેતી : સમીર…તારા સહારે … બે ટંક ભોજન, વસ્ત્રો અને રહેઠાણ મળે એટ… માટે મને અહીં મોકલી નથી. તું ફક્ત રક્ષાકવ… નથી પરંતુ ઘડી બે ઘડી પરસ્પર હુંફાળાં હૈયાં થ… અને એકબીજાના સહારે સહારે મૈત્રીભાવે જીવ… પસાર કરવા…વગેરે શબ્દો બોલાય જતાં તો સમી… ધુધવાટો કર્યો અને અવિચારી ભેજાના સમી… સમતોલન ગુમાવ્યું અને………

ધડ……ધડ…થપ્પડનો વરસાદ શરૂ કર્યો. કેટલું સહન કર્યું તે તો તેનું મન જાણે…

પરંતુ સોનલ વિચારવા લાગી… સમીર આજે એકાએક કેમ પરિવર્તનના કિનારે સહારો શોધતો આવી ઊભો ? એ તપાસવા વિચારોને કસોટી તરફ આગળને આગળ ધપાવ્યે જતી હતી.

એ મનોમન બોલી…

લગ્ન પછીના સૂકા ઝાડ જેવા દિવસો પં… ખરેખર! આજે લીલુંપાન તો ફૂંટયું નથી ને ? જાણે એ સ્વપ્નમાંથી સફાળી જાગીને બોલી ઊઠી : સમીર… મારા હૈયાના હાર… હું આવાં …ની પ્રતીક્ષા કરતી હતી. બોલ… સમીર મને …ાં લઈ જવા માગે છે ?

સમીર ઊંડા આહ સાથે બોલ્યો : …સોનલ હું તને આજસુધી બેવફા રહ્યો. મને …છે કે બીજાને ઠોકર મારનાર પોતેજ …ખાય છે. માતાપિતા આજે જે મારી ઉપેક્ષા …છે અને નાનાભાઈનાં હિત અને સુખ માટે જે …વિચારે છે તે મારાથી સહ્યું જતું નથી.

મેં કદિ એવો વિચાર નથી કર્યો કે …આપને અવગણી, એમના કોમળ હૈયાને …ી… ભાઈને દુભાવી એમના હકને ઊંડી …ઈમાં ભંડારી દઉં. નાનોભાઈ ભલે ઉદ્ધત …નાવાળો હોય પણ જુદી માટીમાંથી ઘડાયેલું …ને સાંપડેલું પાત્ર કેવું છે તે કોણ નથી જાણતું ? …ાપ જેવાં માબાપ થઈને બે દીકરા વચ્ચે અંતર …? તેમની આંખમાં હું જાણે કણાની જેમ … છું. એ બાબત હું હરગિઝ ચલાવું નહીં. …ને આજે અનુભવે ભાન થયું કે મેં તને ખરેખર …ન્યાય કર્યો હતો. તારી ઉપેક્ષા સેવી હતી. તારી …ાળી કાયા માટે પણ…સોનું…હું જ જવાબદાર …તો.

ચાલ સોનલ ચાલ.

મારે એમને બતાવવું છે કે દુનિયા વિશાળ …. મારા બાહુમાં બળ છે. હું ખુદા કરતાં પણ …ારા ખુદ ઉપર વધારે ભરોસો રાખું છું.

ચાલ આપણે દૂર દૂર પેલા ક્ષિતિજને પેલે …ાર ઉડી જઈએ…

ના…ના…સમીર આવું ના બોલ. એમના …વચારો ભલે થોડા પક્ષપાતી અને જૂનવાણી હશે. સંકુચિત હશે પણ તેથી શું ? એમને … એમની સીમિત બુદ્ધિશક્તિ પ્રમાણે જીવવાને … છે. એમને હડસેલો મારી, એમની સ્વતંત્રત… કાપ મૂકનારાં આપણે કોણ ? કોઈકના … માટે કોઈક તો બલિદાન આપવું જ … દુનિયાની પ્રગતિમાં પણ સજ્જનોનાં બલિ… ફાળો નાનોસૂનો નથી. સહુના સુખ અને … આપણું પણ સુખ છે તે તું કયાં નથી જાણ…

સમીરનાં મમ્મીપપ્પાએ બાજુના ઓરડા… બધી વાતો સાંભળી. સોનલ અને સમીરના … મોતી જેવા વિચારોનાં ધોધમાં ગદગદિત થય…

અને સોનલ સમીર સમીપ આવ્યાં…બોલ્… તમે બધાં મારા ઉપવનનાં ફૂલ છો. તમારા … થકી આ લીલીવાડી કેવી હરિયાળી લાગે છે … દુનિયાની આંખોને ઠારે છે…અને સ્ને… મમતાળુ હાથ ફરે છે તે જ સમયે સોનેરી પ્રભ… કુમાશ ભર્યું તેજસ્વી કિરણ સોનલના ચહેરા… મલકી રહ્યું. હૈયામાં આનંદ ને ઉમંગના … ગુંજતા હતા.

સોનલ સમીરનાં મમ્મીપપ્પાનાં ચરણે … ઝૂકી પડી. સમીર પણ ચરણરજ લેવા નમે … પિતા પોતાની જવાબદારી સ્વીકારે છે. સ… અને સમીરને સહેલગાહે મોકલવાની વ્યવસ્થા … છે, વિમાનની ઘરઘરાટી સંભળાવા લાગી. સો… અને સમીરને ક્ષિતિજને પેલે પાર લઈ જતાં … ફરી રહ્યાં હતાં. સહુની આંખની કિનારી … હતી. ત્યારે સોનલ સમીર ક્ષિતિજને પેલે … ભીંજાય રહ્યાં હતાં…'

☆

YOUTH AND NATIONAL INTEGRATI

Shri R. K. Mand
Lecturer in Engl

India was lucky to achieve independence in 1947. After becoming free, the dreams of Ram Rajya had been seen by every indian which only proved to be the world of utopia for the coming generation. Even since attaining 'swarajya', one of the major problems that she has been suffering hitherto is that of diversity. If we try to find out the root cause for this disease that has captured the mind of every indian, that is the policy which was adopted by the Britishers to rule over our countries, the policy of 'devide and rule' which poisoned every indian. So far, no remedial step has proved to be so effective, only proving the policy to be more dangerous poison than that of the most dangerous cobra.

The daily brings the news of communal riots and mass-killing for us, accompanied with the consolatory but futile and habitual statements of the politicians. The daily has simply become an echo of the knell-bell that sounds in the most of the parts of the country.

Now it is high-time for we young to think and participate actively in fighting against diversity and separatism which otherwise might deform the beautiful shape of Mother India. Formally, at the college level, schemes like N. S. S. and Scouts are run to train the students in achieving the goals of unity and personality development. But generally the programmes that are arrangedn uder such schemes remain superficial, just for the sake of arranging them, without any keen interest or intention. In fact, when N. S. S. and Scouts camps are arranged, young students should be brought in a close-contact with the so that a kind of smooth r ship can be established whi work like a pool for conta communication.

At the University National Integration Progra arranged. Here, selected s are sent to a distant part country. They are requir perform cultural activities typical style of their ow which is a better way t their own social and cultura ground to those people. Th with those people, live wit for some days so that th also have social and acquaintance of those peop provides a wide platform cross section of the society the exchange of views, and acquaintance becomes ble. It also widens a horizon of understanding man which is of the

necessity today. But the reality is quite different. Today, N. I. P. has become merely a golden chance to tour the sight-seeing places at the cost of the university and the government. It has been gound that sometimes, instead of selecting talented students, nearest and dearest are selected which destroys the whole charm of the program.

Young students "must not forget that the future of the country and her responsibilities are at their shoulder. Their parents might be illiterate and orthodox but they should not walk on the same traditional and conventional trace. It is their duty to make illiterate people aware where the world has gone and how much still they have to go further to have 'hand in hand' with world. In other words, young h to play the role of 'eye - opener'. They have an time to do this job. During vacation period those, who not involved in vocation can this work. Forming groups, th can go to the villages and can the reformation work where it required the most.

If such activities are done b the young, then only the beautif shape of our mother will be prote cted and preserved If we try t escape from that pious job, i would be a stigma on we youn people who belong to that hol land where lord Krishna had saved Draupadi.

☆

જે શોધે તે પામે

(વ્યાવસાયિક માર્ગદ

પ્રો. શ્રી દિનેશ રાઠો
વાણિજ્ય વિભાગ

બેરોજગારી કબરોમાં કફન શોધાવે છે, ભૂખમરો શરૂ કરાવી આપઘાતની સમાધિમાં પોઢાળે
વર્ષે હજારોની સંખ્યામાં સ્નાતકો (ગ્રેજ્યુએટો) બેકારોની કતારમાં ખડા હોય છે. પરંતુ વાસ્ત
આ સ્નાતકો સ્નાતક પછીના અભ્યાસક્રમથી અને સર્વિસ શોધવાની તકથી પૂરેપૂરા અજ્ઞાન છે. ગ્રેજ્યુ
થયા એટલે સર્વિસ કરવી જ જોઈએ એવો કોઈ નિયમ નથી. હકીકતમાં સ્નાતક થયા પછી ગામડાંમાં
લઘુઉદ્યોગ, ગૃહઉદ્યોગ, અને વ્યક્તિગતવ્યવસાય શોધવાની ટેવ રાખીએ તો બેરોજગારોની કતારમાં જોડાવ
જરૂર પડતી નથી. રોજગારીને વાંકે ભણતર નકામુ છે, સર્વિસ મળતી નથી. એમ કુથલી કરવાનું ટ
શકાય છે. તેમ છતાં સર્વિસ કરવાની ફરજ પડે તો તેની પણ ઘણી ઉજળી તકો છે જ. કેટલાક વિદ્યાર્થી
ખરેખર હોશિયાર, બાહોશ હોવા છતાં કારકિર્દી (carrer) બનાવી શકતા નથી. હાથમાં આવેલી ત
ગુમાવીને બેરોજગારીની સંખ્યામાં ઉમેરો કરતા હોય છે. જેથી સ્નાતક પછીના અભ્યાસક્રમ અને વિ
સર્વિસની વિગત તરફ નિગાહ રાખવી જરૂરી બને છે.

વિનયન વિભાગ, Arts faculty. B. A પછી શું ?

જો અભ્યાસ ચાલુ રાખવો હોય તો :-

ગુજરાતની દરેક યુનિવર્સિટી દ્વારા વિવિધ પ્રકારના અનુસ્નાત (Post gradmate cource) કોર્સ ચલાવે છે.

(1) **M. A.** :- (રેગ્યુલર) દ. ગુ. યુનિ. માં અર્થશાસ્ત્ર, ગુજરાતી, સંસ્કૃત, ઇતિહાસ, મનઃશાસ્ત્ર, મનોવિજ્ઞાન વગેરેમાં M. A. કરી શકાય. તદ્ઉપરાંત M. A. Extemal પણ થઈ શકે છે. તેના વર્ગો દ.ગુ. યુનિ. અને ગુજરાત યુનિ. દ્વારા ચલાવાય છે. તેની ૨૫૦ I. જેટલી ફી હોય છે. ફોર્મ ભરવાની જાહેરાત ઓગસ્ટ માસમાં આવતી હોય છે. એમ. એ. બે વર્ષનો કોર્સ છે.
પ્રવેશ :- મેરિટ પ્રમાણે મળે છે. અહીં કોઈ SK, ST માટે અનામત સીટ નથી.

(2) **Bed** :- દરેક યુનિ. માં Bed ચાલે છે. દ. ગુ. યુનિ. માં માત્ર બે જ કોલેજો છે.
(I) સુરત (II) બિલીમોરા.
પ્રવેશ :- યુનિ. જ સીધી મેરિટ પ્રમાણે પ્રવેશ આવે છે.
ગુજરાત, સૌરાષ્ટ્ર, વલ્લભ વિદ્યાનગરની યુનિ. ઓમાં પણ B ed. સહેલાઈથી કરી શકાય છે.

(3) **M.ed.** :- B.ed. પછી અથવા M.A. પછી M.ed.માં પ્રવેશ મેળવી શકાય છે. M.ed. પછી જે વ્યક્તિ સીધા મેરિટ પ્રમાણે પાસ થતા હોય તો તેઓને B.ed. collage માં વ્યાખ્યાતા તરીકે જોબ મળી શકે.

(4) **M Phil or P.hd.** :- M. A. કે M.ed. પછી M. Phil P.hd. કરી શકાય. M. Phil રેગ્યુલર બે વર્ષનો કોર્સ હોય છે. પરંતુ તે માટે ગાઈડ શોધવા પડે છે.

વાણિજ્ય વિભાગ :- Comm[erce] faculty B. Com. પછી શું ?

(1) **M. Com.** :- Regulan અને Ext[ernal] બંને કોર્સ દ. ગુ. યુ નિ. દ્વારા ચલાવાય [છે].
પ્રવેશ :- ઓછામાં ઓછો II class ઉપર માર્ક હોવા જોઈએ. મેરિટ પ્રમા[ણે] પ્રવેશ મળે છે. વલસાડ, સુરત એ[મ] ચલાવાય છે. Extcnrl M. Com. પ્રવેશ માટે કોઈ ધોરણ નથી. પાસ જરૂરી. બીજી યુનિ.માં પણ M. Co[m.] થઈ શકે છે.

(2) **C.A.** (Chartered Accounts) :- ધો. કૉમર્સ પછી પણ Writen Test, Institu[te] of Chartered A/c of India ની પરી[ક્ષા] પાસ કરી ઇસ્ટીટયુટનો સભ્ય બની શકાય. C A. માં ઝંપલાવી શકાય. અથવા B.Co[m.] માં ૫૦% કરતા વધુ માર્ક આવ્યા હોય [તો] સીધો જ પ્રવેશ મળે છે. C. A. ત્રણ વર્ષનો કોર્સ છે. દરેક વ્યક્તિ Institute નો સ[ભ્ય] બન્યા પછી કોઈ પણ પેઢીમાં (C. A.) Articleship ત્રણ વર્ષ સુધી ફરજિયા[ત] કરવાની રહે છે. 1½ વર્ષ પછી Inte[r] Meriate અને પછીના 1½ વર્ષ પછી fina[l] C. A.ની Itams લેવાય છે. અહી[ં] વિષયના ગ્રુપ પ્રમાણે પરીક્ષા પાસ કરવી સહેલી બને છે.
Postel Coaching ની વ્યવસ્થા હોય છે. Registration દિલ્હી કરવું પડે છે. પરીક્ષા ઓક્ટો.-નવે. અને મે-જુનમાં લેવાય છે.

(3) **I. C. W. A.** :- Institute of cost Works & Accouns of India.
B. Com પછી કલકતા Registration થઈ શકે છે. Postal Coaching સુવિધા મળી રહે છે. ગુજરાત ખાતે અમદાવાદમાં [illegible] કોમર્સ કોલેજ Regular class ચાલે છે. અહીં વિષયનાં ગ્રુપ હોય છે [illegible] પરીક્ષા પાસ કરવી સરળ બને છે. પ્રથમ 1½ પછી Intermediate અને પછી 1½ વર્ષે finalની Exam લેવાય છે. પરીક્ષા ઓક્ટો.-નવે. અને મે-જુનમાં લેવાય છે.

(4) **I. I. M.** :- Indian Institute of Management. ગ્રેજ્યુએટ થયા પછી પ્રવેશ મળી શકે. પ્રવેશ માટેની વિધિ M. B. A. જેવી જ હોય છે. સારામાં સારો કોર્સ છે. માધ્યમ અંગ્રેજી જ રહે છે.

(3) **C. S.** :- Institute of Company Secretary.
અહીં પણ સ્નાતક પછી પ્રવેશ માટે રજીસ્ટ્રેશન કરી શકાય. આ કોર્સ પણ C. A. અને I. C. W. A. જેવી જ છે. Postal Coachidg ની સુવિધા મળે છે.

(4) **Diploma Cource** :- અન્ય પ્રકારના કોર્સ ચાલે છે.
Business Management, Industrial Management, Export Management, Personnel Management, Sales Management, Marketing Management, Office Management, Material Management.
Banking, Accountanay, Secretaryship, Computor Refrigeration વગેરેમાં Postal Coaching ની વ્ય[વસ્થા] વ્યવસ્થા હોય છે.

અનુસ્નાતક ફોર્મ: Post graduate cour[se]

(1) **M. R. S.** :- Master of Rule[r] studies દ. ગુ. યુનિ. દ્વારા ચલાવવાતા કોર્સ
લાયકાત :- B com, B. sc, B. A (અંગ્રેજી વિષય સાથે) સેકન્ડ ક્લાસ સા[થે] પાસ કરેલ હોય.
પ્રવેશ વિધિ :- ૫ રૂ. ની ફી સાથે યુનિ. [માં] ફોર્મ ભરવું. ત્યારબાદ લેખિત પરીક્ષા [અ] ડિપાર્ટમેન્ટ દ્વારા લેવાય છે. વ્યક્તિ લેખિતમ[ાં] પાસ થાય તેનું ગ્રુપ ડિસ્કશન, અને વ્યક્તિગ[ત] ટેસ્ટ લેવાય છે અંતે પ્રવેશનો ઓર્ડર મળે છે. આમાં સેમેસ્ટર સીસ્ટમ છે અને આ[ગળ] field માં M. phi તથા P. hd. કરી શકાય છે.

(2) **M. P. A.** :- Master of Publi[c] Administration :-
લાયકાત :- કોઈપણ શાળાના સ્નાતક હોવા જોઈએ.
પ્રવેશ :- મૌખિક પરીક્ષા પાસ કર્યે પ્રવેશ મળે. બે વર્ષનો કોર્સ છે. લાયકાતના ધોરણે પ્રવેશ મળી શકે.

(3) **M. B. A.** Master of Busines[s] Administration :-
લાયકાત :- (1) S. S C. (2) ધો. ૧[૨] (૩) સ્નાતક કક્ષા. આ ત્રણેમાં ૫૦% કરતા વધુ ગુણ હોવા જોઈએ. તો જ અરજી કરી શકાય. ફી ૨૫ રૂ. કરતા વધુ

પ્રવેશ વિધિ :- જાન્યુ/ફેબ્રુ. માં પ્રવેશ માટેની જાહેરાત દૈનિકપત્રમાં આવે ત્યારબાદ માર્ચ/એપ્રિલ માં આ ડિપાર્ટમેન્ટ દ્વારા writen test લેવાય. writen test માંજે પાસ થાય તેનું ગ્રુપ ડિસ્કશન થાય. ત્યારબાદ તેનો વ્યક્તિગત ટેસ્ટ લેવાય અને બધામાં ઉતિંર્ણ થતાં પ્રવેશ મળે.

માધ્યમ અંગ્રેજી રહે છે. અહીં પણ સેમેસ્ટર સીસ્ટમ છે.

આ કોર્સમાં પાસ થયા બાદ સર્વિસની ઘણી જ ઉજળી તકો રહેલી છે.

S/C અને S/T માટે અનામત સીટ છે.

(4) **D. B. I. M. :- Diplom in Business & Industrial Mangement.**

આ પાર્ટ ટાઈમ કોર્સ છે.

પ્રવેશ :- જે વ્યક્તિ 'executivejob' વહીવટી પ્રકારની ખાનગી કે સરકારી સંસ્થામાં કામ કરવાનો અનુભવ ધરાવતી હોવી જોઈએ તથા તેણે B. com. B. sc, B. A. II class સાથે પાસ કરેલ હોવી જોઈએ. તેજ વ્યક્તિના મૌખિક પરીક્ષા, વ્યકિતગત ટેસ્ટ વગેરે લેવાયા બાદ પ્રવેશ મળે છે.

M. B A. જેવોજ કોર્સ છે. રાત્રે ક્લાસ ચાલે છે. ત્રણ વર્ષના કોર્સ છે.

II જો સર્વિસ કરવી હોય [સ્નતક થયા પછી]તો

(1) **Banks :- બેન્કસ** I દર વર્ષે ૩૦૦૦ થી ૫૦૦૦ જેટલી વિવિધ Recruitmen Board દ્વારા clerical ની જાહેરાત દૈનકપત્ર, રોજગાર સમાચાર અને Employment News માં આવતી હોય છે.

લાયકાત :- S. S. C. અથવા ધો. ૧૨ બીજા વર્ગમાં પાસ કરેલ.

ઉંમર :- ૧૮ થી વધુ.

ફી :- રૂ. ૨૦ અને S/C તથા S/T મા[illegible]

પરીક્ષા :- લેખિત પરીક્ષા વિવિધ કેન્દ્ર[illegible] લેવાય છે. પરીક્ષા objective Type છે. લેખિત પરીક્ષા પાસ થયા પછી મ[illegible] પરીક્ષા પાસ કરવાની હોય છે. ત્યા[illegible] Medical Test થાય છે. અને appointment order મળે [illegible] II દર વર્ષે ૨૫૦૦ જેટલી Probation officer માટેની જાહેરાત ઉપર જણ[illegible] મેગેઝિનમાં આવતી હોય છે.

લાયકાત :- સેકન્ડ ક્લાસ સાથે સ્નાતક [illegible] જોઈએ. (S/C S/T માટે પાસ ક્લાસ)

ઉંમર :- ૨૧ થી ૨૮ વર્ષ (S/C S/T [illegible] ૫ વર્ષ છૂટછાટ)

પરીક્ષા ફી :- રૂ. ૪૦ અને S/C તથા S/[illegible] માટે રૂ. ૧૦

પરીક્ષા :- વિવિધ કેન્દ્રો પરથી objeti[illegible] તથા descriptive Type પરીક્ષા લેવાય [illegible] પછી મૌખિક પરીક્ષા તથા Medical Te[illegible] અને અંતે appointment order મળે.

(5) **L. I. C. :- Life Insuranc[illegible] Corporation of India**

આમાં ક્લાર્ક, ફિલ્ડ ઓફિસર, આસી. મેનેજર સીનીયર ક્લાર્ક વગેરેની જાહેરાત આવ્યે તેની પરીક્ષા લેખિત, મૌખિક પાસ કરીને જોબ મેળવી શકાય.

ક્લાર્ક માટે ધો. ૧૨ પાસ અને ઓફિસર માટે સ્નાતક હોવો જોઈએ.

(6) **Railways :-** દરેક જોન વાર જાહેરાત આવે છે. તેમાં નજીકના રેલ્વે સ્ટેશનથી [illegible] Category પ્રમાણે અરજી [illegible] રહે છે.

[illegible] ક્લાર્ક, આસી. સ્ટેશન માસ્ટર, ગાર્ડ, [illegible] ક્લાર્ક, કોમર્શિયલ ક્લાર્ક વગેરેની [illegible] હોય છે.

[illegible] P & T :- Post & Telegraph Department પોસ્ટ ઓફિસ :-

[illegible] કોઈપણ પ્રકારની પરીક્ષા લેવાતી નથી [illegible] પ્રમાણે સીધી ભરતી થતી હોય છે. [illegible] લાગવગ વગર ટકાવારી પ્રમાણે જ [illegible] કેન્દ્રસરકાર કરે છે. ગ્રેજ્યુએટ હોય [illegible] ૧૦% બોનસ માર્ક ગણાય છે અહીં First class કેરિયર ધરાવતા વ્યકિત જ [illegible] હોય છે.

ટેલીફોન વિભાગ :- અહીં લેખિત, મૌખિક પરીક્ષા પાસ કરવાની રહે છે. બંને વિભાગમાં (PFT) કોઈ પરીક્ષા ફી લેવાતી નથી.

[illegible]) AIR India :- અહીં ક્લાર્ક માટે ભરતી [illegible] છે. I class સ્નાતક હોવો જોઈએ. તે માટે Air Indiaનું Prescribe form ભરવું પડે છે.

[illegible]) યુનિવર્સિટીમાં જોબ :- ગુજરાતની ૬ યુનિ.માં જુનિયર ક્લાર્ક, સિનિયર ક્લાર્ક, એકાઉન્ટસ, ટાઈપીસ્ટ વગેરેની જાહેરાત આવતા જે તે યુનિ.ના છાપેલા ફોર્મ ભરી મૌખિક પરીક્ષા પાસ કરી સર્વિસ મેળવી શકાય છે.

[illegible]0) ગુજરાત હાઉસિંગ બોર્ડ :- ક્લાર્ક વગેરેની ભરતી થતી હોય છે.

[illegible]1) ગુજરાત વિદ્યુત બોર્ડ :- સ્નાતક ધો. ૧૨ પછી એપ્રિનટીસ તરીકે ઘણીવાર જોડાવું પડતુ હોય છે ત્યારબાદ તેમાં કાયમી કરવામાં આવે છે.

(12) **ગુજરાત પંચાયત સેવા પસંદગી :** તેમાં ગ્રામસેવક, તલાટીકમમંત્રી, કારકુન સિનિયર કારકુન વગેરેની ભરતી થતી હોય [illegible] તે માટે જાહેરાત આવ્યે નજીકના જિલ્[illegible] રોજગાર કચેરીમાંથી ફોર્મ મેળવા ભરવુ.

ફી :- રૂ. ૧૦ S/C અને S/T માટે ૨-૫૦ [illegible]

પરીક્ષા :- લેખિત, મૌખિક લેવાય છે.

કલેકટર કચેરી :- દરેક જિલ્લાની કલેક[illegible] કચેરીમાં જરૂર પડયે જુનિયન ક્લાર્ક સ્ટ્રેનોગ્રા[illegible] ટાઈપીસ્ટ વગેરેની જાહેરાત આવતી હોય [illegible] મૌખિક તથા કેટેગરી પ્રમાણે પરીક્ષા લેવા[illegible] છે. અને તે પાસ કર્યે જોબ મળે છે.

નાવિકોની ભરતી :- ભારતીય નૌકા[illegible] કમિશન દ્વારા ગ્રેજ્યુએટ સ્પેશીયલ એન્ટ્રી સ[illegible]

વય :- ૧૯ થી ૨૨ વર્ષ લાયકાત :- સ્નાત[illegible] U. P. S. C. નવી દિલ્હી-૧૧૦૦૧૧ દ્[illegible] જાહેરાત અને પરીક્ષા લેવાય છે.

ગુજરાત પબ્લિક સર્વિસ કમિશન :-

આ કમિશન દ્વારા દર વર્ષે કલા[illegible] જુનિયર ક્લાર્ક, ક્લાસ ૧-૨ અધિકારી, જે[illegible] Deputy Collector, Mamlatd[illegible] T. D. O. પોલિસ ઓફિસર, (P.S.I[illegible] સેકશન અધિકારી, ઈન્કમટેક્ષ અધિકા[illegible] વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

લાયકાત :- સ્નાતક હોવા જોઈએ.

પરીક્ષા :- લેખિત વિકલ્પના પસંદગીના વિ[illegible] સાથે લેવાય છે. તેમાં મેરિટ પ્રમાણે પાસ[illegible] ધોરણ રહે છે.

મૌખિક :- જે વ્યકિત લેખિત પાસ થ[illegible] તેનીજ આ પરીક્ષા લેવાય છે. તેણે મે[illegible] પ્રમાણે માર્ક મેળવી પાસ કરવાની રહે છે.

ફી :- ૪૦ રૂ. અને S/T S/C માટે ૭-૫૦

ક્લાર્ક માટે :- ફી ૧૦ રૂ.

(૨-૫૦ SC/ST માટે)

આની જાહેરાત રોજગાર સમાચાર, Employment News દૈનિકપત્રમાં આવતી હોય છે.

સીવિલ સર્વીસ એક્ઝામીનેશન :-

V. P. S. C. દ્વારા દર વર્ષે પ્રિલિમીનરીની જાહેરાત સામાન્ય રીતે ડિસે./જાન્યુમાં આવે છે.

લાયકાત : કોઈપણ શાખાનો સ્નાતક.

વર્ષ : ૨૧ થી ૨૮.

ફી : ૪૦ રૂ. S/c અને St માટે ૭–૫૦ રૂ.

પરીક્ષા : પ્રિલિમીનરી પરીક્ષા દર વર્ષે જૂનના બીજા વીકમાં ગુજરાતમાં અમદાવાદ ખાતે લેવાય છે. કુલ બેઠેલા ઉમેદવારના ૧/૨૦ ભાગ જેટલા પાસ થતા હોય છે.

વિષયો :- પસંદગીના વિષયો જે તે શાખા પ્રમાણે રાખી શકાય છે.

પ્રિલિમીનરીમાં ફક્ત General Studes and optimn એમ બેજ પેપર Objetive Type હોય છે. જે વ્યક્તિ પ્રિલિમીનરી પાસ થાય તેજ વ્યક્તિ મુખ્ય પરીક્ષા આપવા લાયકાત ધરાવે છે. અને જે વર્ષે પ્રિલિમનરી પાસ કરી હોય તેજ વર્ષે ઓક્ટો/નવે. Main Exam પાસ કરવાની રહે છે. ત્યારબાદ મૌખિક પરિક્ષા દિલ્હી U. P. S. C. દ્વારા લેવાય છે. અહીં જો Rank મેરીટ પર આવે તેજ જોબ મળે છે. આમાં I. A. S., I. P. S., I. F. S. વગેરેની જોબ મળે છે.

આ બાબતની વધુ માહિતી U. P. S. C, Dholpur House New Delhi 110011 થી મળી શકશે.

પ્રાધ્યાપક :- F. Y. S. Y. અને T. Y. II Class ૫૦% કરતાં પણ વધુ ગુણ હોવા જોઈએ.

ત્યારબાદ અનુસ્નાતક કક્ષાએ પણ 'B' + અથ[...] ૫૨.૫ ટકા હોવા જોઈએ અને M. Phl P. hd. કરેલું હોવું જોઈએ. અથવા appoint[...]ment ના ઓર્ડર પછી પાંચ વર્ષમાં કરવા[...] રહે છે.

દરેક નગરપાલિકામાં :- BEST, S.M.S AMTS વગેરેમાં જોબ મળી શકે.

વધુ માહિતી Direetor Jeneral of employment & Training New Delhi દ્વારા પ્રકાશિત કેરીઅર ઈન્ફર્મેશન સીરીઝ જે વિવિધ ક્ષેત્રોની અખિલ ભારતીય માહિતી પૂરી પાડે છે. તથા Guide to Career Sevies જે વિવિધ વ્યવસાયોની માહિતી પૂરી પાડે છે.

સર્વિસ અંગે જાહેરાત માટે, રોજગાર સમાચાર, Emplament News, અને દૈનિક પત્ર વાંચવા.

અત્યારે પ્રધાનમંત્રી દ્વારા શિક્ષિત બેરોજગારી યુવાનો માટે બેંકેબલ યોજના શરૂ કરી છે. તેમાં યુવાનને ઉદ્યોગ, સેવા, વેપાર, વગેરે અન્ય પ્રકારના ધંધાદારી દ્વારા સ્વરોજગારી આપવાની યોજના છે. તે માટે ૧૮ થી ૩૫ વર્ષ ઉંમર હોવી જોઈએ અને S. S. C. પાસ કરેલ હોવી જોઈએ તથા રોજગાર કચેરીમાં કચેરીમાં નામ નોંધાયેલું હોવું જોઈએ. વધુ વિગત માટે જિલ્લા કેન્દ્રનો સંપર્ક સાધવો અથવા નિયામક, કુટિર ઉદ્યોગ અને ઔદ્યોગિક સહકાર સેવા સદન, અમદાવાદનો સંપર્ક સાધવો.

આવી માહિતીથી વાકેફ રહીશું તો જરૂર સારી નોકરી મેળવી શકીશુ. ☆

"ફિનિક્ષ ગાંધી આશ્રમ"

ડૉ. અબ્બાસઅલી તાઈ

"Durban" ડરબન તરફ પ્રયાણ...

તા. ૧૫-૧૧-૮૩ ના રોજ સ્ટેનગરથી અમે ડરબન જવા માટે ગાડી ઊપાડી. અહીંનો ભૌગોલિક પ્રદેશ ભારતભૂમિ જેવો હરિયાળીવાળો હતો. ઢોળાવવાળી ઊબડ-ખાબડ ધરતીમાં શેરડીના ખેતરો ઉભા હતા. અહીં એક નવી બાબત જોવા મળી કે અનલેવલ જમીન ઉપર પણ ધારે તો સારી ખેતી થઈ શકે છે. હબસી મજૂરો શેરડી કાપતા હતા. કોબી, બટાટાના ખેતરો પણ હતા જો-બર્ગની ભૂમિ નગર સંસ્કૃતિ ને સીમેન્ટ કોંક્રીટની લાગે તો નાતાલની ડરબનની ભૂમિ ગ્રામ્યને ખેતરોની સંસ્કૃતિથી છવાયેલી હતી. રોડ પર ખજૂરીની હાર હતી. ૨૫ કિ. મી. જતા ભૂરાશવાળું દરિયાનું પાણી મસ્તીથી ઉછળતું હતું. મસ્તીભર્યા મોજાની થપાટથી કિનારા પર ઘુંઘવાટ ફેલાતો હતો. દૂર-સુદૂર કેવળ જલરાશિ હતી, ત્યાં ઉંડાણમાં એક સ્ટીમર દેખાતી હતી. જે સમુદ્ર સપાટી પર માનવ અસ્તિત્વની જાણ કરતી હતી.

[illegible] ફિનિક્ષ આશ્રમ :-

આફ્રિકા ગયો ત્યારથી અંતરમાં ઉમંગને [illegible] હતા. આફ્રિકામાં ભારતભૂમિના સપૂત [illegible] મહાત્મા મોહન કરમચંદ ગાંધી [illegible] પુનિત પગલાં પાડયાં હતા તે ભૂમિ [illegible] ૧૮૮૩ માં દાદા અબ્દુલ્લાની [illegible] કેસ લડવા માટે ગાંધીજી પ્રથમ [illegible] આવેલા અને દુનિયામાં સર્વ પ્રથમ [illegible] માર્ગે અહિંસાના શસ્ત્રથી સત્યના ન્યાય [illegible] લડાઈના મંડાણ માંડેલા "ફિનિક્ષ ગાંધી આશ્રમ" જોવા માટે તાલાવેલી હતી. કેવી હશે [illegible] ધરતી, જ્યાંથી આ સુકલકડી કાયાએ અદ્દભૂત ક્રાંતિ જગાવી હતી, રસ્તામાં જતા જતા સર્વ પ્રથમ પીળાકરેણના વૃક્ષ તથા ગોલ્ડ મહોર જોયા આગળ જતા એક બોર્ડ હતુ, "મહાત્માં ગાંધી ક્લીનીક" ત્યાંથી આગળ જતાં લાલ ઈંટનું [illegible]વાડી બાંધકામ ઢબનું એક મકાન હતું, ત્યાં મેદાનમાં સફેદ શર્ટ ને કાળી હાફપેન્ટ તથા [illegible] કાળા સ્કર્ટ-બ્લાઉઝ સાથે બાળકો રમતા હતા ને સામે લખ્યુ હતું "**કસ્તુરબા ગાંધી ગવર્નમેન્ટ ઈન્ડિયન સ્કૂલ**" અહીંનું વાતાવરણ આંબાવાડી જેવું સુંદર હતું. આમ્રવૃક્ષ ઉપર લાગેલા મરવા (ફળો), જુડો ચંપો ને ફૂલઝાડ વચ્ચે ભારતભૂમિની યાદ આવતી હતી.

આ સ્કૂલમા ગીતા-તત્વજ્ઞાન અને મહાત્મા ગાંધીના તત્વજ્ઞાન પર વિશેપ ભાર અપાય છે. માધ્યમ અંગ્રેજી છે પણ ભારતીય કલ્ચરને વિશેપ મહત્વ આપતી શાળા છે. આચાર્યશ્રીએ મને પ્રેમથી આવકાર્યો, આજે ઈન્સ્પેકશન હતું મિ. નાયડુ આવ્યા હતા તેમણે કહ્યું એમને બધે ફેરવજો ને માહિતી આપશો.

આ શાળાના સ્થળ પર પ્રથમ ૧૯૦૪મા મહાત્મા ગાંધીજીએ પ્રાથમિક શાળા શરૂ કરેલી. ગાંધીજીના જર્મનમિત્ર મિ. કોર્ડીસ Cordes, જે અંગ્રેજીના શિક્ષક હતા, તે અહીં પ્રથમ એકટીંગ પ્રિન્સિપાલ બનેલા, પછી ગાંધીજીના સુપુત્ર શ્રી મણીલાલ ગાંધીએ ૧૯૫૨માં શાળા શરૂ કરી, જેમાં પ્રથમ ૧૦૧ ભાઈઓ ૫૧ બહેનો મળી કુલ ૧૫૨ વિદ્યાર્થીઓ હતા. શ્રી એસ. એસ. મહારાજ પ્રથમ એકટીંગ પ્રિન્સિપાલ બનેલા.

તા ૨૧-૭-૫૩ના રોજ વી. મુરુગન આ શાળાના પ્રથમ આચાર્ય બનેલા. તા. ૨૬ જૂન ૧૯૫૪ના રોજ અહીં નાતાલ વિભાગના વહીવટકર્તા Administrator શ્રી ડી. જી. સ્લેપ્ટોન D. G. Slepstone ના હસ્તે આ શાળાનું ઉદ્દઘાટન થયેલું, તે તકતી અહીં છે. ઉપર બાપુ અને કસ્તુરબાના મોટા ફોટાઓ છે.

૧ થી ૧૦ ધોરણ સુધી આ શાળા ચાલે છે. શિક્ષક અને શિક્ષિકા સૌમ્ય અને નમ્ર હતા ગાંધી વિચારસરણીથી આકર્પાઈને ઘણા મા-બાપ દૂરથી અહીં બાળકને ભણવા મોકલે એમ શિક્ષકશ્રી Ulases યુલેસીસે જણાવ્યું- અહીં હજી ગાંધી-વિચારમાળાના પ્રેમી છે, જ્યારે આપણે નાના નાના ઉંઘરેટેલા બાળકોને પથારીમાંથી ખેંચી કાઢી કોનવેન્ટમાં મોકલીએ છીએ! જ્યાં અંગ્રેજીના માધ્યમથી સંસ્કારો તો ક્રીશ્ચાનીટીના જ અપાય છે. આપણે આપણી વસ્તુનું સાચું મૂલ્યાંકન કરતા કયારે શીખીશું ?

સર્વોદય કુટિર :-

આ કુટિરમાં પ્રવેશ પામતા પહેલાં બહાર પગરખાં ઉતારવાનુ શિસ્ત છે. અહીંની શિક્ષિકા સાડી પહેરે છે પણ માથે બોબ્ડ હેર રાખે છે માથે ચાંદલો ને પરણિતા હોય તે સૌભાગસિંદૂર પણ રાખે છે. આવી એક બહેન તથા બોબ્ડહેરને ફ્રોકવાળી એક બહેન મને એ (મકાન) કુટિરમાં લઈ ગયા. સાથે ટૂંકા પગવાળો એક કૂતરો પણ ચાલતો હતો તે મારા પગને સૂંઘતો ને પછી આળોટી પડતો જાણે પૂછતો ન હોય કે બાપુની ગુર્જરભૂમિથી આવ્યા છો ?

દીવાલ પર બાપુ સાથે કલ્યાણજી કાકા, પંડિત નહેરુ, સુભાષ બાબુ, રાજેન્દ્ર પ્રસાદ વિ. ના ચિત્રો લગાવેલા હતા. સામે મધ્યે ગાંધીજીની આરસપહાણની મૂર્તિ હતી જેના સામે ઘીનો દીવો સળગતો હતો ને તાજા ફૂલોનો ગુલદસ્તો હતો. આ પ્રમાણે રોજ થતું હતું. મારુ હૈયુ ગદ્‌ગદિત થયું અહિંસાના પૂજારી ને સત્યના પંથીની શું તાકાત છે ! જે પરાયી ભૂમિના શાસકો સામે ૧૦૦ વર્ષ પર જેણે હક્કો ને માનવતા માટે પડકાર ફેંક્યો, તે ભૂમિ પર આજે પણ એમની સમાધિ તથા સ્પારકને જાળવ્યા છે. આ કોઈ સામાન્ય જન નહોતો આતો સુકલકડી કાયામાં સમાયેલ મહાન આત્માના સાદની જ્યોતિ જાણે ઝગઝગતી હતી એવું નથી લાગતુ ! મહાત્મા ગાંધીજીની પૂરી ઓળખ હજી ભારતમાં ફેલાઈ નથી એટલે જ આપણે એમની ગમેતેવી ટીકાઓ કરતા રહ્યા છીએ.

" ગાંધી મ્યુઝિયમ " : લાઈબ્રેરી

પેલા કૂતરાના ગિલારા સાથે અમે બીજા રૂમમાં પ્રવેશ્યા ત્યાં કબાટમાં સજાવેલી મોટી ગાંધી લાયબ્રેરી હતી, અંગ્રેજી, ગુજરાતી, હિ… ફ્રેંચ ભાષામાં ગાંધીજી પર લખાયેલા પુસ્તકો અહીં સંગ્રહ છે. ગાંધીજીનો અક્ષરદેહ ભાગ… થી ૫૫, દ. આફ્રિકા નો સત્યાગ્રહનો ઇતિહાસ… સત્યના પ્રયોગો બધુ જ અહીં જાળવેલું છે.

પ્રદર્શન :-

સામે ગાંધીજીનું કાળુ પૂતળુ હતું … હોલમાં પ્રવેશ્યા સામે એકલા બાપુના હાથમાં લાકડી સાથે ચિત્ર હતુ. "તારી સંગ કોઈ નહીં આવે તો તું એકલો જાને રે" એ પંક્તિ યાદ આવતી હતી.

સામે દીવાલ પર ગાંધીજીના સમગ્રજીવન અને દૈનિક પ્રવૃતિઓને નોંધતા ચિત્રો છે. વિવિધ પ્રસંગો, નેતાઓ સાથેના ચિત્રો. Jan smuts જાન સ્મટસ સાથેનો પત્ર વ્યવહાર, કવિ ટાગોર, જીના, સ્ટેફર્ડ ક્રીપ્સ વગેરે સાથેના ફોટાઓ અને અંગ્રેજી ગુજરાતી, ઉર્દુ પત્રોની નકલો અહીં છે. અહિંસાના આ દૂતને તા. ૨૩-૭-૧૯૩૯ના રોજ બર્લિનથી હિટલરે પત્ર લખેલો તે અહીં જાળવ્યો છે. સંબોધન છે. "My dear friend' હિંસામાં રાચનારો પણ ગાંધીજીને મારા વ્હાલા મિત્રનું સંબોધન કરે છે.

વચ્ચે ગાંધીજીની ખુરશી, ડેસ્ક, રેંટિયો પૂણી, સેવાગ્રામ તથા સોમનાથના મોડેલો, દીવાસળી, સૂતરની આંટી વગેરે જળવાયેલા છે. બીજા શો કેસમાં ગાંધીજીનું ફાનસ મુન, સુતરની આંટી છે ત્રીજા શો કેસમાં કસ્તુરબાની ખાદીની સાડી બ્લાઉઝ, ચૂડી તથા બાપૂની ચમચી, ટોવેલા, લોટો વગેરે રોજિંદી વસ્તુઓ સાચવેલ છે.

સામે ભિતાપર ફૂલ હાર્ડેલો ગાંધીજીનો … હેરામ લખેલું ચિત્ર આજે પણ … આંખ આંજી જાય છે ગાંધીજી જે … મિલ બનાવતા તે H. W. Calson … બંકની બનાવટનું છે. જેનું નામ Albion Press છે. "Young India" … ની ૨૩-૨-૨૨ની નકલ છે ૧૯૧૫ … ૧૯૪૪ સુધીની વિવિધ સામયિક પત્રોની … અહીં છે. ગાંધીજી ની છાપ સાથે દુનિયા … ખૂણામાં બહાર પડેલ ટિકિટો ચલણી … નોટ વગેરેનો સંગ્રહ છે.

… ગાંધીજીના સાથે એક ચિત્ર હતું નાના સીતા Nana Sita. જે ગાંધીજીના … પ્રખર અનુયાયી હતા (૧૯૦૮ થી ૧૯૬૮ સુધી) તેમણે અનેકવાર સત્યાગ્રહ કરેલો ને સાત વાર જેલમાં ગયેલા. મને આ બધુ જોયા બાદ મનોમન વિચાર આવતો હતો કે જે દેશની નીતિ રાજનીતિ. શાસન સામે જેણે અવાજ ઉઠાવેલો તેમનું આટલું સુંદર સ્મારક જાળવ્યું છે ! અંગ્રેજ પ્રજાની એલદિલી ને તો નવાજવી જ પડશે. જ્યારે આપણે ત્યાં બે વિરોધી પાર્ટીના નેતાઓ આવા મહાપુરૂષોના જીવનને પણ પોતાના ઝઘડામાં ચૂંથે છે. સ્મારકોના ઝઘડા હાઈ કોર્ટે ચડે. ટાઈમ કેપ્સ્યુલોને શંકાથી ખોદાવી નંખાય અને ભૂતકાળના નેતાઓના નામ વટાવી ખવાય ને આદર્શોને નેસ્ત નાબૂદ કરવામાંતો કોઈ પાછળ પડતું નથી ત્યારે ફીનીક્ષનો આ બાપુનો આશ્રમ નવાઈ પમાડે છે ! આવુ સ્મૃતિ તો ગાંધીની જન્મભૂમિ પોરબંદરમાં પણ આપણે નથી જાળવી શકયા.

આ બધું જોઈને બહાર નીકળ્યો. જોડા પહેરતાંજ ખ્યાલ આવ્યો કે હુ આફ્રિકામાં છું હું તો ગાંધી જીવન કવનના સ્મરણોમાં ખોવાઈ ગયો હતો

હિંદીના કવિ રસખાન શ્રીકૃષ્ણના પ્રેમમાં વૃંદાવનની ભૂમિના ગુણગાન ગાય છે. ત્યાંની રજને પણ માથે ચઢાવે છે. અહીં કમ્પાઉન્ડમાં આંબા પર કેરી હતી મેં એક કાચી કેરીની માગણી કરી બધુ બતાવનાર બહેને મને આપી. કાચી અને ખાટી કેરી ખાતો જોઈ બહેનને આશ્ચર્ય થયું, કહે: હું બીજા સારા પાકા ફળો આપું મેં કહ્યું: ના બહેન આ ભૂમિ પર પુનિત પગલાં પડેલાં છે તે રજકણ અને ધરતીનો રસ ચૂસીને આંબાની આ કેરી તૈયાર થઈ છે એ મારે મન પ્રસાદરૂપ છે.

અહીં "મહાત્મા ગાંધી કલીનિક" ચાલે છે જ્યાં ગરીબોને કેવળ ૨૫ સેન્ટમાં દવા મળે છે દર્દીઓ માટે ભાગે કાળા હબસીને ગરીબો હતા.

મનોમન વંદન કરી હું પાછો ફર્યો

દ આફ્રિકાના પ્રવાસમાં બીજુ કંઈપણ ન જોયું હોય ને આ એક સ્થળ ને જોઈને જ મન મારો પ્રવાસ સફળ લાગ્યો કેમકે ભારતભૂમિ ની સ્વતંત્રતા મેળવવા પૂર્વે સત્ય અહિંસાના હથિયારો બાપુએ અહીં તૈયાર કરેલા. જ્યાંથી ન્યાય, સમાનતા અને સ્વતંત્રતાનો નાદ ગુંજ્યો હતો, ત્યાં આજે હું પ્રેમપૂર્વક મહાલ્યો હતો.

વંદન હો વિરાટ પુણ્યાત્માને કે જેના થકી ભારતભૂમિમા સોનાનો સૂરજ ઊગ્યો અને સ્વાતંત્ર્યની હુંફ ઉષ્મા ને સુજનતાથી સહુના જીવન ધન્ય બન્યા.

વિજયના ભાગીદાર સૌ થાય છે પણ
પરાજયમાં હંમેશા અનાથ હોય છે.

–જહોન કેનેડી

સાંભળેલું મધુર સંગીત મીઠું હોય છે પણ
ન સાંભળેલું વધુ કર્ણપ્રિય

–કિટસ્

જ્યાં અજ્ઞાન પરમ આનંદ આપતો હોય ત્યાં ચતુર બનવું મૂર્ખામી છે.

–ગ્રે

કેટલાક પુસ્તકો સ્વાદ માટે સારા હોય છે,
બીજા ને ગળી જવા પડે છે અને
કેટલાકને પચાવવાના હોય છે.

–બેકન

રક્ત, પરિશ્રમ. આંસુ અને પસીના સિવાય તમને આપવા જેવું કંઈ મારી પાસે નથી.

–ચર્ચીલ

મારી અજ્ઞાનની હકીકત સિવાય હું બીજુ કંઇ જાણતો નથી.

–સોક્રેટીશ

"નાસ્તા તરીકે આશા સારી છે" પણ ભોજન તરીકે ખરાબ.

–ફ્રાંસીસ બેકન

કુદરતી માણસ રાજકારી જાનવર છે.

–એરિસ્ટોટલ

ગુસ્સો શસ્ત્રો પહોંચાડે છે.

–વરજિલ

ખુલ્લા પુસ્તક જેવું જીવન

મોહનભાઇ આર. પટેલ
એસ. વાય. બી. કોમ.

આજ સુધીની મારી જિંદગીમાં હું એવા ઘણી વ્યક્તિઓના પરિચયમાં આવ્યો છું. જેઓ પોતાની કમજોરી સંતાડવા, છુપાવવા સતત પ્રયત્ન કરતા હોય છે. કોઈક વખતે તેમને પોતાની કમજોરી છુપાવવામાં નિષ્ફળતા મળે છે અને તેઓ ચોપડીની જેમ ખુલ્લા થઈ જાય છે ત્યારે તેમની મુખાકૃતિ ઉપરનો રંગ, તેજ ઊડી જાય છે. અને એમની મુખાકૃતિ જોવા જેવી થઈ જાય છે.

આપણા જીવનને ખુલ્લા પુસ્તક જેવું રાખવાથી પોતાનામાં ભય રહેતો નથી અને જેને ભય નથી એવો માણસ ગમે એવી મુશ્કેલીભર્યાં કે સીધા ચઢાણ ચઢવાના હોય તો ગભરાયા વિના, આગળ વધી શકે છે. એનામાં હિંમત આવવાથી પોતાનામાં છુપી રહેલી શકિતને અનેક ઘણી વધારી દે છે.

કશું પણ છુપાવી છુપાવીને જીવવાથી સતત એક પ્રકારના આતંક નીચે જીવન વિતાવવું પડે છે કોઈ દિવસ કાળ ચોઘડિયે પાસાં ઊલટાં પડે અને બધું ખુલી જાય છે, તો પછી છુપાવી છુપાવીને જીવવાનો કોઈ અર્થ ખરો? સંસ્કાર અને સદ્દગુણ એતો સાચી સંપત્તિ છે. વેપારીઓ એક નંબર અને બે નંબરના ચોપડાઓ બનાવવા માટે રાતદિવસ ચિંતીત રહે છે. અને એમ છતાં એક દિવસ દૂધનું દૂધ પાણીનું પાણી અલગ પડી જાય છે.

મોટે ભાગે કોઈ પણ માનવી પોતાના સદ્‌ગુણ અને સંસ્કારને છુપા રાખવા માટે પ્રયત્ન કરતો નથી. પોતાના જ્ઞાનની સીમા પણ વિસ્તરતી રહે એવી આશા રાખે છે. પોતાની જે સચ્ચાઈ છે; એનું પ્રદર્શન ભરવા તૈયાર થાય અને પોતાના દુર્ગુણને છુપાવ્યા કરનારા માણસોની છલના એક દિવસ બહાર આવે છે અને ત્યારે તેઓને જીવવું ભારે થઈ પડે છે. આજના યુગમાં આવા દંભી માણસોની ખોટ નથી. બહારથી જુદા અને અંદરથી જુદા માણસોની અસલિયત છુપી રહી જ શકતી નથી.

મને આશ્ચર્ય થાય છે કે શા માટે માનવીઓ આવું જીવન જીવતા હશે? એમને અંતે શું મળતું હશે? નાના નાના સ્વાર્થ માટે જીવનના તેજને શા સારુ કલુષિત કરતા હશે? પોતાના જ આત્માને શા માટે ગુંગળાવી દેતા હશે? માનવીય ગૌરવને હાનિ પહોંચાડવાથી શું લાભ થતો હશે? રાષ્ટ્રની, સરકારની આંખમાં ધુળ નાંખવાના વામણા પ્રયત્ન કરવાથી માણસને કયું સ્વર્ગ મળી જવાનું છે? પોતાના જ સંબંધીઓ સાથે આંખ-મિચૌલિ રમવાથી કયું પરમ ધ્યેય સિધ્ધ કરી શકાવાનું છે? કોઈ પણ પ્રકારનું કપર કરવાથી સુખ અને સમૃધ્ધિનું કયું શિખર સર કરી શકાવાનું છે.?

કશું ક પણ છુપાવી છુપાવીને જીવવાનું મને તો પસંદ નથી. જે કંઇ સાચું છે અને આપણે યુગો સુધી તો સંતાડી શકવાના નથી જ. સમજદારી (છલ. કપટ કરવાની) આવ્યા પછી વીસ પચ્ચીસ વર્ષ પછી તો જિંદગીની શતરંજ સમેટી જ લેવી પડશે. તો પછી... એક ટુંકી જિંદગી દરમ્યાન દુશ્મની અસત્ય, દુર્ગુણ, વિશ્વાસઘાત, હિંસા, વેર, દગો, પાપ જેવા દુષ્કૃત્યો દ્વારા માનવ જીવનને શા માટે કલંક લગાડીએ? એ જીવન પણ આપણું કયાં છે.? કોઈકનું દીધેલું જીવન બગાડવાનો આપણને કયો અધિકાર છે? ઉલટું પારકા પરાયા જીવનને આપણે ઉજ્જવળ બના… જોઈએ એને દેદીપ્યમાન બનાવવું જોઈએ. … જગતના અનેકાનેક જીવો જન્મીને મૃત્યુ … ઊગીને આથમી જાય છે. પરંતુ માનવજીવન… સદ્‌ઉપયોગ [કરવો હોય તો કરી શકાય છે. આપણા હાથની વાત છે. માનવજીવનનો સદુપ… કરવાના,સાધનો સંસ્કાર આપણી અંદર પડેલા… તો પછી રાહ કોની જોવાની હોય?

આપણે અન્યના જીવન સાથે શા … કપટ કે છલ કરવું પડે? જીવન સાથે જો … કરવાનું હોય તો મારાથી તો નહીં થઈ શકે. … મારી કમજોરી છે. જીવન સાથે છલ કરવા… જીવનની મજા વિલીન થઈ જાય છે. એ એક… જ સાચી હકીકત છે. ખોટું ખોટું જીવવું … તો નહીં જીવશો, દંભી થઈને નહીં જીવશો, કોઈ… વિશ્વાસ આપી વિશ્વાસઘાત નહીં કરશો. આપ… કોઈને છેતરી શકતા નથી તો પછી આપ… જાતને તો કંઈ રીતે છેતરી શકીએ.? આપણા … અંતરાત્મા સાથે કઈ રીતે બનાવટ કરી શકીએ…

આપણા જીવન સાથે કપટ કરવા કરતાં આપણા કે અન્યના જીવન સાથે ગંદી રમત રમવા… કરતાં આપણે આપણી જ ખુલ્લી હાર સ્વીકારવી… કેવી સારી! ચહેરા પહેરી પહેરીને રંગ રૂપ બદલી… બદલીને દુશ્મનની આંખોમાં ધૂળ નાંખ્યા કરવામાં બહાદુરી નથી. આ કડવા સત્યનો સ્વીકાર સૌએ કરી લેવો જોઈએ અને આ કડવા સત્યનો સ્વીકાર કરતા આપણને કોઈ રોકનારું ના હોવું જોઈએ અને એવો કોઈ ખરાબ પ્રયત્ન કરે તો પણ આપણે આપણા અંતરાત્માને ઓળખીને એ કડવા સત્યનો સ્વીકાર કરી લેવો જોઈએ.

જીવનને સાચા અર્થમાં માણવા માટે જીવવા માટે જીવનની કિતાબ, પુસ્તકની જેમ ખુલ્લી રાખજો.

આપણાં ફળ - ફળાદિની ભીતરમાં......

પ્રા. રમેશભાઇ એસ. ગાંધી
(વાઈસ પ્રિન્સિપાલ)

આધુનિક વીસમી સદીના ઊત્તરાર્ધમાં આપણે પ્રવેશી ચૂકયા છીએ...હવે ૨૧ મી સદી આડે કેવળ … વર્ષ બાકી છે... સમગ્ર માનવ જગત ઊપર વિજ્ઞાને જબરજસ્ત પ્રભાવ પાથર્યો છે. આવા ગતિશીલ … યુગમાં આપણે આજના શાકભાજી - ફળ ફળાદિના બજારમાં ફરીને જોઈશું તો ત્યાં એક એકથી … અને ઋતુ ઋતુ પ્રમાણેના ભાત ભાતના સુમધુર અને સ્વાદિષ્ટ ફળો જોવાના મળશે. આ બધાં … જેવાં કે મોસંબી, સંતરા, નારંગી, કેરી, ખાટીમીઠી આમલી, તરબૂચ, લીલી દ્રાક્ષ, અનનાસ, કેળાં, … વગેરેને જોતાં એક પ્રશ્ન સહજ થાય છે કે શું આ બધાજ ફળો આદિ કાળથી ભારતભૂમિમાં થાય છે … કાળના પ્રવાહોમાં તણાયને યા ખેંચાયને બીજા દેશોમાંથી આપણા દેશમાં આવ્યા છે? આ બધા … રોમાંચક અને રસિક ઇતિહાસ છેજ.

આપણી ભારત ભૂમિ ઉપર અનેક જાતિના વિદેશી લોકો જેવા કે શક, હૂણ. મોંગોલો, ડચ, …, પોર્ટુગીઝ, ફ્રેન્ચ અને બ્રિટીશ લોકો આવ્યા અને ગયા. આ દેશની ભૂમિ લગભગ ૧૦૦૦ વર્ષ સુધી … જાતિના શાસન તળે દબાઈ ગઈ. એ શાશકોએ આ ભૂમિ ઉપર અનેક પ્રકારની ઇમારતો બાંધી … અનેક નગરો ઊભા કર્યાં, તેવીજ રીતે તે લોકોએ આપણા દેશના ફળ ફળાદિ ક્ષેત્રે પણ નવીન ક્રાંતિ … કરવામાં મૂલ્યવાન ફાળો આપ્યો.

મોગલ સામ્રાજ્યને સ્થાપક બાબર ઈબ્રાહીમ લોદી સામેના પાણીપતના યુદ્ધમાં (૧૫૨૬) વિજેતા બન્યો. મોગલો અફઘાનીસ્તાન, ફરઘાના, તુર્કસ્તાન અને સમરકંદ બુખારાના પ્રદેશોમાંથી ભારતમાં શાસક તરીકે આવ્યા. તેમના આગમન સાથે ભારતની પ્રજાને "તડબૂચ" જેવા સુમધુર ફળની ભેટ પણ મળી. બાબરે તેની આત્મકથામાં લખ્યું છે કે 'એને અફઘાનના તરબૂચ હજી યાદ આવે છે." મોગલોના આગમન સાથે આ દેશમાં તાજા તથા સૂકા મેવાના ઘણાં નવા નામો ઉમેરાતા ગયા. મહાન અકબરને લીલી દ્રાક્ષને ખૂબ શોખ હતો, તેથી તેણે આગ્રા-ફતેહપુર સિક્રી પાસે અંગુરના બગીચા ઊભા કરાવ્યા. જ્યારે જ્યારે મોગલ સરદારો તેમના માદરેવતનથી ભારતમાં આવતા ત્યારે અખરોટ, બદામ, પિસ્તા, જરદાલુ વગેરે સુકા મેવાઓ લઈ આવતા પરિણામે તુર્કસ્તાન અને અફઘાનીસ્તાનના આ મેવાઓ અને ફળફળાદિએ ભારતની પ્રજાના દિલમાં સ્થાન મેળવ્યું.

આજે આપણે ત્યાં જે નારંગી નામનું સુંદર ફળ મળે છે એ પણ મૂળ હિન્દુસ્તાનનું નહીં પણ ચીનનું ફળ મનાય છે. ચીનમાં નારંગીને 'મેન્ડેરીન' તરીકે આજેય ઓળખાય છે. નારંગી માટે વપરાતો બીજો શબ્દ છે "સંતરાં". આ "સંતરા" શબ્દની ભીતરમાં ઊતરતાં જણાશે કે પોર્ટુગલમાં "સીન્દ્રા" નામનું એક સુંદર શહેર છે. એ શહેરના નામ ઉપરથી, પોર્ટુગીઝો ભારત આવ્યા (ઈ. સ. ની ૧૫મી સદીમાં) ત્યારે આ "મેન્ડેરીન" અથવા 'નારંગી' ને 'સન્તરા' તરીકે ઓળખવા લાગ્યા. "નારંગી" શબ્દનું મૂળ સ્વરૂપ પણ કાંઈક જુદુજ છે. સ્પેનમાં એક ગોળાકાર ફળ થાય છે, તેને સ્પેનીશ **નારંજા** તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. અને એ ફળને અરબી ભાષામાં "નારંજ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. આ સ્પેનીશ "નારંજા" અને અરબી "નારંજ" ઉ… ગુજરાતી ભાષામાં "નારંગી" અને … શબ્દકોશમાં 'ORANGE' શબ્દ આવ્યો.

લાલ મરચાને આપણે અંગ્રેજીમાં 'ચી… (Chillies) તરીકે ઓળખીએ છીએ. આ … પોર્ટુગિઝો દ. અમેરિકાના ચીલી રાજ્યના સં… માંથી ભારત લાવ્યા. દ. ભારતના પૂર્વ અને પ… કાંઠા ઉપર જ્યાં જ્યાં પોર્ટુગલ સંસ્થાનો હતાં … મરચાની ખેતી મોટા પાયા પર થવા માંડી … આજેય ચાલુ છે. આમ ચીલી રાજ્યનું તીખું … 'ચીલીઝ' જે આપણા દેશમાં મરચાં તરીકે વિખ્… બન્યું. પ્રાચીન ગ્રંથોમાં મરી અથવા મરચાંને … "**मरिच**" શબ્દ વપરાતો જોવા મળે છે … કદાચ એવું પણ અનુમાન થઇ શકે કે "મરચુ… ભારતની જ પેદાશ હશે.

"બટાટા" આજે બારે માસ મળતી સર્વસુ… અને પ્રજાના જીવન સાથે એકરસ થયેલી એક… શાકભાજી યા કંદમૂળ છે. આ બટાટા પોર્ટુગ… તેમના દેશમાંથી ભારત લાવ્યા અને તેની પ્ર… ખેતી કોચીન – કાલીકટ – ગોવાની ભૂમિમાં થ… આજે એ બટાટા સમગ્ર ભારતની તમામ ધરતી… પાકે છે. એજ પ્રમાણે "ટામેટાં" દક્ષિણ અમે… કાના પશ્ચિમ કાંઠા ઉપર પુષ્કળ પાકતા હતા. મહા… સાગરખેડૂ કોલંબસ ઈ. સ. ૧૪૯૨ માં પ્રથમવ… જ્યારે અમેરિકા પહોંચ્યો ત્યારે તેણે આ "ટામેટા… જોયા. પોર્ટુગીઝો એ ટામેટાને ભારત લાવ્યા. આ… એ ફળ આપણા આહારમાં મહત્ત્વનું સ્થાન ધરાવે …

• કેળા – અનાનાસ અને સીતાફળ તથા બે… એ મૂળ ભારતની પેદાશ છે. બોરનો ઉલ્લે… રામાયણમાં પણ થયો છે, એટલે બોરડીનું વૃક્ષ અ… બોર ભારતભૂમિમાં હજારો વર્ષથી થાય છે એ… …અનુમાન થઈ શકે. બોરની સાથે આમલી … ભારતની જ પેદાશ છે. સમરકંદ, બોખારા … …ના રસ્તે આરબ – તુર્કી પ્રજા ભાર… …ચલી ત્યારે ખજૂર તથા સુકા મેવાઓ … …લાવી અને તેના સાટામાં આમલીની ગુણો … …ાદી અરબસ્તાન, ઈજીપ્ત, સુદાન વગેરે … …ઈ જતી. અરબી ભાષામાં આમલીને … – ઈ – હિન્દી" ના નામે ઓળખવામાં આવે … "…ર – ઈ – હિન્દી" એટલે "હિન્દુસ્તાનનું … આ "તમર – ઈ – હિન્દી" ઉપરથી અંગ્રેજીમાં (…AMRIND) શબ્દ આવ્યો. ટેમરીન્ડ એટલે …લી.

…રી પણ ભારતની સુમધુર પેદાશ છે. દક્ષિણ …માં કેરીને "માન્ગાય" તરીકે ઓળખવામાં … છે. આ "માન્ગાય" ઉપરથી અંગ્રેજીમાં …ANGO શબ્દ આવ્યો. તેજ પ્રમાણે "આદુ" … પણ ભારતની પેદાશ છે. પ્રાચીન હિન્દુસ્તાન… આદુ (સૂંઠ) ઈજીપ્ત – સુદાન વગેરે દેશોમાં … મૂળ તામીલ ભાષામાં આદુને "વેર" તરીકે …ળખવામાં આવતો. ગામઠી તામિલ ભાષામાં …ને "ઈન્જી" તરીકે ઓળખવામાં આવતું. …ણામે આ બંને શબ્દો "ઈન્જી" + "વેર" મળાને "…ન્જીવેર" થયું. અંગ્રેજોએ જ્યારે મદ્રાસમાં …ી સ્થાપી ત્યારે ત્યાંના લોકો આદુ અથવા સૂંઠને "…ન્જીવેર" તરીકે ઓળખતા. પરિણામે અંગ્રેજોએ "…ન્જીવેર"નું જીંજર બનાવ્યું. આજે અંગ્રેજી …ષામાં GINGER શબ્દ આદુ – અથવા સૂંઠને …ટે વપરાય છે.

આ દેશની ધરતી ઉપર પોર્ટુગલ પ્રજાનું …હત્ત્વપૂર્ણ યોગદાન છે. એ પ્રજા જેમ બટાટા, …ામેટા, સક્કરીયા જેવા કંદમૂળો આપણે માટે …ાવી તેમ "તમાકુ" પણ લાવી. આ તમાકુ વર્જીનીયા પ્રાંતની મૂળ પેદાશ છે. સ્પેનીશ, … વલંદા, ફિરંગી જેવી પ્રજાઓ સંસ્થાનોની શો… દુનિયાના જે જે ભાગમાં ગઈ ત્યાં તમાકુ … ગઈ. આજે વિશ્વનો એકેય ખૂણો તમાકુના … વિનાનો નથી. તમાકુ શબ્દ અંગ્રેજી TOBBA… ઉપરથી આવ્યો. ટોબેકો શબ્દનું ભારતની આદિ… પ્રજામાં "તબાક" શબ્દમાં અપભ્રંશ થયું. … પણ આહવા ડાંગ, પંચમહાલ, રાજપીપ… આદિવાસીઓ "તબાક" તરીકેજ તમાકુને સ… છે. આ "તબાક" ઉપરથી તમાકુ શબ્દ ગુજ… ભાષામાં ગોઠવાયો.

"પપૈયા"ની માતૃભૂમિ દક્ષિણ અમેરિકા … દ. અમેરિકામાંથી ડચ – વલંદા – અને ફિરંગ… તેને દુનિયાના ઘણા ભાગોમાં લઈ ગયા. 'અનાન… મૂળ બ્રાઝિલ (અમેરિકા) નું અનાનાસ … સર્વત્ર પ્રસિદ્ધ છે.

કેરીની ઉત્તમ જાતો તૈયાર કરવામાં 'આલ્ફા… નામના પોર્ટુગિઝે સારી જહેમત ઉઠાવી … "આલ્ફાન્ઝો" ના નામ ઉપરથી આજે આ… "હાફુસ" કેરી ઓળખીએ છીએ. "આલ્ફાન્ઝો" … અપભ્રંશ થઈને "હાફુસ" થઈ ગયું.

આમ ભારતની ધરતી ઉપર તુર્કી આ… ડચ, પોર્ટુગલ, ફ્રેન્ચ અને બ્રિટીશ પ્રજાઓ અ… આ બધા પ્રજા આજે ૨૦ મી સદીના ઉત્તરાર્ધ… નથી પણ તેમનાં સુખદઃ સંસ્મરણો રૂપ અવ… આજના શાકભાજી બજારમાં ફરતાં ફરતાં … મળે છે, આવો છે આપણો ભવ્ય ભૂતકાળ… અમર વારસો.

☆

સૂર્યોદયે જિંદગીનો સૂર્યાસ્ત

પંકજ એમ. પટેલ
એસ. વાય. બી. કોમ - ૨

પંખીઓના મધુર ટહુકાઓનો આનંદ લેતા લેતા આ યાદની ઝલક બતાવતો પ્રેમતરંગ દર્શાવી રહ્યો છું. જેનો સમય સૂર્યોદય વેળાનો છે. જ્યારે મારી પ્રિયા સાથેના પ્રેમસંબંધો વિરહવાળા હતા ત્યારે જે અમારાં બે વચ્ચે પ્રેમની કંઈક ગાથા રચાઈ હતી. તેને ફરી યાદ કરતા......

ગુલાબના ફૂલની સુવાસમાંથી જન્મેલી મારી પ્રિયા જાણે મને આજે સુગંધ રેલાવી રહી હોય તેવું લાગે છે. એનું લાવણ્ય, મધુર હાસ્ય સૂર્યને પણ શરમાવી દે તેવું હતું. એની ત્વચા સહેજ ગુલાબી કે જેની અંદર પ્રેમની ઝાંખી થતી હતી. તેના સ્પર્શથી પ્રેમ થઈ જાય એમાં કોઈ શંકા નથી. આ સૌંદર્ય અને લાવણ્યનો છલકાતો સાગર અને સાગરના તરંગોની તરેહ જેવા ઊઠતા લહેરાતા અને કાયાની કમાનો તથા કમાનોની કલા હોય તેવું લાગતું હતું.

સૂર્યના પ્રભાતી કિરણોમાં એની ત્વચા સ્વર્ણિમ લાગે છે, અને મધ્યાહ્નના તાપમાં રજતવર્ણી હોય તેવી લાગે છે. રાત્રીના સઘન અંધકારમાં દીપિકાની લાલ પીળી જ્યોતિની માફક ખરેખર ઝળહળી ઊઠે છે. કોમળ કાયા ફૂલ જેવી જ પવિત્ર રહે એવું સન્નારીનું રૂપ તથા રમણીય લાગતી સ્વપ્નસુંદ[illegible] રહે છે, નાજુક નમણા એના હાથ જાણે [illegible] હાથમાં આવતા હું મારા બરછટ હાથ વડે [illegible] લેતો હતો. એની આંખો વગર કાજલે પણ [illegible] લાગતી હતી. એની એ જ આંખો [illegible] સ્ત્રીઓની આંખો કરતાં વધુ મુક્ત [illegible] લાગતી હતી. મારા નયનો મળતા [illegible] એની નજરમાંથી પ્રેમ જેવું કંઈક ઝરી [illegible] હતું. જેને હું સમાવી લેવા તત્પર બની [illegible] હતો. તેના ગાલોના ખંજનમાં જાણે ત્રણે [illegible] સકળ સૌંદર્યશાંતિ સમાય જતી હતી. [illegible] હાસ્યની સાથે સાથે જે ગાલોમા ખંજન [illegible] હતા; તે કંઈક પ્રેમીને સમાય જવાનો [illegible] ના કરતા હોય તેવું લાગતું હતું !

[illegible]ણીની મીઠાશ સર્વને ગમી જાય તેવી હતી. [illegible] આ મીઠાશ મેળવવા એની સમીપ જતો [illegible] પ્રેમી યુગલના મતે દુનિયામાં ઘણા પ્રકારની [illegible] છે. પણ છાના દર્દના તોલે આવે એવા [illegible] નથી. અમારા મેળાપ વખતે તન્મયથી, [illegible]બારી દૃષ્ટિથી વિરહની વ્યર્થતા અનુભવતા [illegible] મારી નજર પડી જતી ત્યારે હુ તેને જોતાં [illegible]કેસરી હિમસ્નિગ્ધ ત્વચા મારી આખમાં [illegible] જતી. હું જ નહીં, બીજાઓને પણ તેની [illegible] આવતી હતી. મારી જાતને મેં પહેલેથી જ [illegible] સોંપી દીધી હતી. અને મારી પ્રિયાએ પણ [illegible] મને લૂંટાવા દીધું હતું. પ્રણયક્રીડા સુધી [illegible] અમે ચક્રવાક – ચક્રવાકી પક્ષી જેવા [illegible] જો આ મૃદુ હૃદયમાંથી અમારો તાર તૂટી [illegible] તો જીવવું કઠિન લાગશે.

મારી પ્રિયા વાતો કરતી ત્યારે તે તેના [illegible]દાર અંગોને આછા ઠમકારભર્યા લહેકાથી લાગણીભર્યા કથનો રજૂ કરતી હતી. તેની મીઠી ફરિયાદો પ્રેમને અનુલક્ષીને જ રહેતી. મોટે ભાગે તેની 'ના' તે મારા માટે 'હા' સમાન બની જતી. આમ અમારા વચ્ચેના સંબંધો સ્નેહાર્દ્ર રૂપ હતા. એમની ટીકા તથા નિંદા હું કદી પણ કરતો ન હતો. મારી સાથે બીજા મિત્રોને જણાવું છું કે પ્રિયજનની નિંદા તથા ટીકા કદી કરશો નહીં. તેને સુખી કરવા માટે સર્વસ્વનો ત્યાગ કરજો.

ગ્રીષ્મની સંધ્યા વેળાએ મેળાપ થતો ત્યારે એની ઝાંખી થતા ખરેખર એ જાણે ગુલાબમાંથી ધીરે ધીરે જાણે રક્તવર્ણી બનતી જાય છે, એવું મને લાગતું હતું. એને દૂરથી ચાલી આવતાં જોઉં છું ત્યારે મને લાગતું કે જાણે એક આમ્રફળ ધીરે ધીરે અવનવી તરંગો ધારણ કરી રહી હોય એમ લાગે છે. એની ઉન્નત દેહયતિ જાણે પૂર્ણ પક્વ હોય એવું મને લાગતું હતું. તેના આવતાની સાથે હું સંપૂર્ણ ઉત્તેજનાથી તેને ગળે લગાડવા તત્પર બની જતો હતો અને આ મિલન વખતે એની સફેદ દંતકલિકા દેખાડતી તે હાસ્યને રેલાવી રહેતી. આ વેળાએ પણ એના કાનોમાં એકુંડલ ઝણકારા મારી રહી હોય એવું લાગે છે તથા એની સુરાહીદાર ડોક, ગરદનથી બગલ સુધી બધો જ ભાગ નિર્વસ્ત્ર હોય, જે એના સૌંદર્યની વૃદ્ધિ કરે છે. અને એ એમ છતાં કશા ય સંકોચ વગર, ભય લજ્જા દર્શાવ્યા વગર ચુંબનને મહત્ત્વ આપે છે.

હું એના કેશગુંફન ઉપર હાથ ફેરવતો ફેરવતો પ્રેમના સાચા સ્વરૂપની સમજ આપતો હતો. અને કહેતો હતો કે પ્રિયા તારી ગેરહાજરીમાં સતત ક્યારનો વિચાર્યા કરું છું. મારા સ્વપ્ન,

અરમાન, મારું જીવન-મરણ, મારો પ્રેમ, મારી આંખો એકમાત્ર તારી જ અંદર બહાર અને આસપાસ છે. પ્રિયે! તું ય જુદાઈની આગમાં જલતી રહી છે, હું તારા દુઃખ અને પીડાને દૂર કરવા માટેનો કોઈક ઈલાજ શોધી રહ્યો છું. હે પ્રિયા ! સૂરજ અસ્ત પામે તે પહેલાં મારે તારી ઢળેલી પાંપણોને તારા મુરઝાયેલા હોઠોને, મારા અધર વડે ચૂમી લેવા તૈયાર છું. તારી આંખોના આંસુરૂપી પ્રેમને પી જવું છે.

પણ...પણ...પણ...એક સૂર્યોદયે તારી લાગણી બદલાય ગઈ એવું મને લાગે છે. એ જાણી દિલ તૂટી જાય છે. દુઃખનો પહાડ તૂટી પડે છે. અને જીવનમાં રસ રહેતો નથી. પ્રિયા મારા સમર્પણમાં ખામી હતી? કંઈ વાંધો નહીં. જીવનને વાગોળતો હું જીવનભર તારી યાદ કરતો રહીશ. એ પળો કે જ્યાં રાત્રીના શૂન્યમ વાતાવરણમાં નમતા પહોરમાં મેળાપ થતો ત્યારે તારી યાદ મારા હૃદયના સહારાને નં બનાવે છે. મારાથી વિદાય લીધા પછી ખી દુઃખી કરવામાં કદી નિમિત્ત ના બનશો. હે કહેવાયું છે કે ઝાઝા નીર ખૂટે ત્યારે ઝાઝી પણ તૂટે છે. મને પણ લાગે છે કે તારા થતાં ત્યારે સૂર્યના દર્શન થતા એટલે કે સૂ થતો અને હવે તુ નથી, એટલે કે સૂર્યના થતા નથી. આથી જીવનમાં સૂર્યાસ્ત થઈ ગ છે. બધે અંધકાર ફેલાઈ રહ્યો છે. હું મેળા રંગીલી આંખોમાં સુનહરી ખ્વાબોને યાદ હવે સૂર્યોદય ક્યારે થશે. તેની ઈન્તજાર કરું હમણાં તો ગાઢ અંધકાર વધી રહ્યો છે— રહ્યો છે—.

☆

આજના પ્રેમ લગ્ન એ...

ખંડુભાઇ આર. પટેલ
એમ. એ. પ્રથમ વર્ષ

સોમવારે સાંજે ૫-૩૦ કલાકે સૂરજ પશ્ચિમ તરફ ઢળી રહ્યો હતો અને આ સમયે બસમાં મારી મુસાફરી શરૂ થઈ હતી. મારી આગળની સીટ ઉપર બે યુગલોની જેમ ગુપસુપ વાતો કરતી બે બહેનો મારી નજર સમક્ષ ઉપસ્થિત થઈ હતી, તેમજ હું તેમના ચહેરાનાં અનુભવોનાં ભાવો ને હું નિહાળી શકતો હતો, એમની વાતો પણ આરામદાયક સાંભળી શકાતી હતી. એઓ "પ્રેમગોષ્ઠિ"માં ખૂબ જ રસભર વાતો કરતાં જણાતા હતાં. આ બે બહેનોનાં નામ એકનું નામ કુસુમ હતું અને બીજી બહેનનું નામ સુરભિ હતું. કુસુમે એ સુરભિને કહ્યું કે મારો પ્રિયતમા મને એટલો ચાહે છે કે દિવસમાં એકવાર ન મળીએ તો ખાવાનુ એ ના ભાવે પણ એ તો નાજ જમે? લોકોનો સૂરજ કદાચ ઊગે પણ અમે એટલા ચાહીએ છીએ કે અમારા મળ્યાં વિના અમારો સૂરજ ન જ ઊગે.

સુરભિ એ પોતાનાં વિચારો વ્યક્ત કરતાં સામે સંવાદ ઊભો કર્યો. કે સાંભળ તો ખરી કુસુમ? મારી વાત પણ બસ અમારી તો આ રોજનીશી જેવી કે પછી અમારી આદત જો કહો તે પણ અમે કોલેજથી નીકળીએ કે બસ સ્ટેન્ડ પર મળીએ પછી તો અમે સાંજે સૂરજ આથમે અને અમે ઘર તરફ જઈએ. એજ અમારો નિયમિત કાર્યક્રમ બની રહે છે. અને શું આપણને તે વળી અહીં ભણવા માટે મોકલે છે? અને ભણીને કરવાનું એ શું? આપણને તો સારા એવા મૂરતિયો મળે, એ જ માટે ને?

આ આપણી સમસ્યા હલ થઈ ગઈ. એટલે આપણે ફસ્ટ'કલાસ એ ગ્રેજ્યુએટ થઈ ગયા જ સમજો. પરંતુ વાસ્તવિક પરિણામ તો આપણે કુવા, તળાવ, નદી, રેલવે કે ઝેરના પ્યાલાને જ આપણે કરવા જેવું હોય છે. અરે તું ગાંડીના થા, અમે તો હવે 'પ્રેમલગ્ન' કરવાનું એ હવે નક્કી જ છે. આજનો અમારો એ એકમેક માટેનો પ્રેમ એતો પ્રેમ બસ પ્રેમ જ......

આ બધી વાતો ઉપરથી જણાય છે કે આ બંને બહેનોએ પહેરલા પોશાક અને બીજી બાબતો ઉપરથી એ કોલેજીયન વિદ્યાર્થી તરીકે જણાતી હતી અને એમના 'જીવન સાથી'ની પસંદગી આપ મેળેજ કરી લે છે. આ બધી બાબતો ઉપરથી પ્રશ્ન થાય છે કે એ જે પ્રેમ કરે છે. એ શું સાચો પ્રેમ હશે? અને એનેજ પામે છે ખરી? સંજોગોવસાત પામે તો સુખી થાય છે ખરા? કોલેજમાં ભણતા કોઈ એને એકાદ પ્રેમીના હોય એમ કેમ ચાલે? આ વખતે વિચાર કરવા જેવી બાબત એ છે કે 'પ્રેમ કરવો એ પવિત્ર વ્યવહાર છે.' એક ગુલાબની નાની કળી સમક્ષ એ પ્રફુલ્લિત થાય છે અને એની સુંગધ સમાજમાં ચોતરફ પ્રસરે છે પણ એ મહેંક કેવી હોય છે તેનો જવાબ સમાજ જ આપી શકે છે. પરંતુ એ પણ આનંદ-દાયક વાત છે, કે એમના જીવનમાં આવતી નિરાશા એ એમનો અંત કરુણતામાં જ પરિણમે છે સુરભિ એ 'પ્રેમલગ્ન'ની વાત કરી એ તો કેવું સુદર અને મહાન કાર્ય ગણાય છે. એમ[illegible] વિચાર શકિતથી આજે કેવું કાર્ય કરે એમનો [illegible] વિચાર આવતો નથી?

થોડાં સમય પ્રસાર થતાં તેમની બાજુ[illegible] 'પ્રેમનગર'થી બેઠેલી એક આશરે ૩૨ વર્ષ[illegible] યુવતીએ બસ 'મિલનનગર' વટાવતા જ તે[illegible] તો વાત ઉપાડી લે છે, અને જણાવે [illegible] શિયાળામાં પડેલી બરફની હિમશિલા જેવી [illegible] અત્યાર સુધી હતી પણ તમારી વાતો સાંભળતા[illegible] મારા કલેજાનાં ઠડા લોહીનાં ધબકારાં વધારી દી[illegible] છે. આજે સમાજમાં કેટલીએ એવી નવયુવતિ[illegible] પોતાનાં જીવન કે સૌંદર્ય ને છોડી સફેદ [illegible] પહેરી સમાજથી અલગ જીવન વિતાવી રહી [illegible] અને વિતાવી ગયા પણ હશે. તેમણે પોતા[illegible] આંખોને નાની કરીને ક્રોધવશ થઈ જણાવ્યું [illegible] આજે "પ્રેમલગ્ન"નો કેવો મર્મ છે. તે સાં[illegible] અને વિચારવાનો સમય હોય તો તું સમ[illegible] વિચારી પણ લેજે.. ...

પ્રેમલગ્નની પ્રેમદાતાની આથી સારા હા[illegible] કયાં હોય શકે? ભરવસંતે પાનખર એ પ્રેમલગ્ન[illegible] ફળ? ન ઓળખાણ સુધીમાં જ પોતે બદલા[illegible] જવાનું તો આપણે આપણો 'આત્મા'ને નદી[illegible] રેલવેની ફાટકને જ અર્પણ કરવા સિવાય બી[illegible] કોઈપણ માર્ગ બાકી રહેતો નથી.

આજનો કોલેજનો પ્રેમ એ "બગીચામ[illegible] [illegible] નીચે પથરાયેલો પ્રેમ, કયાંક કેટીનની [illegible] નાસ્તો કરતાં થતો પ્રેમ, એકાદ કોલેજનાં [illegible] ફણગાતો પ્રેમ? એકાદ શેરીની [illegible] ગલીમાંથી પસાર થતો પ્રેમ હોય છે?"

'[illegible] એજ સાચો શિક્ષક છે.' એ પંક્તિ [illegible] કહું છુ કે મારી સામે એક દિવસ [illegible] નામની વ્યકિત મને મળી હતી. તેઓ [illegible] મળતા અને અમારી મુલાકાતોનાં પછી તો બીજ [illegible] ગયાં. અને તેમણે એક દિવસ આવીને ચપ્પુ [illegible] પોતાનો જમણા હાથનો અંગૂઠા ઉપર 'ઘા' [illegible] મારી માંગ લોહીથી ભરી દીધી. અને તેમને [illegible] જીવનસાથી સમજીને મારુ જીવન અર્પણ કરી [illegible], જીવનમાંથી ભરતી ઓટ કે તડકી – છાંયડી તો [illegible] જ પછી એ શારીરિક માનસિક તેમજ [illegible]થી સુખી હોય તો પણ જીવનમાં આવી [illegible] તો આવવાની જ અને જ્યાં હ્રદયનો [illegible] એક ન થયો હોય, શ્વાસોશ્વાસ વણાયેલો ન [illegible] આવા સમયે અકસ્માતો થવાનાં જ.

અરે! શું? આજે પ્રેમીઓ એકબીજાને [illegible] અને એકમેકનાં હાથમાં હાથ ગૂંથીને, [illegible] પછી આંખોમાં આંખ ન પરોવે તો પ્રેમી [illegible]ના? આજે સર્વત્ર પ્રેમ જ દેખાય છે. જ્યાં જુઓ ત્યાં કે પછી વાંચો ત્યાં પણ 'પ્રેમ' વિશેની કહાની લેખ, કવિતા, શાયરી કે પછી દુહાઓ સંભળાય છે. આજે ન્યુ એસ. એસ. સી. થી માંડીને ઉચ્ચ અધિકારીઓ સુધી આ પદાર્થ બહોળા પ્રમાણમાં પથરાયેલો છે. અને કોઈપણ 'ન્યુઝ' વાંચો તો આપણને આત્મઘાત કે બળત્કારનાં જ સમાચારો જોવાના મળે છે. અમે ચાહીએ છીએ, પ્રેમ કરીએ છીએ, આવા વિધાનો સાંભળુ છું ત્યારે એ મારા મગજને અસ્થિર બનાવી દે છે. કારણ પ્રેમ અનુભવ ઝાકળ જેવો જ હોય છે. સહેજ તાપ લાગે એટલે એ વરાળ...વરાળ...વરાળ...અને આવેગમાં આવી લલકારી દે કે...

"મેં જો એસા જાનતી હૈ પ્રીત કિયે દુ:ખ હોય,
કિન નગર ઢંઢેરા પટતી, પ્રીત ન કરિયો કોઈ."

આજે સમાજમાં મારા જેવા અનેક પ્રેમ કરવાની ના પાડે છે. છતાં એ પ્રેમ કરે છે પ્રેમ એતો આંધળો છે. તેઓને ખબર નથી પણ તેમને ચારે તરફથી દુનિયા નિહાળે છે. આજે વાસના પ્રેમ કરનારાંનો વર્ગ ઘણો જ મોટો છે. વાસનાની તીવ્ર ભૂખને આપણે 'પ્રેમ'ના નામે ઓળખીએ છીએ, પ્રેમ તો "હ્રદયનો જવાળામુખી છે, જે આંખોમાંથી સળગતો જ રહે છે." અને આ પરિસ્થિતિમાં આ જવાળામુખીના લાવારસથી ઘણા દાઝે છે. જેમ જવાળામુખી ફાંટતાં જ એ

ચારે તરફ દૂર દૂર કેટલાંય કીલોમીટરની જમીન, જે ફળદ્રુપ હોય છે ત્યાં કાંકરા, રેતી, ખનિજો વગેરે પાથરી દે છે. અને તે જમીનને નુકસાન નુકસાન બનાવી દે છે. વાસના-પ્રેમ જે ધબકારાઓ દ્વારા વ્યકત થાય છે. અને ફાટે છે ત્યારે તે સમાજની અંદર વિષમતા પેદા કરે છે. પ્રેમ દુવા ઝંખે છે પાણીનાં પરપોટાની જેમ એ પ્રેમ ફૂટે ફૂટે અને ફૂટે જ! એક હૃદયનાં ખૂણેથી પાંગરી શકે તે પ્રેમી- બાકી બીજા એ, તો ભમરા એ ભમરા છે. એ પ્રેમી ના બની શકે. આજે આપણે સમાજમાં જે લોકોને પ્રેમ કરતાં જોઈએ તે તો જળનાં છીછરાં ખાબોચિયાં છબછબિયાં કરે છે, એમને માટે તો ખતરો હોય છે.

અને છેવટે તે યુવતીએ વિયોગના આવતા જ બસની મુસાફરી પૂરી કરી. ચાલી અને હું અંધારી રાતમાં ધકેલાતો ધકેલાતો આગળ વધી રહ્યો છું. પોતાના વતન તરફ કુસુમ આંખોમાંથી આસુ ધગધગતા સૂરજની માફક ત રહ્યો હતો એ સ્ટેન્ડ ઉપર હું ઉતરીને ઘર ત ચાલતો થયો.

☆

નર્મદ-આધુનિક યુગના સંદર્ભમાં

હિના દેસાઈ
તૃતીય વર્ષ વિનયન

અંધકારમાં માર્ગ અટવાય છે
ક્યાંય નથી
કોઈ પથદર્શક – તણખોય–
ત્યારે
ગઈ કાલના ઇતિહાસ માંથી
એક વિરાટ મૂર્તિ
ઊભી થઈને સંબોધે છે.
'વહેમ યવન સાથે સુધારાદિત્ય લડે છે, ભર્ત ખંડમાં જુદ્ધ કહુ ચોમેર મચ્યે છે,
ચલો જીતવા જંગ બ્યુગલો વાગે......

ક્યાં બ્યુગલો વાગે છે આજે! કઈ રણભૂમિનો વંધ્ય પોકાર હજીય કાને અથડાયા કરે છે.! માનવમાંથી માનવ પ્રગટાવતી ભૂમિ આપણને આજે સાદ દે છે. વહેતી નદીની જેમ માનવ સંસ્કૃતિ નદીના વહેણ જેવી ગતિશીલ રહેવી જોઈએ. જો તે ખાબોચિયાની જેમ સ્થગિત થઈ જાય તો સડો ઉદ્દભવે, પરિણામે સમાજ બંધનો અને પીડા-ત્રાસનો ભોગ બને.

વૈદિક ભારતીય સંસ્કૃતિ મુક્ત તથા પ્રગતિશીલ હતી; જેમાં સ્ત્રી સહિત તમામ વ્યક્તિને મુકત વિકાસની તક મળતી. આર્ય પ્રજા નવી નવી પ્રજાઓના સંપર્કમાં આવતી અને પોતાની સંસ્કૃતિમાં અનેક સંસ્કૃતિઓના ઉત્તમ તત્ત્વો ભેળવી, વિકાસશીલ રહેતી, કુરૂઢિઓ કુરિવાજો, તથા બંધનોનો લગભગ અભાવ હતો.

એ પછી પૌરાણિક યુગના મંડાણ થયા અને આપણી સંસ્કૃતિની પડતીનો આરંભ થયો. વર્ણ વ્યવસ્થા ચુસ્ત બની અને ઊંચનીચના ભેદો કડક તથા કડવાશવાળા બન્યા. સ્ત્રી તથા શૂદ્રોને હલકા ગણવામાં આવ્યા અને તેમના પર અનેક બંધનો લાદવામાં આવ્યા તથા તેમનો તિરસ્કાર થવા લાગ્યો. પરિણામે સમાજમાં એક મોટા વર્ગની પ્રગતિ સ્થગિત થઈ ગઈ.

વધુમાં પુરાણોએ ખોટી માન્યતાઓ, કુરૂઢિઓ, કુરિવાજોને જન્મ આપ્યો. જ્ઞાતિભેદો ખૂબ વ્યાપક બન્યા અને સમાજ સંકુચિત કુંડાળામાં બંધિયાર બની ગયો.

ત્યાં બળતામાં ઘી હોમાયું હોય તેમ, પરદેશી આક્રમણો આવ્યાં, અને પરધર્મી શાસકો આ દેશ ઉપર રાજ્ય કરવા લાગ્યા. આ પરધર્મીઓ હિંદુઓને વટલાવતા, વટલાવી શકતા કારણ કે હિંદુઓના વટાવ વિષયક માન્યતાઓ ઘણી સંકુચિત હતી. કેવળ અન્ય ધર્મીનું પાણી પીવા માત્રથી પણ હિંદુ વટલાઈ જતો. હિંદુ કન્યાઓને પણ પરધર્મી શાસકો તથા લશ્કરીઓ ઉપાડી જતાં. આ બધા ભયથી હિંદુ સમાજ એક અત્યંત સંકુચિત વર્તુળમાં કોકડું વળીને બેસી ગયો. ભયભીત બની સંતાઈ ગયો. પરિણામે એ સંપૂર્ણ બંધિયાર બની ગયો અને કુરૂઢિઓ, કુરિવાજો, વહેમો, અંધશ્રદ્ધાઓથી ખદબદવા લાગ્યો.

આવા ભયંકર અંધારા યુગમાં ઓગણીસમી સદીમાં, પશ્ચિમમાંથી આ દેશને નવો પ્રકાશ સાંપડ્યો, અને સમાજ જીવનમાં કેટલાંક મૂલ્યવાન પરિવર્તનો નો પ્રારંભ થયો. વેપાર કરવા આવેલી પશ્ચિમી પ્રજાઓ અહીં ઠરી ઠામ થવા પ્રયત્ન કરવા લાગી; જેમાં અંગ્રેજો વિજયી નીવડ્યા અને સમગ્ર ભારતવર્ષ પર તેમનું શાસન સ્થપાયું. આમતો એ રાજકીય ગુલામી હતી, આર્થિક શોષણ પણ હતું. પરંતુ સાથે સાથે જ સાંસ્કૃતિ દષ્ટિએ આશીર્વાદ પણ હતો, કારણ કે અંગ્રેજોના આગમનથી આ દેશમાં નવજાગૃતિના યુગનાં મંડાણ થયાં.

અંગ્રેજ પ્રજા વૈજ્ઞાનિક જીવન દષ્ટિવાળી તથા પ્રગતિશીલ હતી. સામાજિક કુરૂઢિઓ તથા બંધનો એ લોકોમાં ઘણાં ઓછા હતાં. સૌથી મહત્વની વાતતો એ કે એ લોકના સમાજમાં સ્ત્રી-પુરૂષની સમાનતા હતી, અને સ્ત્રી પણ પુરૂષની જેમ જ ઉચ્ચ કેળવણી લેતી તથા મુક્ત મને હરતી ફરતી.

અંગ્રેજોએ યુનિવર્સિટીઓની સ્થાપના આશરે સવાસો વર્ષ પૂર્વે અહીં કરી. એથી આપણાં અલ્પ એવા ઉપલા શિક્ષિત વર્ગને પશ્ચિમના વિચારો, સંસ્કૃતિ તથા સાહિત્યનો પરિચય થયો. અને એથી નવા વિચારો પ્રાપ્ત થતાં, પોતાના દેશ તથા સમાજની હીણી હાલત પ્રત્યે તેઓ જાગૃત થયા. એમને ભાન થયું કે આપણો સમાજ અત્યંત પછાત, દુઃખિયારી તથા બંધિયાર હાલતમાં, અંધારા યુગમાં જીવી રહ્યો છે; એને સુધારવાની અનિવાર્ય આવશ્યકતા છે.

હવે એ હાલત કેવી હતી એ જરા જોઈએ. બાળલગ્નો થતાં અને વિધવાના પુનઃ વિવાહની સખત મનાઈ હતી, પરિણામે સમાજમાં વિધવાનો પ્રશ્ન વિકટ બન્યો હતો. લગભગ આવાં જ કારણોમાંથી સતી થવાનો રિવાજ ઉદ્‌ભવ્યો હતો, અને પછી તો એણે વ્યાપક જોર પકડ્યું હતુ. સતી થવું એટલે પતિની પાછળ એની જ ચિતા પર જીવતા બળી મરવું. આ કોઇ સહેલ વાત નહોતી. આઠ દસ વર્ષની બાળ વિધવાઓ તો બિચારી પતિ શું? લગ્ન શું? એય ભાગ્યેજ સમજી હોય ત્યાં એને પતિની ચિતામાં ચઢાવી જીવતી સળગાવી દેવામાં આવતી. આવો અમાનુષી રિવાજ જગતભરમાં કોઈ દેશમાં ક્યારેય પ્રચલ્યો નહોતો! માતપિતા અને સ્વજનો જ પોતાની પુત્રીને જબરજસ્તીથી જીવતી સળગાવી દેતા! આવા રાક્ષસી ક્રુર સમાજ આપણે તો આજે ભાગ્યે જ કલ્પી શકીએ.!

પુત્રીના લગ્નનો ખર્ચ ખૂબ આવતો એથી માત-પિતા જન્મતાની સાથે પુત્રીને દૂધમાં ડુબાડી ને મારી નાંખતાં. આ રિવાજ ને દૂધપીતી કરવાનો રિવાજ કહેવામાં આવતો. સમાજમાં જાહેર તથા કાયદેસર ખૂનો થતાં. જાગૃત સુધારક અંગ્રેજ પ્રજાએ આ પાશવી રિવાજો બંધ કરાવ્યા. એની પાછળ આપણા શિક્ષિતો નો પણ પરિશ્રમ હતો.

નર્મદના જમાનાની એક બે ઘટના આલેખીએ, જેથી તે જમાનાની પરિસ્થિતિનો કંઈક ખ્યાલ આવે.

રેલવે ચાલુ થતાં નર્મદા નદી પર પુલ બાંધવામાં આવ્યો. લોકોએ એનો વિરોધ કર્યો કે નર્મદા અમારી અત્યંત પવિત્ર નદી છે, માતા છે. એના પર પુલ બાંધી જ ન શકાય. જો કે અંગ્રેજ આગળ લોકોનું કશું ચાલે તો નહીં, એટલે પુલ તો બંધાઈ ગયો. પછી પહેલે દિવસે ટ્રેન આવી. હજારો લોકો જમા થયા હતા કે, મલેચ્છ લોકોની ગાડી અમારી પવિત્ર નર્મદા માતા ઉપરથી પસાર થઈ શકશે જ નહી. અકસ્માત એવું બન્યુ કે કંઈક કારણોસર ગાડી પુલ પર થોભી ગઈ. લોકોએ પોકાર કર્યો કે "નર્મદા માતાની જય!' ત્યાં તો વળી ટ્રેન ચાલુ થઈ અને ધીમે ધીમે કરતી ભરૂચ સ્ટેનને આવીને ઉભી રહી. લોકોનુ માનસ એકદમ બદલાઈ ગયું ટ્રેનને કોઈ દૈવી શક્તિ માનીને એને ફૂલડે વધાવી, અને એંજિન ઉપર નાળિયેર વધાવ્યા.

માતા, મેલા દેવો, ભૂત, પ્રેતનાં વહેમો પણ એટલાજ સજ્જડ હતા સુરતના મહોલ્લામાં રાત્રે એક બાઈ ફાનસ લઈને નીકળેલી રસ્તામાં કોઇકે દીવાસળી માંગી, ત્યાં પવનની ઝાપટ આવતાં ફાનસ બુઝાઈ ગયું. અને બાઈ ફાનસ ફગાવીને નાઠી, ચીસો પાડતી કે "બાપરે ભૂત!"

આવી ભયંકર કરૂણ હાલત હતી, લોકની!

ત્યારે,

રાજારામ મોહનરાય અને દયાનંદ સરસ્વતી જેવા પ્રખર સુધારકોએ અને બ્રહ્મોસમાજ, પ્રાર્થના સમાજ, આર્ય સમાજ જેવા પ્રગતિ શીલ ધર્મોએ સમાજ સુધારાનો ઝંડો ઉપાડ્યો. તે જ અરસામાં ગુજરાતમાં કવિ નર્મદનો ઉદય થયો. એ મુંબઈ જઈને વસેલો, એણે અંગ્રેજી કેળવણી લીધેલી, પશ્ચિમી જીવન તથા સાહિત્ય

નો અભ્યાસ કરેલો; જીવન તથા જગત વિશે ઊંડું વિચારેલું અને દેશદાઝ તથા માનવતાથી પ્રેરાઈને એણે આપણાં પ્રદેશમાં સુધારાની સામાજિક ક્રાંતિની જ્યોત પ્રગટાવી. એકલે હાથે એક પ્રચંડ આંદોલન ને જન્મ આપ્યો.

નર્મદની વીરતાભરી, પ્રેમ શૌર્ય પ્રેરિત સુધારા ઝુંબેશના મુદ્દા કયા કયા હતા, તે હવે ટૂંકમાં જોઈ લઈએ: જ્ઞાતિના બંધન તોડવા, વિધવાને પુનઃલગ્નની છૂટ અપાવવી, જ્ઞાતિના ભેદભાવ દૂર કરવા; ધર્મમાં પ્રવેશી ગયેલા સડાને સાફ કરવો; ધર્મગુરૂઓનાં ભોગ-વિલાસ સામે લડત અપાવવી, વહેમ અને અજ્ઞાન સામે લડવું; સ્ત્રી-કેળવણીનો પ્રચાર કરવો; મરણ વખતના કુરિવાજો સામે ઝુંબેશ ચલાવવી

આ બધું તેણે એકલે હાથે કર્યું. ખૂબ વ્યાપકતાથી તથા સફળતાથી કર્યું, ઉગ્રતાથી કર્યું; તેનો મંત્ર હતો,

"યાહોમ કરીને પડો, ફતેહ છે આગે !"

નર્મદ જંગમાં માનતો, તે સાહસનો ચાહક હતો. હવે વર્તમાન યુગના સંદર્ભમાં નર્મદના આવા ક્રાંતિકારી વિચારો તથા એના કાર્યનું મૂલ્યાંકન કરીએ

આપણા સમાજની મોટી કરુણતા છે, કે એમા સુધારો ખાસ થતો નથી. અથવા તો જે થાય છે, તે ખૂબ ધીમો, ઉપરાંત સંપૂર્ણ વ્યાપક નહીં, આજે આ સમાજ બે સ્તરમાં વિભક્ત થઈને જીવી રહ્યો છે: એક છે ઉપલો સ્તર, સુશિક્ષિત તથા ધનિક લોકોનો, જેઓ બહુધા આધુનિક, સુધરેલું જીવન જીવે છે. જો કે કેટલાક રિવાજો - રૂઢિઓ હજી આ વર્ગનેય સ્પર્શે છે ખરાં; જો કે એટલો માર નથી આપી શકતાં, બીજો સ્તર છે ગરીબ, અર્ધશિક્ષિત નીચલો મધ્યમ વર્ગ કે નીચલા વર્ગનો; જેઓ હજી અઢારમી-ઓગણીસમી સદીમાં જ જીવે છે: બધાજ કુરિવાજો, કુરૂઢિઓ, વહેમો અંધશ્રદ્ધાઓ બંધનોથી રિબાય છે. આ બીજા સ્તરના દુઃખિયારા વર્ગ માટે આજેય નર્મદના વિચારો તથા તેનું કાર્ય એટલુજ અનિવાર્ય તથા મૂલ્યવાન છે.

છેક નીચલા વર્ગમાં તો હજી બાળલગ્નોય થાય છે, પરંતુ મધ્યમ વર્ગમાં તથા અમુક અંશે તો ઉપલા મધ્યમ વર્ગમાં પણ હજુ આજેય કન્યાઓને સ્વેચ્છાએ લગ્ન કરવાનો અધિકાર નથી. બહુધા જ્ઞાતિના ધોરણે જ અને માતાપિતાની ઈચ્છા અનુસાર જ લગ્ન કરવા પડે છે, અને સાસરામાં સ્ત્રીનું સ્થાન ઘણે અંશે આજેય ગુલામડી જેવું જ રહે છે. સ્ત્રી શિક્ષણ લે છે, પરંતુ શિક્ષણનું તેજ તેના ચહેરા ઉપર ચળકતુ ભાગ્યેજ જોવા મળે છે; ઉપરાંત તેના અને અશિક્ષિત સ્ત્રીના વિચાર, જીવન પદ્ધતિ યા દ્રષ્ટિ વચ્ચેનો ભેદ પણ નહિંવત જ હોય છે. ટૂંકમાં સ્ત્રી આજે પણ મોટે ભાગે નર્મદ યુગની નારી જેવીજ છે. તે મુક્ત નારી નથી, પુરુષ સમોવડીય નથી.

વિધવા પુનઃલગ્નનો પ્રશ્ન તો આજેય એટલોજ જટિલ છે. વિધવા સ્ત્રી અતિયુવાન કે નિઃસંતાન હોય તોજ તે લગ્ન યોગ્ય ગણાય છે, અથવા તેને પુનઃલગ્નની તક મળે છે. પ્રૌઢ વિધવા પરણવા માટે ચાહે તો તે અનુચિત લેખાય છે, બહુ ઓછી વિધવાઓ એવો પ્રયત્ન કરે છે, અને સૌથી વધુ મુશ્કેલી તથા પુરુષનું પછાત માનસ તો એ છે કે, ભાગ્યેજ કોઈ પુરુષ વિધવા સ્ત્રીને પરણવા તૈયાર થાય છે. હજીય લગ્નોત્સુક પુરુષ કુમારિકા નો જ આગ્રહ સેવે છે.

લગ્ન મરણનાં વિધિઓ યથાવત્ ચાલુ રહ્યા છે, એટલુંજ નહીં ખૂતી ભપકા તથા બગાડ વધ્યા છે.

તે જ પ્રમાણે ધર્મગુરુઓ વધ્યા છે અને સાથે-સાથે જ તેઓના ભોગ વિલાસ તો હદ વટાવી ગયા છે. બ્રહ્મચારીઓ, સદાચારીઓ, દુરાચારીઓ, યોગીઓ અને તાંત્રિકોનો રાફડો ફાટયો છે; વધારામાં સામાન્ય જનતા જ નહીં મોટા-મોટા નેતાઓ પણ એમના ફંદામાં ફસાય છે. ધર્મના ધતિંગો, મંદિર-ધર્મસ્થાનો, ઢોંગ, છેતરપીંડી પણ ભરપૂર વધ્યાં છે. આજે નર્મદ યુગ કરતાં તમે ઘણાં વધારે વૈભવી તથા ખર્ચાળ બની રહ્યાં છે: દેશની ૬૦ ટકા ગરીબ, બેહાલ, ભૂખી જનતાની આ ક્રુર ઠેકડી છે.

વહેમ, જ્યોતિષ, ભૂતપ્રેત, મંત્ર-તંત્ર, શુકન-અપશુકન તમામ પ્રકારની અવૈજ્ઞાનિક, મિથ્યા માન્યતાઓનો પ્રભાવ હજી એવો ને એવો જ સજ્જડ આ પ્રજાનાં માનસ ઉપર પ્રવર્તે છે. વૈજ્ઞાનિક જ્ઞાન દષ્ટિનો લગભગ અભાવ છે અને લોકો ચમત્કારની લાલચે ઠગાય છે.

એટલે આજે પણ દેશમાં,

"વહેમ યવનની સાથે સુધારાદિત્ય લડે છે.
ભર્ત ખંડમાં જુદ્ધ કઠ ચોમેર મચે છે."

ત્યારે આ જંગમાં જીતવા માટે આજના સુધારકો મળે પણ નર્મદના વિચારો ખૂબ મૂલ્યવાન તથા માર્ગદર્શક નીવડી શકે તેમ છે.

નર્મદનામાં દેશભક્તિની લાગણી હતી. તે ચાહતો હતો કે આ ભર્તખંડ સ્વતંત્ર બને. ૧૯૪૭નાં ઓગસ્ટની ૧૫ મી તારીખે નર્મદની એ મહેચ્છા ફળી પણ અધીં-કારણ કે ફક્ત રાજકીય સ્વતંત્રતા આવી એટલું જ.

પરંતુ નર્મદ તો સાંસ્કૃતિક જંગનો જ ખરો લડવૈયો હતો. આ સાંસ્કૃતિક સ્વાતંત્ર્ય હજુય આપણને ક્યાં પ્રાપ્ત થયું છે ? અને એ પ્રાપ્ત ન કરીએ ત્યાં સુધી આજના સંદર્ભમાં નર્મદ એટલો જ અનિવાર્ય છે, ઉપકારક છે, મૂલ્યવાન છે. આપણી તમામ સુધારા લક્ષી પ્રવૃત્તિઓનો એજ સાચો કડખેદ છે.

—*—

શાશ્વત નિયમ છે - પારસ્પરિક સહયોગનો કેલકરના મત મુજબ ડાર્વિનના જીવન સંઘર્ષની વ્યાખ્યા ખોટી રીતે કરવામાં આવી છે, ખરેખરતો પારસ્પરિક સંઘર્ષના બદલે પારસ્પરિક સહયોગ દ્વારા જ પ્રાણી જગત અને માનવ જાતિ વિકાસના માર્ગે આગળ વધી જાય છે.

વિશ્વકપ : ૩ ઊર્ફે
ભારતનો ઝળહળતો વિજય

પંકજ ડી. રાઠોડ
તૃતિય વર્ષ બી. કોમ.

૨૫ મી જુન ૧૯૮૩નો દિવસ એટલે ભારતીય ક્રિકેટનો શ્રેષ્ઠ દિવસ એટલું જ નહિ પરંતુ આ દિવસ ક્રિકેટ ઈતિહાસમાં સુવર્ણ અક્ષરે લખાયેલ દિવસ. આ દિવસે ભારતનો પ્રુડેનશ્યલ કપમાં વિજય નિવડ્યો, ક્રિકેટ જગતમાં બાદશાહ ગણાતી વેસ્ટ ઈંડિઝની ટીમને ભારતીય ટીમે નમાવી હતી.

ભારતીય ટીમની પસંદગી ખૂબજ વૈજ્ઞાનિક થઈ હતી. ચોવીસ વર્ષીય ઓલ રાઉન્ડર કપિલ દેવ (હરિયાણા એક્ષપ્રેસ) ને ટીમનું નેતૃત્વ સોંપવામાં આવ્યું. જ્યારે ત્રણ વર્ષ બાદ ક્રિકેટમાં પુનઃ આગમન પામેલ શ્રી મોહીન્દર અમરનાથ (દિલ્હી) ને ઉપ સુકાનીનું પદ આપવામાં આવ્યું. આ અગાઉના બે વિશ્વકપમાં ઓફ સ્પિનર એસ. વેંકટ રાઘવનને સુકાનીપદ સંભાળ્યું હતુ જેનો ટીમમાં સમાવેશ પણ કરવામાં ન આવ્યો. ભારતીય ટીમની પસંદગી આ પ્રમાણે હતી. કપિલ દેવ (સુકાની), એમ. અમરનાથ (ઉપસુકાની), એસ. ગાવસ્કર, કે શ્રીકાંત, વાય. શર્મા, ડી. વેંગસરકર, આર. શાસ્ત્રી, મદનલાલ, બી. એસ. સંધુ, રોજર બિન્ની, સૈયદ કિરમાણી, સંદીપ પાટીલ, કીર્તિ આઝાદ, સુનિલ વોલ્સન, ઉપરોક્ત ટીમની પસંદગી ખૂબજ વૈજ્ઞાનિક સાબિત થઈ. ટીમમાં એકજ નિયમિત સ્પિનર રવિ શાસ્ત્રીનો સમાવેશ થયો હતો.

[illegible] દિલ્હીના સ્ટોક પ્લેયર કીર્તિ આઝાદ [illegible] સ્પિનર ફટકો નાંખી શકતો હતો. મેડીયમ [illegible] બોલીંગ ઉપર પસંદગીકારોએ ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું. કપિલ દેવ, મદનલાલ, બિન્ની, સંધુ વોલ્સન જેવા બોલરોનો સમાવેશ કર્યો. એજ રીતે એક [illegible] મેચ માટે શોભે એવા સ્ટોક પ્લેયર બેટ્સમેન સંદીપ પાટીલ, શ્રીકાંત અને શર્માનો સમાવેશ થયો.

૯ મી જૂન ૧૯૮૩, થી આરંભાયેલા ત્રીજા વિશ્વકપમાં વિશ્વના આઠ દેશોની ટીમોએ ભાગ લીધો હતો. જેમને બે વિભાગમાં વહેંચવામાં આવી. A વિભાગમાં ઈંગ્લેન્ડ, પાકિસ્તાન, ન્યુઝીલેન્ડ અને શ્રીલંકા, જ્યારે B વિભાગમાં વેસ્ટ ઈંડિઝ, ભારત, ઓસ્ટ્રેલિયા અને ઝીમ્બાબ્વે નો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો. દરેક ટીમને તેમની વિભાગીય ટીમો સાથે બે મેચો રમવાની હતી, આમ દરેક ટીમને કુલ ૬ મેચો રમવાની હતી.

ત્રીજા વિશ્વકપમાં ભારતીય મેચોની સમીક્ષા: તા. ૯ મી જુને પ્રથમ મેચમાં ભારતે વેસ્ટ ઈંડીઝની ટીમનો સામનો કરવાનો હતો. ભારતે તેના દાવમાં ૬૦ ઓવરમાં ૮ વિકેટે ૨૬૨ રન કર્યા. તેના જવાબમાં વેસ્ટ ઈંડીઝ ફક્ત ૨૨૮ રન કરી શક્યું. અને તેના બધા ખેલાડીઓ તંબુ ભેગા થઈ ગયા. આમ પ્રથમ મેચમાં ભારતનો ૩૪ રનથી વિજય સાપડ્યો. વેસ્ટ ઈંડિઝે જ્યારે પોતાના દાવમાં ૯ વિકેટે ૧૫૭ રન કર્યાં ત્યારે તેમને માટે પરાજયનો દરવાજો તદ્દન ખુલી ગયો. હતો છેલ્લી વિકેટની ભાગીદારીમાં રોબર્ટસ અને ગાર્નરે બહુ મૂલ્ય ૭૧ રન જોડયા. પરતુ તેઓ પરાજયનો સામનો કરી ન શકયાં. આ મેચમાં યશપાલ શર્માએ ૮૯ રનનો બહુમૂલ્ય ફાળો આપ્યો એમને 'મેન ઓફ ધી મેચ' યોગ્ય રીતે જ જાહેર કરાયા. આ મેચમાં રવિ શાસ્ત્રી અને રોજર બિન્નીએ ત્રણ ત્રણ વિકેટો ઝડપી વિજયનો દરવાજો ખોલી કાઢયો. આમ પ્રુડનશ્યલ કપમાં વેસ્ટ ઈંડિઝને હરાવનાર ભારત પ્રથમ બન્યુ, જેથી ભારતીય ખેલાડીઓનો જુસ્સો અને માનસિક બળ વધી ગયું.

તા. ૧૧ મી જૂને ભારત અને ઝીમ્બાબ્વે વચ્ચે મેચ રમાઇ, જેમાં ઝીમ્બાબ્વે તેના દાવમાં ૬૦ ઓવર પણ પૂરી કરી શકયું ન હતું તેના બધા ખેલડીઓ ૧૫૫ રન કરી આઉટ થઈ ગયા. જેમા મદનલાલે ૪ વિકેટો ઝડપી. ભારતે આ મેચ જીતવા ૧૫૬ રન કરવાના હતાં જે ૩૭.૫ ઓવરમાં પાંચ વિકેટના ભોગે કરવામાં આવ્યા. જેમાં સંદીપ પાટીલે ૫૦ રન કર્યા આમ આ મેચ ભારત સહેલાઈથી જીતી શકયું.

તા ૧૩ મી જુને ટ્રેનબીજ ખાતે ભારત અને ઓસ્ટ્રેલીયા વચ્ચે મેચ રમાઈ. જેમાં ભારતને ૧૬૨ રનથી વિશાળ હાર સહન કરવા પડી. કાંગારૂઓએ પોતાના દાવમાં ૩૨૦ રનનો પહાડ જેવો સ્કોર ઉપસ્થિત કર્યો. જેને પહોચી વળવા ભારત માટે અશકય હતું ભારતીય ટીમ ૩૭ ઓવરમાં ૧૫૮ રન કરી આઉટ થઈ ગઈ. આ મેચમાં ઓસ્ટ્રેલિયા તરફથી ઓપનર ટ્રેવર ચેપલે ૧૧૦ રન કરી મેન ઓફ ધી મેચનો પુરસ્કાર પ્રાપ્ત કર્યો જ્યારે સુકાની હ્યુજીસે અર્ધી સદી નોંધાવી હતી.

તા. ૧૫ મી જુને ઓવલ ખાતે ભારત અને વેસ્ટ ઈંડિઝ વચ્ચે બીજી મેચ રમાઈ. જેમાં વેસ્ટ ઈંડિઝનો ૬૬ રનથી વિજય થયો.

વેસ્ટ ઈંડિઝે તેના દાવમાં ૬૦ ઓવરમાં ૯ વિકેટના ભોગે ૨૮૨ રન કર્યા. જેના જવાબમાં ભારત તરફથી ૫૪ ઓવરમાં ૯ વિકેટે ૨૬૧ રન થયા. અને મેચ પૂરી થયેલી જાહેર થઇ. આ મેચમાં વેસ્ટ ઈંડિઝ તરફથી વિવિયન રીચાર્ડઝે ૧૧૯ રન કરી મેન ઓફ ધી મેચનો પુરસ્કાર હાંસલ કર્યો. ભારતે આ મેચમાં લડાઈ આપવા ખુબ જ પ્રયત્ન કર્યો. મોહિન્દર અમરનાથે ૮૦ રન કર્યા પરંતુ તેમને સાથ આપનાર અન્ય બેટસમેનો લાંબો સમય ટકયા નહિ. યશપાલ રન આઉટ થયા અને માર્શલના દડે ઘવાયેલ દિલીપ વેંગસરકર ફરીવાર દાવમાં આવી શકયા ન હતા. આથી ભારતના વિજયનો સૂર્ય આથમતો જતો હતો. જ્યારે સુકાની કપિલદેવ બેટીંગ પર આવ્યા ત્યારે ઓછી ઓવરમાં વધુ રનની જરૂરિયાત હોવાથી તેઓ ઉતાવળે રમતાં પેવિલિયનનો રસ્તો ટૂંક સમયમાંજ પકડવો પડયો. આમ આ મેચમાં વેસ્ટ ઈંડિઝનો ૬૬ રન થી વિજય થયો.

તા ૧૮ મી જુન ટ્રેન્ટબ્રીજ ખાતે ભારત અને ઝીમ્બાબ્વે વચ્ચે મેચ રમાઈ જેમાં ભારતનો ૩૨ રનથી વિજય થયો. ભારતની શરૂઆત ખૂબજ દયા જનક થઈ. ૧૩ ઓવરમાં ભારત ફક્ત ૧૭ રન કરી શકયું અને તેની ટોચની પાંચ ધરખમ વિકેટો પડી ચૂકી. જેમાં ગાવસકર, શ્રીકાંત, અમરનાથ, શર્મા, અને પાટીલનો સમાવેશ થતો હતો આ સમયે ભારતને હાર મળવાની પૂરતી શકયતાઓ જણાતી હતી. પરંતુ ભારતીય સુકાની કપિલ દેવ મેદાનમાં ઉતરતાં તેમની પ્રખ્યાત ફટકાબાજીથી રનનો વરસાદ વરસવા લાગ્યો. કપિલે ૧૬ બાઉન્ડ્રી અને પાંચ ઓવર બાઉન્ડ્રી સાથે ૧૭૫ રન ઝુડી કાઢ્યા અને પોતાનો નવો વિક્રમ સ્થાપ્યો. ઝીમ્બાબ્વેના દરેક બોલરોની કપિલે સારી એવી ખબર લીધી હતી અને મેચનું પાસું પલટી નાંખ્યું હતું. જેમાં કપિલને મદનલાલ, બિન્ની, અને સૈયદ કિરમાણીનો અમૂલ્ય સાથ મળ્યો હતો. આ મેચમાં કપિલ ભારતીય ટીમ રૂપી ડૂબતી નાવને કિનારા સુધી સહી સલામત લાવવામાં સફળ રહ્યો. ન્યુઝીલેન્ડના ગ્લેન ટર્નરે ૧૯૭૬માં પૂર્વ આફ્રિકા સામે ૧૭૧ રન કર્યા હતા તેમનો કપિલે આ મેચમાં રેકોર્ડ તોડી પોતાના ૧૭૫ નોટ આઉટનો નવો વિક્રમ જોડયો. તદઉપરાંત ભારતે પણ ત્રણ વિશ્વકપમાં પોતાનો ઉચ્ચ ઝુમલો ૨૬૬ રનનો આજ મેચમાં નોંધાવ્યો હતો. આ મેચમાં કપિલને યોગ્ય રીતે જ મેચના સર્વશ્રેષ્ઠ ખેલાડી જાહેર કરાયા.

તા. ૨૦મી જુનુ ડેસ્મફર્ડ ખાતે ભારત અને ઓસ્ટ્રેલીયા વચ્ચે અગત્યની મેચ રમાઈ. આ મેચ એટલા માટે અગત્યની હતી કે જો ભારત મેચ હારે તો ઓસ્ટ્રેલીયા અને ભારતના પોઈંટ સરખા થાય અને આમ બને તો ભારત સેમી ફાઈનલમાં ન રમી શકે કારણ કે ઓસ્ટ્રેલીયા રનની ગતિ અને અન્ય રીતે ભારત કરતાં આગળ હતું. આમ ભારતે કોઇપણ સંજોગોમાં આ મેચ જીતવી રહી જો એણે કપમાં આગળ રમવું હોય આ મેચમાં ભારતનો ૧૧૮ રનથી ભવ્ય વિજય થયો. ભારતે પોતાના દાવમાં ૨૪૭ રન કર્યા જ્યારે કાંગારૂઓની ટીમ સુકાની હ્યુજીસ વગર લડખરાતી હતી. જે ૧૨૯ રનમાં આઉટ થઈ ગઈ. આ મેચમાં કાંગારૂઓનુ નેતૃત્વ સાઉથ ઓટ્રેલીયાના હિગ્સે સંભાળ્યું હતુ. ફક્ત એલન બોર્ડર સારી રમત બતાવી શકયો હતો આ મેચના વિજય સાથે ભારતને સેમી ફાઈનલમાં પ્રવેશ મળી ગયો. ભારત તરફથી રોજર બિન્ની ૪ વિકેટો ઝડપી મેચના શ્રેષ્ઠ ખેલાડી જાહેર થયા.

બીજા વિશ્વકપની રનર્સઅપ ઈંગ્લેન્ડ અને ભારત તથા પાકિસ્તાન અને વેસ્ટ ઈંડિઝ વચ્ચે સેમી ફાઈનલ મેચો રમાઈ. આ ત્રીજા કપમાં ઈંગ્લેન્ડની ટીમે ખુબ સુંદર દેખાવ કર્યો હતો. આ ટીમનો સામનો કરવો. ભારત માટે મુશ્કેલ હતું તા. ૨૨ મી જુને ઓલ્ડટ્રેફર્ડ ખાતે ભારત અને ઈંગ્લેન્ડની ટીમો વચ્ચે સેમી ફાઈનલ મેચ રમાઈ. ઈંગ્લેન્ડના સુંકાની વિલીસે ટોસ જીતી પ્રથમ દાવમાં ઊતરવાનું પસંદ કર્યું. આ મેચ ને ભારતના લાખો લોકોએ દૂરદર્શન ઉપર [illegible] નિહાળી. ઈંગ્લેન્ડની શરૂઆત ટાવરે અને ફાઉલરે સુંદર કરી. ૬૯ રનના જુમલે ફાઉલરની [illegible] રોજર બિન્નીએ પહેલો ઘા કર્યો. જ્યારે રનનો જુમલો ૮૪ રનનો હતો ત્યારે બિન્ની ફરી ત્રાટકયો અને ફાઉલરને કિરમાણીના હાથમાં ઝીલાવ્યો. ૧૦૦ રનના જુમલે ઈંગ્લેંન્ડની ફક્ત બે વિકેટો હતી અને રનની ગતિ ઓવર દીઠ ૪ની હતી. પરંતુ ત્યારબાદ થોડે થોડે અંતરે વિકેટો પડવા લાગી અને તેની પૂરી ટીમ ૬૦ ઓવરમાં ૨૧૩ રન કરી આઉટ થઈ ગઈ. આ મેચમાં ભારતે ૫૬ ઓવરમાં ૨૧૭ રન કરી વિજય પ્રાપ્ત કર્યો. ભારત વતી શરૂઆત કંઈક અંશે સન્માન જનક રહી. જ્યારે ૩૦ ઓવરમાં વિકેટે ફકત ૭૫ રન થયાં ત્યારે સૌ કોઈને માટે ચિંતાનો વિષય બની ગયો હતો કે ભારત માટે હાર બનશે. એલોટ અને બોથમ તેમની લાઈન અને લેન્થમાં ખૂબ જ કાળજી રાખી બોલીંગ કરતાં હતો. પરંતુ ૩૦ ઓવરબાદ અમરનાથ અને શર્મા બંને સેટ થઈ ચૂકયાં હતા. તેઓ ચારેબાજુ બેટ ફેરવતા જણાતાં હતાં અને રનોની તલાશમાં હોય એમ જણાતા હતા તેઓએ ઝડપી રમતની શરૂઆત કરી. અમરનાથ વ્યક્તિગત ૪૫ રને રન આઉટ થયાં જ્યારે શર્માનો એલોટે એક અતિસુંદર કેચ બાઉન્ડ્રી ઉપર પકડયો, શર્માએ ૬૧ રન કર્યા. આમ અમરનાથે અને શર્માએ વિજયનો મજબૂત પાયો નાખી વિદાય લીધી. મેદાનમાં સંદીપ પાટીલ તાળીઓના ગળગળાટ સાથે ઉતર્યા અને તેમણે રનોના ફટાકડા ફોડયા. તેમણે ૨૮ દડામાં ૫૧ રન ફટકાર્યા અને તેમણે વિલીસની એક ઓવરમાં ૪ બાઉન્ડ્રી મારી હતી તેને પુનઃ યાદ કરાવી હતી. આ મેચમાં વિજયનો સંગીન પાયો નાંખનાર અને ૨ વિકટો ઝડપનાર અમરનાથને મેચના શ્રેષ્ઠ ખેલાડી જાહેર કરવામાં આવ્યા.

૨૫મી જુને લોર્ડસના ભવ્ય મેદાન ઉપર ભારત અને વેસ્ટ ઈંડિઝ વચ્ચે ફાઈનલ મેચ રમાઈ. જેનાં ભારતનો ૪૩ રનથી વિજય થયો. આ દિવસે સ્ટેડીયમ ચારેબાજુથી પ્રેક્ષકોથી ભરાયું હતું. ટીકીટના ભાવો ખૂબજ ઊંચા બોલાતા હતા. ઘણા લોકોએ લાખો રૂપિયાની શરતો લગાવીહ તી. ભારતમાં ફટાકડાની દુકાનોએ થોડી તેજી દેખાતી હતી. વેસ્ટઇંડિઝના સુકાની કલાઈવ લોઈડે ટોસ જીતી ભારતને પ્રથમ દાવ લેવાનું આમંત્રણ આપ્યું. ભારતની શરૂઆત ખરાબ રહી. હંમેશાની જેમ ભારતના સની દૂર્જેનના હાથે ઝીલાયા. ભારતવતી શ્રીકાંતે ૩૮, અમરનાથે ૨૬, પાટીલે ૨૭ રન કર્યા હતાં. અને ૫૪ ઓવરમાં ૧૮૩ના જૂમલે ભારતની પૂરી ટીમ તંબુમાં બેસી ગઈ. એ સમયે વેસ્ટ ઈંડિઝનો વિજય હળવો દેખાતો હતો પરંતુ ઓપનર ગ્રિનીચને ૧ રને સંધુએ દાંડી ખેરવી પેવિલિયનનો રસ્તો દેખાડયો. બીજી વિકેટની ભાગીદારી ૪૫ રનની થઈ રિચાર્ડ તેની સુંદર રમત દર્શાવી ૩૩ રન કરી મદનલાલના દડે કપિલના હાથમાં ઝડપાયા અને વિદાય લીધી ત્યારબાદ ગોમ્સ

ઓર્ડર બેટીંગ કંઈ જ કરી શક્યું નહિ. ૭૬ રનના જૂમલે તેની ૬ વિકટો પડી ત્યારે મેચનું પલ્લુ ભારત તરફ નમતું દેખાતુ હતું દૂજોન ૨૫ રન કરી અમરનાથના દડે બોલ્ડ થયાં ત્યારે વેસ્ટઈંડિઝની બધી આશા મરીપરવારી હતી. છેવટે વેસ્ટઈંડિઝ 52 ઓવરોમાં ૧૪૦ રન કરી આઉટ થઈ જતાં ભારતનો ૪૩ રનથી વિજય થયો. ભારત વલ્ડકપ જીત્યું. પ્રેક્ષકો મેદાનમાં ધસી આવ્યા, આનંદ માણ્યો. આ મેચમાં અમરનાથે ૨૬ રન કર્યાં અને ૩ વિકટો ઝડપી મેચના શ્રેષ્ઠ ખેલાડી જાહેર થયા.

ભારતના વિજય પાછળનું મુખ્ય કારણ ભારતીય ખેલાડીઓની સુંદર બોલીંગ, બેટીંગ અને આક્રમક ફિલ્ડીંગ હતી. જ્યારે ભારત ૧૮૩ રનમાં આઉટ થઈ ગયું ત્યારે ભારતીય ખેલાડીઓએ ઘવાયેલા વાઘની જેમ સુંદર ફિલ્ડીંગ કરી. ભારત વતી શ્રીકાંત, શર્મા મદનલાલ અને બિન્નીનો ફિલ્ડીંગમાં ફાળો અમૂલ્ય રહ્યો. આમ ભારતીય ટીમે તેમનું સ્વપ્ન સાકાર કરી બતાવ્યું. ભારતીય સુકાની કપિલદેવના નેતૃત્વ હેઠળ સંગઠન બળ ખૂબ જ ઉંચુ હતું. કપિલ હમેશા તેમને માર્ગદર્શન આપતો, પ્રેરણા અને ઉત્સાહ પૂરો પાડતો. અતિ પુરૂષાર્થને અંતે ભારત વર્લ્ડ ચેમ્પીયન બન્યું. અશક્ય બાબતને પણ શક્ય બનાવી શક્યું ફક્ત ૧૮૩ રનના જૂમલે પણ વેસ્ટ ઇંડિઝને ૪૩ રનનો પરાજય આપ્યો કારણ કે.... "રમત હતી ક્રિકેટની."

વિશ્વકપના આંકડાઓ નીચે પ્રમાણે બતાવ્યા છે.

The Prudential world cup
[How the teams fared]

દેશનું નામ	કેટલી મેચ રમ્યું	કેટલી મેચમાં વિજય	કેટલી મેચમાં પરાજય	કેટલી મેચ ડ્રો	મેળવેલ કુલ પોઇંટ	સફળતાની ટકાવારી
વેસ્ટ ઇન્ડિઝ	૧૮	૧૫	૨	૧	૬૨	૮૬.૧૧
ઇંગ્લેન્ડ	૧૬	૧૨	૪	—	૪૮	૭૫.૦૦
ભારત	૧૪	૭	૭	—	૨૮	૫૦.૦૦
ન્યુઝીલેન્ડ	૧૪	૭	૭	—	૨૮	૫૦.૦૦
પાકીસ્તાન	૧૪	૬	૮	—	૨૪	૪૨.૮૫
ઓસ્ટ્રેલિયા	૧૪	૬	૮	—	૨૪	૪૨.૮૫
શ્રીલંકા	૧૨	૨	૯	૧	૧૦	૨૦.૮૩
ઝીમ્બાબ્વે	૬	૧	૫	—	૦૪	૧૬.૬૧
કેનેડા	3	૦	3	—	૦૦	—
પૂર્વ આફ્રિકા	3	૦	૩	—	૦૦	—

સમયનો પગરવ

સમયનાં પગલાંનો અવાજ સાંભળી શકાતો નથી પણ જોઈ શકાય છે. વૃદ્ધ માણસની માળઝળમાં વાળી ઊંડી ઊતરી ગયેલી આંખોના ખૂણામાં, એના ચ્હેરા પરની કરચલીમાં, એના શ્વાસની ગતિમાં, એના અવાજની લયબદ્ધ ધ્રુજારીમાં, એની દ્રષ્ટિના હલનચલનમાં સમયનો ધૂંધળો પગરવ જોઇ શકાય છે. આલ્બમ્ વિગત સમયનું કેદખાનું છે જ્યાં સ્મૃતિઓની દિવાલો અને કાગળ-કેમરાનાં તાળાકૂંચીમાં સમય કેદ છે.

માણસે આત્મ વંચના ના ક્ષેત્રમાં કરેલી આલ્બમની શોધ બદલ તેને પુરસ્કારવો જોઈએ.

પ્રથમ વર્ગનાં ઝળહળતાં તેજ

[illegible]રિકા મિસ્ત્રી
ટી. વાય. બી. એ.

અલ્પા દેસાઇ
ટી વાય. બી. એ.

મીના પટેલ
દ્વિતીય વર્ષ વિનયન

ઉર્મિ પટેલ
એમ. એ. (ઈતિહાસ)

પ્રીતિબાલા જી. દેસાઈ
એમ. એ. (ઈતિહાસ) યુનિ. પ્રથમ

પ્રથમ વર્ગનાં ઝળહળતાં તેજ

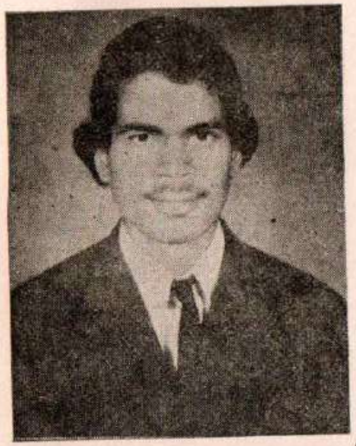

ગુલાબ પટેલ
પ્રથમ વર્ગ (એફ. બી. એ.)

ગુલાબ કે. પટેલ
પ્રથમ વર્ગ (એફ. બી. એ.)

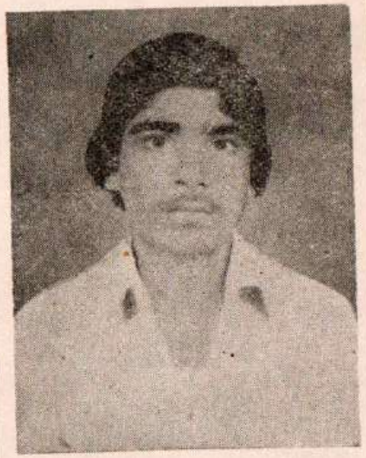

કાંતિ પટેલ
પ્રથમ વર્ગ (એફ. બી. એ.)

જયંતિ પટેલ
પ્રથમ વર્ગ (ટી. વાય. બી. એ.)

સુબોધ ગાંધી
પ્રથમ વર્ગ (એફ. વાય. બી. કોમ.)

એસ. બી. ચૌધરી
યુનિ. ખેલાડી (ખો–ખો)

એમ. એસ. મહાલા
યુનિ. ખેલાડી (ખો–ખો)

હિના દેસાઈ
યુનિ.ના ૧૪માં યુવક મહોત્સવમાં
હળવું કંઠય સંગીત સ્પર્ધાના
પ્રથમ વિજેતા

વાર્ષિકોત્સવના દિને પ્રાર્થના

વાર્ષિકોત્સવના દિને આચાર્યશ્રી ડૉ. જી. જે. દેસાઇનું ઉદ્બોધન

વાર્ષિકોત્સવના દિને અતિથિવિશેષ તરીકે ઉપસ્થિત રહેલા
શ્રી અરૂણ હરિયાણીનું સ્વાગત કરતા મેનેજિંગ ટ્રસ્ટીશ્રી
મોહનલાલ એમ. દેસાઈ

વાર્ષિકોત્સવના દિને અતિથિવિશેષશ્રી અરૂણ હરિયાણીનું પ્રવચન

વાર્ષિકોત્સવના દિને રજૂ થયેલા ગરબાનું એક દૃશ્ય

અશોક શાહ
જનરલ સેક્રેટરી

દોલત પટેલ
મંત્રી–રમત

મોહન પટેલ
મેગેઝિન મંત્રી

'ઠગ' નાટકનું એક ભાવવાહી દૃશ્ય

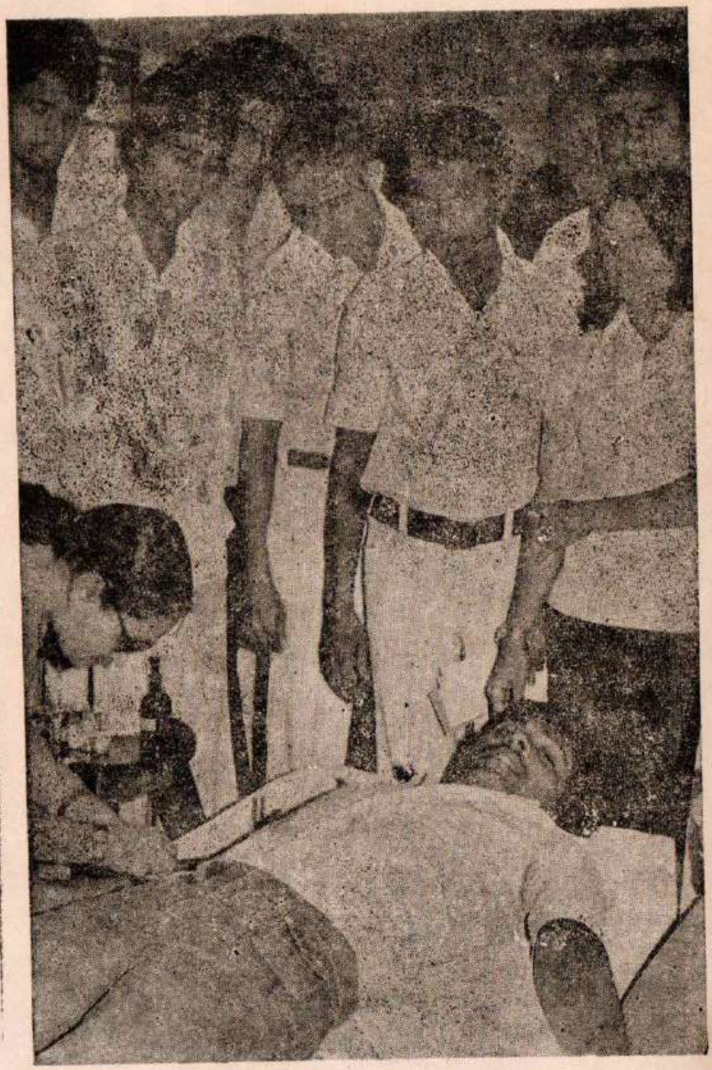

એન. એસ. એસ. ના સ્વયંસેવકો
રક્તદાન કરી રહ્યા છે.

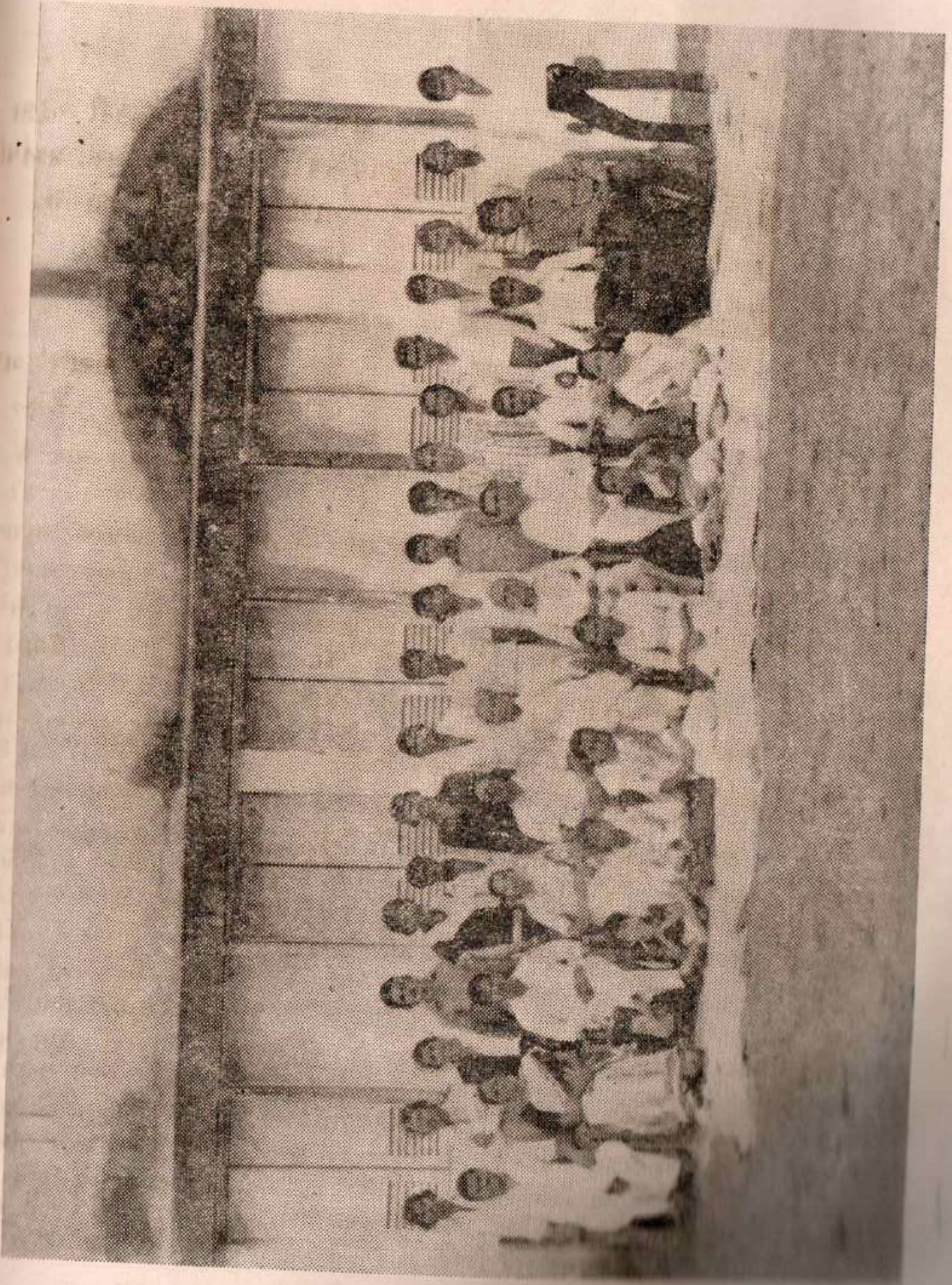

દામોદર કુંડમાં કામ કરી રહેલા સ્વયંસેવકોને પ્રા. એમ. એસ. પ્રજાપતિ માર્ગદર્શન આપી રહ્યા છે.

વાંચવું ગમશે

○ સંકલન : જયેન્દ્ર

દેશમાં હસ્ત-ઉદ્યોગની ચીજોનું વાર્ષિક ઉત્પાદન ૮૦૦ કરોડ રૂપિયા જેટલું થાય છે.. દેશ ભરમાંથી સૌથી વધુ દરિયાઈ ખોરાકની નિકાસ—રૂ ૩૬૫ કરોડ જેટલી—કેરળ રાજ્ય કરે છે... માણસના વાળના અભ્યાસની શાખા Trichology તરીકે ઓળખાય છે... બ્રિટનમાં ધુમ્રપાનમાંથી છોડાવવા માટે 'કિવટ સ્મોકિંગ' નામે એક સામયિક પ્રગટ થઈ રહ્યું છે....લેગુમિનસ નામનું વૃક્ષ ધરતીનું ધોવાણ થતું અટકાવવામાં અને દાવાનળ થતા અટકાવવામાં ઉપયોગી સાબિત થશે એમ કૃષિનિષ્ણાતોનું માનવું છે. લેટિન અમેરિકામાં થતી આ જાતિનાં વૃક્ષોનો રસ (Sap) ડિઝલ એન્જિનના બળતણ તરીકે વપરાય છે...માણસના શરીરની ચામડીનું વજન કુલ વજનના ૧૬ ટકા થવા જાય છે...દુનિયાની અડધાથી વધુ વસતિ ખેતી ઉપર આજીવિકા માટે આધાર રાખે છે. પૃથ્વીની કુલ જમીનના ૨૭ ટકા ખેતીના ઉપયોગ માટે વપરાય છે, જેમાંના ૧૦ ટકા પાક ઉગાડવા અને ૧૭ ટકા પશુઓના ઘાસચારો ઉગાડવા માટે વપરાય છે. વિશ્વમાં સંશોધન માટે થતા ખર્ચના ત્રણ ટકા ખેતી અંગેના સંશોધન માટે વપરાય છે...હિપોપોટેમસ શબ્દમાંના 'હિપો'નો અર્થ ઘોડો થાય છે...કમ્પ્યુટરમાં જ્ઞાન સંઘરવાનું કામ કરતી ફ્લોપીડિસ્ક ૮"x૮" કદની પોસ્ટકાર્ડ જેટલી જાડી હોય છે, અને તેના ઉપર ૨,૫૨,૦૦૦ અક્ષરો સંઘરી શકાય છે. પ્રાચીન હસ્તપ્રતો, મહત્ત્વના ગ્રંથો અને સામયિકોને ફોટોગ્રાફિક પદ્ધતિ દ્વારા સંઘરી રાખવા માઈક્રોફિલ્મ ને માઈક્રોફિશનો ઉપયોગ થાય છે. માઈક્રોફિશમાં લગભગ ૩"x૩"ની ચોરસ ફિલ્મ પ્લેટ પર સો જેટલાં પાનાં સાચવી શકાય છે, ને રીડર નામના યંત્રની મદદથી પડદા પર વાંચી શકાય છે....ચીલીના ડેસીએરીો આતાકામામાં ૧૯૭૩ના વર્ષને બાદ કરતાં ૪૦૦ વર્ષ સુધી વરસાદ નથી પડ્યો...૧૯૮૦માં મારી ગયેલ બીટલ્સ ગાયક જહોન લેનનની પત્ની યોકો ઓનોએ પતિની યાદમાં લંડનના સેન્ટ્રલ પાર્કમાં ઉદ્યાન-સ્મારક રચવાની યોજના કરેલ છે. યોકોએ દુનિયાના બધા જ દેશોના વડાઓ સમક્ષ આ ઉદ્યાન માટે એક એક વૃક્ષનું દાન કરવાની માગણી કરી છે. સોવિયેટ જૂથના દેશો સહિત સોથી વધુ રાષ્ટ્રોના વડાઓ આ યોજનામાં ભાગ લેશે...૧૯૩૦માં કેનેડાના ઓન્ટારીઓ રાજ્યના હેમિલ્ટનમાં રાષ્ટ્રકુળના દેશોનો પહેલો રમતોત્સવ ગોઠવાયો હતો...ઉત્તર ધ્રુવ ખાતે સૌ પ્રથમ પહોંચનાર મહિલા હતી કેનેડાની ફ્રાન ફ્રિપ્સ અને તેના આ સાહસની સાલ હતી ૧૯૭૧.

અહેવાલ

જયેન્દ્ર શેખડીવાળા

અહેવાલ અપૂર્ણ હોઈ શકે, અસત્ય નહીં, જેટલી જાત તટસ્થતા વધારે એટલી પરિપૂર્ણતાની શક્યતા વધારે. આપણી જાત સાથે, આપણી લેવાદેવા સંબંધે જે પ્રવૃત્તિ હિસાબ નોંધ આપણે તૈયાર કરીએ તે જ શ્રેષ્ઠ અહેવાલ.

અતીતના સારા-નરસા અનુભવોનું સરવૈયું જ સફળ ભવિષ્યનું સંચાલક બળ છે. ગઈ કાલ, આજ અને આવતી કાલની પ્રત્યેક ક્ષણને હિસાબતા જવાની ટેવ આપણી ઘણી બધી ખામીઓ, ભૂલો અને કૂટેવોમાંથી આપણને ઉગારી લે છે. પોતાની વૃત્તિ-પ્રવૃત્તિનો અહેવાલ જ જાતનો સાચો ભોમિયો છે

આપણે સૌ પરમ ચેતનાના મુનીમો છીએ, પત્રકારો છીએ, લહિયાઓ છીએ. પરમ સત્યને કદાચ આપણે ન ઓળખી શકીએ પણ આપણી સામે પડેલાં આપણા કાર્યોના અહેવાલને પણ ન પ્રમાણી શકીએ એટલા નાદાન તો આપણે નથી જ.

હું શું, કેમ, શા માટે વિચારું કે આચરું છું? મારી આસપાસ ધમધમતી પ્રવૃત્તિઓમાંથી કેટલી સાર્થક, કેટલી નિરર્થક તે જોવા તપાસવાની, અહેવાલ લેખન એક પારાશીશી છે.

હિંદી સાહિત્ય પરિષદ ૧૯૮૩–૮૪

ડૉ. અબ્બાસઅલી તાઈ (પ્રમુખ)
મિમલેસ ટેવટીયા (મંત્રી)

આનંદસહ જણાવીએ છીએ કે આપણી કૉલેજમાં ચાલતી હિંદી સાહિત્ય પરિષદ છ વર્ષ પૂરા કરે છે અને સાતમાં વર્ષમાં પણ આ પરિષદ સક્રિય રહે છે.

(૧) હિંદી વિભાગના અને આ પરિષદના પ્રમુખશ્રી પ્રા. ઠાકોરભાઈ દેસાઈ ઓગસ્ટ માસમાં નિવૃત્ત થયા તેમને ભાવભરી વિદાય આપવામાં આવી. ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થીઓએ સક્રિય થઈ મુરબ્બી ઠાકોરભાઈને ૧૧૧૧૧–૦૦ રૂ અર્પણ કર્યા જેમાંથી યુનિ. લેવલે શ્રેષ્ઠ આવનાર હિંદીના વિદ્યાર્થીને ઇનામ આપવાને માટે રૂ. ૬૫૦૦–૦૦ યુનિ. ને અર્પણ કર્યા ૫૦૦–૦૦ રૂ. દા. એ. ઈટાલિયા હાઈસ્કૂલમાં ધો. હિંદીમાં વધુ ગુણ લાવનારને ઈનામ માટે આપ્યા અને બાકી ૪૦૦૦–૦૦ રૂ. માંથી આપણી કૉલેજમાં હિંદીમાં શ્રેષ્ઠ ગુણ લાવનારને ઈનામ આપવાની વ્યવસ્થા માટે યોજના થઈ છે જે એક આનંદની ઘટના છે.

(૨) સ્વ. બુધાભાઈ ગોપાળજી મેમો. સ્કોલરશીપ આ વર્ષે S. Y. B A. માં પ્રથમ આવનાર બે બહેનો મેળવે છે

(૧) કુ દક્ષાબેન પ્રતાપસિંહ પરમાર ૬૦–૭૧%
(૨) કુ ઈન્દુબેન પ્રતાપસિંહ પરમાર ૫૬–૩%

(૩) વિદ્વાન સાહિત્યકાર પ્રા. રમણલાલ પાઠકનું એક મંગલ પ્રવચન યોજ્યું જેમાં 'અકસ્માતના આકાર' નવલિકા સંગ્રહનું એમણે રસદર્શન કરાવ્યું હતું.

(૪) હિંદી વિભાગના અધ્યાપક ડૉ. એ કે તાઈએ પાંચ દેશો (સા આફ્રિકા, મોરેશિયસ, બાપુડરવાના, બોસવાના, ઈંગ્લેન્ડ)નો પ્રવાસ કર્યો ત્યારે વિદ્યાર્થી ભાઈબહેનોના પરિવારે હાર્દિક વિદાય આપી એમણે ત્યાં વ્યાખ્યાનો આપ્યા અને ગરીબ વિદ્યાર્થી સહાયક પુસ્તકાલ માટે ૧૦ હજાર રૂ. ભેગા કરી કોલેજને સુપ્રત કર્યા છે જેની અત્રે નોંધ લઈએ છીએ

(૫) ડૉ તાઈએ પરદેશની યુનિ. રેડિયો ટી. વી. તથા સામાજિક સંસ્થાઓમાં વ્યાખ્યાનો આપ્યા તેથી આ પરિષદ આનંદ અનુભવે છે

(૬) કછોલી બહેરા–મૂંગા વિદ્યાલયનો એક પ્રવાસ યોજ્યો અને તે સ્થળની મુલાકાત લીધી

(૭) આ વર્ષે નીચેના ત્રણ વિદ્યાર્થીઓ શ્રેષ્ઠ વિદ્યાર્થી તરીકેના પ્રમાણપત્રો મેળવે છે.

(૧) કુ. કલ્પના બી. દેસાઈ T. Y. B. A.

(૨) કુ. હંસાબેન એમ. પટેલ ,,

(૩) શ્રી મગનભાઈ પટેલ ,,

(૮) અંતિમ વર્ષના ભાઈબહેનોને વિદાય આપવામાં આવી અને આશીર્વચનો સાથે ભાવિનું માર્ગદર્શન આપવામાં આવ્યું.

વ્યક્તિગત સિદ્ધિઓ

ડૉ. અબ્બાસઅલી તાઈ
હિંદી-વિભાગ

(૧) ગાંધીઘર કછોલીના સ્થાપક શ્રી ઠાકુભાઈ ગુલાબભાઈ નાયક સ્મૃતિગ્રંથના મુખ્ય સંપાદક તરીકે કામ કરે છે,

૧૯૮૩-૮૪ના વર્ષમાં પાંચ દેશોનો પ્રવાસ કર્યો.

(૧) મોરિશીયસ (૨) દ. આફ્રિકા (૩) બોત્સવાના (૪) બાપુડસ્વાના (૫) ઇગ્લેન્ડ.
વિવિધ યુનિ.ઓ અને જાહેર સંસ્થાઓમાં

(૧) ભારતીય સંસ્કૃતિ (૨) ભારતીય પુરાણોના નવા અર્થ ઘટનો (૩) ગીતા તત્વજ્ઞાન ઉપર ૧૮ જેટલાં વ્યાખ્યાનો આપ્યાં

M. B. C. મોરેશિયસ બ્રોડકાસ્ટીંગ કોર્પોરેશન

S. A. B. C. સા. આફ્રિકા બ્રોડકાસ્ટીંગ કોપોરેશન

પર વ્યાખ્યાન આપ્યાં અને ટી. વી. પર મોનો એકટીંગો રજૂ કરી.

ભારતમાં પણ ૧૦ જેટલાં ચાલુ વર્ષે વ્યાખ્યાનો આપ્યા છે.

બાર્ડ ઓફ સ્ટીડીઝમાં તથા હિન્દી વિભાગના અધ્યક્ષ નિમાયા.

રમતગમત પ્રવૃત્તિનો હેવાલ

ડી. ડી. પટેલ
શા. શિ. ના પ્રાધ્યાપક

ગત વર્ષની માફક આ વર્ષે પણ આ કોલેજે નીચે પ્રમાણેની રમતોમાં ભાગ લીધો હતો. વોલીબૉલ, કબ્બડી અને ખેલકૂદમાં.

વોલીબોલ : વોલીબોલનો રાઉન્ડ આર્ટ્સ એન્ડ કોમર્સ કોલેજ, બારડોલીમાં આયોજન કરવામાં આવ્યું અને તેમાં આપણી કોલેજે ભાગ લીધો હતો.

કબડ્ડી : કબડ્ડીનો રાઉન્ડ કોમર્સ કોલેજ ભરૂચના પટાંગણમાં રાખ્યો હતો તેમાં આપણી કોલેજે ભાગ લીધો હતો

ખેલકૂદ : ખેલકૂદ રમતોત્સવ આ વર્ષે સી. પી. વી એમ. કોલેજ રાજપીપળાના પટાંગણમાં યોજવામાં આવ્યો હતો. તેમાં આપણી કોલેજે ભાગ લીધો હતો. તેમાં કુ. લોહાર ગુરૂવિંદ એ ૨૦૦ મી. દોડમાં દ્વિતિય સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું હતું. તેમજ ૪×૧૦૦ અને ૪×૪૦૦ રીલે રેષમાં ભાઈઓએ બીજુ સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું હતુ. તેમાં નીચે પ્રમાણેના ખેલાડી ભાઈઓએ ભાગ લીધો હતો.

(૧) શ્રી માહલા એમ. એસ. (૨) શ્રી ચૌધરી એસ. બી. (૩) શ્રી પટેલ આર. ડી. (૪) શ્રી મહાકાળ ટી. એમ. દરેકને પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવ્યાં હતાં.

ખો-ખો : ખો-ખો ભાઈઓમાં આપણી કોલેજમાં નીચે જણાવેલ બે ભાઈઓ યુનિવર્સિટી ખો-ખો ટીમમાં પસંદ થયા હતા. (૧) શ્રી માહલા એમ. એસ. (૨) શ્રી ચૌધરી એસ. બી.

બીજા સત્રમાં રમાયેલ આ કોલેજના સ્વ. બુધાભાઈ ક્રિકેટ શિલ્ડમાં નીચે પ્રમાણેની ટીમો વિજેતા નીવડી હતી.

પ્રથમ : નવસારી વિભાગની ટીમ – સ્વ. બુધાભાઈ ક્રિકેટ શિલ્ડ

રર્સઅપ : વાંસદા ,, ,, – સ્વ. કાશદ સામ ,,

તેમજ ઉપરોક્ત રાઉન્ડમાં સારો દેખાવ કરનાર નીચેના બે ખેલાડી ભાઇને સર્ટિફિકેટ આપવામાં આવ્યા છે.

(૧) બેસ્ટ બેટ સ્મેન : શ્રી મિસ્ત્રી વિનોદ સી. ટી. વાય. બી. કોમ – ૭૧

(૨) ,, બોલર : ,, પટેલ નવીન એમ. એફ. વાય. બી. કોમ. – ૮૦

કોલેજની ખેલકુદ સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું, અને તેમને દરેકને ઈનામો તેમજ પ્રમાણપત્રો આપવામાં આવ્યાં હતાં.

ચર્ચા સમિતિ

અધ્યક્ષ : પ્રા. ભારતીબેન નાયક
મંત્રી : હર્ષદ પટેલ

[ ]

વકતૃત્વ સમિતિના ઉપક્રમે ૧૯૮૩-'૮૪ના વર્ષ દરમ્યાન વિવિધ સ્પર્ધા યોજવામાં આવી હતી; જેમાં નીચેનાં વિદ્યાર્થીઓ વિજેતા બન્યા છે.

વકતૃત્વ સ્પર્ધા : પ્રથમ વિજેતા — નીના આઈ. મહેતા
દ્વિતીય વિજેતા — કલ્પના એમ. દેસાઈ
તૃતીય વિજેતા — મીના પટેલ

પ્રા. તાઈ શિલ્ડ સ્પર્ધા : પ્રથમ વિજેતા — કલ્પના એમ. દેસાઈ
દ્વિતીય વિજેતા — મીના પટેલ
તૃતીય વિજેતા—નીના આઈ. મહેતા

કાવ્ય સ્પર્ધા : પ્રથમ વિજેતા — હિના એન. દેસાઈ
દ્વિતીય વિજેતા — નરેન્દ્ર સિધૂરીયા
તૃતીય વિજેતા — ગીતા મિસ્ત્રી

નિબંધ સ્પર્ધા : પ્રથમ વિજેતા — હિના દેસાઈ
દ્વિતીય — મીના પટેલ

વાર્તા સ્પર્ધા : પ્રથમ વિજેતા — મીના પટેલ
દ્વિતીય વિજેતા — નરેન્દ્ર સિધૂરિયા
તૃતીય વિજેતા — હિના દેસાઇ

આ ઉપરાંત આંતર કોલેજ સ્પર્ધાઓમાં પણ વિદ્યાર્થીઓએ ભાગ લઈ સારો દેખાવ કર્યો હતો. સ્પર્ધાઓમાં નિર્ણાયક તરીકે કામગીરી બજાવનાર અધ્યાપકોનો આભાર. વર્ષ દરમ્યાન આચાર્યશ્રી અને ઉપચાર્યશ્રી તરફથી માર્ગદર્શન અને પ્રેરણા મળતા રહ્યા છે તેમનો આભાર.

ચીખલી કૉલેજ ગ્રાહક અને ધીરાણ મંડળી લિ.

સહકારી પ્રવૃત્તિ :—

કોલેજમાં ૭ વર્ષથી ચાલતી સહકારી મંડળી દિનપ્રતિદિન ઉત્તમ પ્રગતિ સાધી રહી છે. આ
વર્ષે આશરે બોતેર હજાર રૂપિયાનું ધિરાણ આ મંડળીએ કર્યું હતુ. અને ૧૧% જેટલું સભ્યો
ડિવિડન્ડ આપ્યું હતું. મંડળીની સભ્ય સંખ્યા ૫૮ જેટલી છે. રૂપિયા ૬૭૦-૦૦ના શેર ભંડોળથ
શરૂ થયેલ મંડળીનું શેર ભંડોળ આજે ૩૨,૦૦ થયું છે.

— મંડળીની વ્યવસ્થાપક સમિતિ —

આચાર્યશ્રી ડો. જી. જે. દેસાઇ (પ્રમુખ)
પ્રા. એ. એમ. નાયક (ઉપપ્રમુખ)
પ્રા. જે. યુ. પટેલ (માનદમંત્રી)
પ્રા. એમ. જે. કાપડીયા (આંતરિક ઓડિટર)
સભ્યો :- ૧ પ્રા. એમ. એસ. પ્રજાપતિ
૨ „ વાય. જે. દેસાઇ
૩ „ વી. એમ. દેસાઈ
૪ „ એસ. બી. પટેલ
૫ „ જી. બી. પટેલ
૬ શ્રી વી. સી. લાડ
૭ કુ. એ. એસ. દેસાઇ
૮ શ્રી આર. વી. પટેલ

ગરીબ વિદ્યાર્થી સહાય પુસ્તકાલય

પ્રા. આઇ. એ. મુલતાની
પ્રા. કે. વી. પટેલ
ચેરમેન

ગરીબ વિદ્યાર્થી સહાયક પુસ્તકાલયની શરૂઆત ૧૯૭૨-૭૩માં કરવામાં આવી હતી.
શરૂઆતમાં રૂા. ૨૦૭૯-૫૦નાં ૧૬૦ પુસ્તકો હતાં. ત્યાર પછી આ લાયબ્રેરીએ ખુબ જ ઝડપથી વિકાસ
સાધ્યો છે અને અત્યારે મૂળ ૧૭૧૫ પુસ્તકો રૂા. ૨૩૧૦૬/–ના છે. જેનો દર વર્ષે ૪૦૦ વિદ્યાર્થીઓ
લાભ લે છે.

ચાલુ વર્ષે ડો. એ કે. તાઈએ રૂા. ૧૦૦૦૦/– આ લાયબ્રેરી માટે વિદેશમાંથી ફાળો લાવી
આપી મોટી મદદ કરી છે તે બદલ તેમનો આભાર માનું છું.

વિદ્યાર્થીઓને સહાયરૂપ બનવામાં લાયબ્રેરીયન કોકીલાબેન તથા મીનાક્ષીબેને જે તત્પરતા
બતાવી છે. તે બદલ તેમનો પણ આભાર માનું છું.

તિહાસ અભ્યાસ વર્તુળ

આચાર્યશ્રી ડૉ. જી. જે. દેસાઇ
પ્રા. આઇ. એ. મુલતાની
પ્રા. જે. વી. પટેલ

]

ઇતિહાસ અભ્યાસ વર્તુળના ઉપક્રમે ઈ. સ. ૧૯૮૩-૮૪નાં વર્ષ દરમ્યાન નીચે મુજબની
ત્તિઓ કરવામાં આવી હતી.

(૧) રાજા રામમોહન રાયની ૧૫૦મી જન્મજયંતિ પ્રસંગે ડૉ. જી. જે. દેસાઈ તથા પારડી કૉલેજના આચાર્ય ડૉ. દેસાઈએ સામાજિક ક્ષેત્રે રાજા રામમોહન રાયે આપેલા ફાળા ઉપર મનનીય વ્યાખ્યાન આપ્યું હતુ.

(૨) માનવ અધિકાર દિવસ અને U. N. O. દિવસ ઉજવામાં આવ્યો હતો.

(૩) ગુજરાત યુનિ.ના ઇતિહાસ વિભાગના વડા શ્રી મકરંદ મહેતાએ '૧૯મી સદીમાં સામાજિક ક્ષેત્રે કવિ શ્રી દલપતરામનું પ્રદાન'— આ વિષય ઉપર એમણે મનનીય પ્રવચન આપ્યું હતું.

(૪) સ્નાતક કક્ષાએ અને અનુસ્નાતક કક્ષાએ નિબંધ સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતુ. સ્નાતક કક્ષાએ 'ભારતમાં રાષ્ટ્રીય એકતા'. અને અનુસ્નાતક કક્ષાએ 'વિશ્વ રાજકારણમાં ભારતીય ઉપખંડની ભૂમિકા' — નિબંધસ્પર્ધાના વિષયો હતા. એ સ્પર્ધાઓમાં વિજેતા નીવડેલા વિદ્યાર્થીઓને ઈનામો આપવામાં આવ્યા હતાં.

]

વાસ–સમિતિ

હિતેન્દ્ર પી. પટેલ
મંત્રી
પ્રવાસ સમિતિ

જે. વી. પટેલ
અધ્યક્ષ
પ્રવાસ-સમિતિ

દિવાળી વેકેશન દરમ્યાન અજંટા-ઈલોરા-ઔરંગાબાદ-નાશિક-શિરડી વગેરે "ઐતિહાસિક
થળોના એક પ્રવાસનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. જેમાં ત્રીસ જેટલા વિદ્યાર્થી ભાઈબેનોએ
ાગ લીધો હતો. પ્રવાસમાં જોડાયેલા કેટલાક વિદ્યાર્થી ભાઈબેનોને ચીખલી લાયન્સ કલબ અને
ી નવનીતલાલ કાપડિયા તરફથી આર્થિક મદદ કરવામાં આવી હતી, જેમનો આભાર માનીએ છીએ.
ેજ રીતે એન. એસ. એસ ના કો-ઓર્ડિનેટર પ્રા. એસ. એસ. પ્રજાપતિ, ઉપાચાર્ય પ્રા. આર. એસ.
ાંધી તથા આચાર્યશ્રી ડૉ. જી. જે. દેસાઈએ પ્રવાસના આયોજન તથા સફળતામાં આપેલ ફાળા
દલ તેમના આભારી છીએ

સાંસ્કૃતિક સમિતિ

પ્રા. એમ. એસ. પ્રજા
અધ્યક્ષ

અરવિંદ પટેલ
મંત્રી

પીપલગભાણ મુકામે યોજાયેલ ચીખલી તાલુકા કક્ષાના ૧૬મા યુવક મહોત્સવમાં આ
સ્પર્ધકોએ ભાગ લીધો હતો; જેમાં નીચેના સ્પર્ધકો વિજયી નીવડયાં હતા.

૧. હળવું કંઠય સંગીત — 'અ' વિભાગ : કુ. હિના એન. દેસાઈ, પ્રથમ.
૨. નિબંધ સ્પર્ધા — 'બ' વિભાગ : શ્રી ગજાનન પટેલ, પ્રથમ.
૩. નિબંધ સ્પર્ધા — 'અ' વિભાગ : મધુ એમ. પટેલ, તૃતીય,
૪. કાવ્યલેખન : શ્રી જયેન્દ્ર શેખડીવાળા, પ્રથમ.
૫. કાવ્યલેખન : કુ. હિના નવનીતભાઈ દેસાઈ, તૃતીય.
૬. શ્રીમદ્ ભગવતગીતાના શ્લોકો : લિપ્સાબેન અધ્વયુ, પ્રથમ.
૭. કુરાને શરીફની આયાતો : ઈસ્માઈલ કથરાદા, તૃતીય.
૮. સંગ્રહની ઢોબી 'બ' વિભાગ : ઈસ્માઈલ કથરાદા, તૃતીય.

આ વર્ષે પણ આપણા પરિવારના પ્રા. જયેન્દ્ર શેખડીવાળાએ જામનગર મુકામે યોજ
રાજ્ય યુવક મહોત્સવમાં 'કાવ્યલેખન'-સ્પર્ધામાં પ્રથમ ક્રમ પ્રાપ્ત કરી સંસ્થાનું ગૌરવ વધાર્યું

દ ગુજરાત યુનિ. નો ચૌદમો યુવક મહોત્સવ ૧૮/૧૯ ફેબ્રુઆરી ૮૪ના રોજ સુરત યોજાયો
એમાં આપણી કોલેજનાં વિદ્યાર્થિની કુ. હિના દેસાઈ હળવું કંઠય સંગીત'માં પ્રથમ પારિતોષિક
સંસ્થાના ગૌરવને વધારે છે, તે બદલ તેઓને અભિનંદન. ગરબાની સ્પર્ધામાં પણ આપણી કોલે
બહેનોએ રજુ કરેલો ગરબો તૃતીય પારિતોષિક મેળવવા યશભાગી બને છે. આ સ્પર્ધાઓના
દિગ્દર્શન અને સહાયકર્તા તરીકેની પ્રા. રજની મહેતા, પ્રા. રેણુકાબેન માસ્ટર, પ્રા. ગીત
શાહ, પ્રા લિપ્સાબેન અધ્વર્યુ કામગીરી બજાવીને સંસ્થાને યશ અપાવવામાં સહાયભૂત થયા છે.

આ વર્ષના મધ્યભાગમાં સૌરાષ્ટ્રના ગઢવીશ્રીનો કાર્યક્રમ રાખવામાં કાર્યક્રમ રાખવામાં આ
હતો, તેમણે રાસ, દુરા અને લોકગીતો બુલંદ કંઠે લલકારીને સમગ્ર શ્રોતાવર્ગને મુગ્ધ કર્યા
આ કાર્યક્રમથી સર્વને સંતોષ થયો હતો, તેથી સાંસ્કૃતિક વિભાગ ગૌરવની લાગણી અનુભવે છે.

વિદ્યાર્થી સમુદાય અને અધ્યાપક ભાઈ-બહેનો તેનજ કર્મચારીગણની ઘણા લાંબા સમ
માંગણી હતી કે વિદ્યાર્થીઓની સુષુપ્ત શકિતને પ્રોત્સાહન મળે તે માટે તેમનો સ્વયં કાર્યક્રમ રા
જોઈએ. આ સંદર્ભમાં તા ૭-૧૦-૮૩ના રોજ સંગીત સંધ્યાને કાર્યક્રમ રાખવામાં આવ્યો

જેમાં ગીતો અને અભિનયની રજુઆત થઈ, આ પ્રસંગે રજૂ થયેલ કાર્યક્રમમાં કુ. મીના બાબુલાલ પટેલ, કુ. હીના નાનુભાઈ દેસાઈ તથા સુનિલ વ્યાસનાં ગીતો પ્રશંશનીય રહ્યાં. આ કાર્યક્રમને ઘણી સફળતા પ્રાપ્ત થઈ. આ કાર્યક્રમના આયોજન અને રિહર્સલ માટે પ્રા. રજની મહેતાએ સુંદર સેવા આપી હતી, તે બદલ આભાર.

આ સમિતિના નેજા હેઠળ જયદીપ થિયેટરમાં 'રજનીગંધા' નો ફિલ્મ શો બે દિવસ માટે રાખવામાં આવ્યો હતો. જયદીપ ટોકીઝના શ્રી અમ્રતભાઈ તથા મેનેજરશ્રી, અધ્યાપકમિત્રો અને કર્મચારીવર્ગના સારો સહકાર મળ્યો હતો.

વાર્ષિક દિનની ઉજવણીના આગલા દિવસે અલ્પાહારનો કાર્યક્રમ રાખવામાં આવ્યો હતો. બીજે દિવસે વાર્ષિક દિનની ઉજવણી નિમિત્તે સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ રજુ કરવામાં આવ્યો હતો. એમાં ગરબા, ગીતો નાટક, એકપાત્રીય અભિનયો રજૂ થયા હતા. અમારા આ પ્રસંગને ઉજ્જવળ બનાવવા અને પ્રોત્સાહન આપનાર કોલેજના મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી શ્રી મોહનલાલ દેસાઈએ પ્રમુખપદ શોભાવ્યું હતું અને અતિથિવિશેષ તરીકે નવસારીના જાણીતા ઉદ્યોગવીર શ્રી અરૂણભાઈ હરિયાણી ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. તેમને હસ્તે ઈનામ વિતરણનો કાર્યક્રમ પણ રાખવામાં આવ્યો હતો.

અમારી આ બધી પ્રવૃત્તિઓને જીવન્ત રાખવાની જેમણે હંમેશાં કાળજી લીધી છે, તેવા અમારા સન્માનનીય આચાર્યશ્રી ડૉ. જી. જે. દેસાઈનો આ તકે હાર્દિક આભાર માનું છું.

આપણી કોલેજના ઉપાચાર્યશ્રી પ્રા. આર. એસ. ગાંધી અને ઓફિસ સુપ્રિ. શ્રી અમ્રતલાલ દેસાઈ કે જેમણે ઘણા લાંબા સમયથી બંધ પડી ગયેલી પ્રવૃત્તિઓને પુનઃ જીવંત કરવા જે શ્રમ અને સહકાર આપ્યો છે, વારંવાર માર્ગદર્શન આપ્યું છે તે બદલ આભાર.

અંતમાં અમારી પ્રવૃત્તિઓને ગતિશીલ રાખવા હરહંમેશ સાથ-સહકાર આપનાર પ્રા. રજની મહેતા અને તેમના મિત્ર શ્રી પંકજભાઈ નાયક વિના અમો આ સિદ્ધિ કદાચ ન પ્રાપ્ત કરી શકયા હોત; આથી યશના અધિકારી તેમને ગણતાં અમો ખરેખર ગૌરવની લાગણી અનુભવીએ છીએ. અમારા જુદા જુદા કાર્યક્રમોમાં સમયની લેશમાત્ર ચિંતા કર્યા વિના આયોજન અને સંચાલનમાં સહભાગી બનનાર પ્રા. રેણુકાબેન માસ્તર, પ્રા. ગીતાબેન શાહ, પ્રા. લિપ્સાબેન અધ્વર્યુ, પ્રા. જયેન્દ્ર પટેલ તેમજ અન્ય અધ્યાપકમિત્રો, કર્મચારીગણ તેમજ વિદ્યાર્થીઓ જે અમને વારંવાર મદદરૂપ થયા છે, તે સર્વનો આભાર. અંતરથી વ્યકત કરતાં આનંદની લાગણી અનુભવું છું.

રાષ્ટ્રીય સેવા યોજના

(વાર્ષિક રિપોર્ટ ૧૯૮૩-૮૪)

પ્રા. એમ. એસ.
પ્રોગામ ઓફિ
રાષ્ટ્રીય સેવા યો

રાષ્ટ્રીય સેવા યોજનાના ઉપક્રમે ૧૯૮૩-૮૪ના વર્ષ દરમ્યાન થયેલી પ્રવૃત્તિઓ અહેવાલ રજૂ કરતાં અમે ગૌરવની લાગણી અનુભવીએ છીએ. રાષ્ટ્રીય ઘડતરના કાર્યમ રા. સે. યો. ના વિદ્યાર્થીઓએ જે ધગશ અને ખંતથી કામ કર્યું છે; તેથી યોજનાનો થતો અનુભવ્યો છે. રાષ્ટ્ર નિર્માણમાં યુવાન વિદ્યાર્થીઓ વધુને વધુ ઉપયોગી થતા જાય અ ભાવના વિકસાવવામાં ઉપકારક બને, તેવો અમારો વિનમ્ર પ્રયાસ રહ્યો છે.

અમારી વર્ષ દરમ્યાનની પ્રવૃત્તિઓનો અહેવાલ નીચે મુજબ છે.

(૧) આ યોજનામાં ૧૯૮૩-૮૪ના વર્ષમાં કુલ ૧૦૦ સ્વયંસેવકો નોંધાયેલા છે ૬૧ વિદ્યાર્થીઓ અને ૩૯ વિદ્યાર્થિનીઓ છે.

(૨) વર્ષની શરૂઆતમાં વિવિધ મહાનુભાવોની ઉપસ્થિતિમાં ત્રણ સભાઓ રાખી વિદ રાષ્ટ્રીય સેવા યોજનાનો પરિચય આપ્યો હતો.

(૩) આ યોજનાના ભાઈ-બહેનોએ ૧૫મી ઓગસ્ટ અને ૨૬મી જાન્યુઆરી ધ્વ કાર્યમાં હાજરી આપી હતી.

(૪) વિવિધ વિષયો ઉપર અવારનવાર અધ્યાપકો સાથે પરિસંવાદો યોજવામાં આ

(૫) કોલેજ-ગાર્ડનની માવજત માટેનું કામ હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું.

(૬) કોલેજ સફાઈનો કાર્યક્રમ બે વખત રાખવામાં આવ્યો હતો,

(૭) યોજનાની કારોબારીના સભ્યો આચાર્યશ્રી, ઓફિસ કર્મચારીગણ વગે વિદ્યાર્થીઓનો અવારનવાર વાર્તાલાપ રાખવામાં આવ્યો હતો.

(૮) લાયન્સ કલબ, ચીખલીના વિવિધ પ્રવૃત્તિઓમાં વિદ્યાર્થીઓ મદદરૂપ બને કરીને રોગનિદાન અને સારવાર શિબિરોમાં વિદ્યાર્થીઓએ સેવાઓ આપી હત

(૯) વિવિધ સંસ્થાઓ દ્વારા આયોજિત કાર્યક્રમોમાં પણ વિદ્યાર્થીઓ યુનિટ વ લેતા હતા. શૌર્યગીત સ્પર્ધામાં ઈનામ પ્રાપ્ત કર્યું હતું.

(૧૦) શિબિર માટે તાલીમ આપવા અંગે સભાઓ રાખી ચર્ચા-વિચારણા આવતી હતી.

(૧૧) ચાલુ વર્ષે દસ દિવસનો શિબિર સૌરાષ્ટ્રના આફતગ્રસ્ત વિસ્તાર જ તા. ૨૪-૭-૮૩ થી ૨-૮-૮૩ દરમ્યાન ૫૦ સ્વયંસંચાલકોની ટૂકડીદ્વારા રાખવામાં આ વિદ્યાર્થીઓની કામગીરીની ખાસ પ્રશંસા કરવામાં આવી હતી.

(૧૨) યુનિ.માં આદેશ મુજબ વધારાનો દસ દિવસનો નાતાલ શિબિર ચીખલી સાદડવેલ મુકામે તા ૨૧-૧૨-૮૩થી તા ૩૦-૧૨-૮૩ દરમ્યાન યોજવામાં આવ્યો હતો. જેમ પ્રવૃતિઓ જેવી કે સફાસ, પાણિયારાં, શોષખાડા, રસ્તા, સમારકામ, સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમો, પ્રભાતફેરી ઉપરાંત ગેરકાયદેસર દબાણો હઠાવવાની ખાસ કામગીરી સફળતાપૂર્વક પાર આવી હતી.

(૧૩) યોજનાની કામગીરીને વધુ સચોટ બનાવવા માટે વારંવાર કારોબારી સમિતિ સાથે વિચાર-વિમર્શ કરવામાં આવતો હતો.

(૧૪) સમગ્ર વર્ષની કામગીરીનું મૂલ્યાંકન કરી નીચેના પાંચ કેડેટોને કારોબારીની મંજૂરીથી બેસ્ટ કેડેટ તરીકે પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા.

૧. કુ. પટેલ પ્રવિણાબેન કરસનભાઈ ટી. વાય. બીએ.
૨. કુ. પટેલ સીતાબેન કશનભાઈ ટી. વાય. બીએ.
૩. કુ. મિસ્ત્રી ભારતીબેન જગજીવનદાસ ટી. વાય. બીએ.
૪. પટેલ બાબુભાઈ મકનભાઈ ટી. વાય. બીકોમ
૫. પટેલ જીતેન્દ્રકુમાર મંગુભાઈ ટી. વાય. બીકોમ.

(૧૫) યોજનાના જે વિદ્યાર્થી ભાઈ-બહેનો પ્રવાસમાં જોડાવા માગતા હતા, તેમને અજન્ટા-ઈલોરાના પ્રવાસમાં લાયન્સ કલબના પ્રમુખ ડૉ. દિલીપ મોદી અને લા. નવનીતલાલ કાપડિયા તરફથી ૧૨ વિદ્યાર્થીઓને વ્યકિતગત રૂા. ૨૫ની સહાય આપવામાં આવી હતી.

(૧૬) ચીખલીમાં યોજાયેલી પૂ. મોરારીબાપુની કથામાં નવ દિવસ અનુકુળ સમયે તમામ કેડેટોએ સેવા આપી હતી.

(૧૭) કોલેજ દ્વારા યોજાતા તમામ કાર્યક્રમો જેવા કે વાર્ષિક દિનની ઊજવણી, સેમિનારો વગેરેમાં સ્વયંસેવકો સેવાઓ આપી કાર્યક્રમોને સફળ બનાવવામાં મદદરૂપ થયા હતા.

રાષ્ટ્રીય સેવા યોજનાની કામગીરીને જીવંત રાખવા અને ગતિશીલ બનાવવા બદલ સંસ્થાના મેનેજિંગ ટ્રસ્ટીશ્રી મોહનલાલ દેસાઈ, યોજનાના પ્રણેતા આચાર્યશ્રી ડૉ. જી. જે. દેસાઈ, હંમેશાં સાથ-સહકાર આપતા રહ્યા છે. તેવા ઉપાચાર્યશ્રી પ્રા. આર. એસ. ગાંધી અને કારોબારીના સભ્યો, સ્ટાફના સભ્યો તેમજ ઓફિસ સુપ્રિ. શ્રી અમૃતલાલ દેસાઈએ અમોને ખૂબ સહકાર આપ્યો છે, તે બદલ યુનિટ આભારની લાગણી વ્યકત કરે છે.

યુનિ. કક્ષાએ ઉપકુલપતિશ્રી બક્ષી સાહેબ, કો. ઓર્ડિનેટરશ્રી દિલીપભાઈ શાહ અને કુલ સચિવશ્રી વગેરે અધિકારીઓએ વારંવાર સહાય કરી યોજનાને સફળ બનાવવામાં રસ દાખવ્યો છે, તેઓનો પણ યુનિટ વતી આભાર માનું છું. સર્વ તરફથી આવો સુંદર સહકાર વારંવાર મળતો રહેશે તો યુનિટની પ્રવૃત્તિઓ ભવિષ્યમાં આનાથી પણ વધુ ઉચ્ચ રીતે પાર પડશે, એવી અપેક્ષા.

હાર્દિક શુભેચ્છા

પાર્વતી પ્રિન્ટરી

હમારે ત્યાં

કંકોત્રી, આમંત્રણ પત્રિકા,

લેટરપેડ, વીઝીટીંગ કાર્ડ,

બીલબુક, ચલન બુક,

દરેક પ્રકારનું સુંદર અને કલાત્મક છાપકામ

કિફાયત ભાવે કરી આપવામાં આવશે.

સી-૬ ઉદ્યોગનગર, નવસારી-૩૯૬ ૪૪૫ ફોન : પી.પી. ૯૭૮

RAJESH DESAI & CO.
CHARTERED ACCOUNTANTS

Office : RAMJI T
BULSAR-39

ARTS & COMMERCE COLLEGE, CHIKHLI, Dist. VALSAD

BALANCE SHEET AS AT 31ST MARCH 1983

FUNDS & LIABILITIES	Rs. Ps.	Rs. Ps.
PROJECTOR & T. V. FUND		13,903-30
STAFF PROVIDEND FUND		5.08,876-81
STAFF ADDITIONAL D. A. DEPOSIT (Per Contra)		2,466-00
CURRENT LIABILITIES		
1. Vimal Uchchattar Kelavani Trust		2,74,379-55
2. College C. D. F. A/c.		42,065-00
3. Others		32,708-15
INCOME & EXPENDITURE ACCOUNT		
Balance as per last B/sheet	28,436-49	
Add : Surpplus for the year	27,462-87	
		,55,899-36
TOTAL		9,30,298-17

ASSETS	Rs. Ps.	Rs.
FURNITURE & DEAD STOCK		
Balance as per last B/sheet	1,15,103-23	
Add : Additions during the year	11,245-00	
		1,26,34
LIBRARY BOOKS		
Balance as per last B/sheet	1,15,572-99	
Add : Additions during the year	6,769-67	
	1,22,342-66	
Loss : Deductions	187-65	
		1,22,15
ADVANCES DEPOSITS & OTHER RECEIVABLES		11,35
PROJECTOR, RADIO & T. V. SET as per last B/sheet		16,95
RESERVE FUND ACCOUNT-ADVANCE		1,12,30
STAFF ADDITIONAL D. A. DEPOSIT (Per Contra)		2,46
STAFF PROVIDEND FUND BANK ACCOUNTS		4,99,10
CASH AND BANK BALANCES		39,60
TOTAL		9,30,29

EXAMINED WITH BOOKS AND FOUND CORRECT

RAJESH DESAI & CO.
Chartered Accountants
12/9/83

Sd/- A. S. DESAI
Accountant

Sd/- M. M. DESAI
Managing Trustee

Sd/- G. J. DESAI
Principal
Arts & Commerce College, Chikh

RAJESH DESAI & CO.
CHARTERED ACCOUNTANTS.

Office : RAMJI
BULSAR-

ARTS & COMMERCE COLLEGE, CHIKHLI, Dist. VALSAD

INCOME & EXPENDITURE ACCOUNT FOR THE YEAR ENDED 31ST MARCH 1983

EXPENDITURE	Rs.	Ps.	Rs. Ps.
TO Salaries & Allowances etc			8,66,401-10
,, (As per Schedule 'B' attached)			
,, Gratuity Expenses			10.172-00
,, Arrears of Salaries Expenses			21,089-90
,, Special Salaries			4,903-20
,, Building Maintenance & Rent			29,459-00
,, Stationery Expenses			3,965-18
,, Telephone Expenses			2,536-00
,, Conveyance & Travelling Exp.			9,033-80
,, Electricity Expenses			5,568-01
,, Postage & Telegram Expenses			1,225-95
,, Printing Expenses			3,153-00
,, Advertisements			2,046-00
,, Audit Fees			1,000-00
,, Library Expenses			97-10
,, Dailies & Periodicals			4,170-30
,, Water Supply Expenses			1,691-39
,, Peon's Uniform Expenses			1,204 00
,, Furniture Repairs			556-42
,, Senitation Expenses			849-15
,, Washing Allowances			1,237-30
,, Principal's House Rent			1,080-00
,, Examination Expenses			4,055-50
,, Leave Encashment Expenses			9,968-20
,, Bank Commission			9-00
,, Medical Relief Allowances			5,344-98
,, Staff Welfare Expenses			155-00
,, Garden Expenses			37-00
,, Entertainment Expenses			228-90
,, Government Grant (80/81)			50,670-00
,, Excess of Income Over Expenditure			27,462-87
	TOTAL		10,69,368-25

INCOME	Rs.	Ps.	Rs.
By FEES ETC.			31,
(As per Schedule 'A' attached)			
,, Interest on Bank Account			1,
,, GOVERNMENT GRANTS :			10,32,
,, Salaries Grant	8,66,493-10		
Gratuity Grant	10,172-00		
Sundries Grant	87,000-00		
Grant for 1981-82	68,933-00		
,, MISCELLANEOUS INCOME			3,
	TOTAL		10,69,36

EXAMINED WITH THE BOOKS & FOUND CORRECT

RAJESH DESAI & CO.
Chartered Accountants
12/9/83

Sd/- A. S. DESAI
Accountant

Sd/- M. M. DESAI
Managing Trustee

Sd/- G. J. DESAI
Principal
Arts & Commerce College, Ch

RAJESH DESAI & CO.
CHARTERED ACCOUNTANTS

Office : RAMJI T
BULSAR-3

Gymkhana Accounts

ARTS & COMMERCE COLLEGE, CHIKHLI, Dist. Valsad.

INCOME & EXPENDITURE ACCOUNT FOR THE YEAR ENDED 31-3-1983

EXPENDITURE	Rs.	Ps.	Rs.	Ps.
To Magazine Expenses			4,492-45	
,, Stationery & Printing			30-00	
,, Cultural Activities Expenses			8,503-25	
,, Sports Expenses			16,590-50	
,, Audit Fees			200-00	
,, Other Activities Expenses			1,056-50	
,, History Circle Expenses			302-00	
,, Debete Expenses			829-45	
,, Loss Due to Theft			813-71	
,, Tour Expenses			387-30	
,, Salaries			500-00	
,, Planning Forum Expenses			81-00	
TOTAL			33,786-16	

INCOME	Rs.	Ps.	Rs.
By Gymkhana Fees			29,0
,, Interest on Bank Account			2
,, Excess of Expenditure Over Income			4,5
TOTAL			33,7

BALANCE SHEET AS AT 31-3-83

FUNDS & LIABILITIES		
GYMKHANA FUND		
Balance as per last B/sheet	24,128-40	
Less : Deficit for the year	4,502-46	
		19,625-94
CURRENT LIABILITIES		
Reserve Fund Account		12,096-00
TOTAL		31,721-94

ASSETS		
GAMES EQUIPMENTS		
Balance as per last B/sheet		17,04
ADVANCES : For Expenses		3,50
CASH & BANK BALANCES		
Cash on hand	103-35	
With Dena Bank	11,070-64	
		11,17
TOTAL		31,72

EXAMINED WITH THE BOOKS AND FOUND CORRECT

RAJESH DESAI & CO.
Chartered Accountants
12/9/83

Sd/- A. S. DESAI
Accountant

Sd/- G. J. DESAI
Principal
Arts & Commerce College, Chikl

With Best Compliments FROM

A Well Wisher

"OM SWEET OM"

HOTEL SAURASH

BEST IN CITY FOR GUJARATI & PUNJABI DISHES

PURELY VEGETARIAN.

NEAR SAYAJI VAIBHAV LIBRARY
NAVSARI. 396 445

PHONE : 3532

RUP PHARMA

A/1 Udyognagar, NAVSARI. (W. R.) Phone No. 826, 1105.